

DESCOMPUNEREA ȘI RECOMPUNEREA STRUCTURILOR INDUSTRIALE DIN ROMÂNIA - REPERE DE STRATEGIE -

Luminița CHIVU • Constantin CIUTACU
George GEORGESCU

Centrul de Informare și Documentare Economică

Luminița CHIVU • Constantin CIUTACU •
George GEORGESCU

**DESCOMPUNEREA ȘI RECOMPUNEREA
STRUCTURILOR INDUSTRIALE
DIN ROMÂNIA
– REPERE DE STRATEGIE –**

București, România

Editor coordonator: Valeriu IOAN-FRANC

Redactor: Paula NEACȘU, Mircea FÂȚĂ

Coperta: Nicolae LOGIN

Concepție grafică, machetare și tehnoredactare:

Luminița LOGIN

Ediție *hors commerce*.

Reproducerea, fie și parțială și pe orice suport, este interzisă fără acordul prealabil
al Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”
și al Patronatului Investitorilor Autohtoni – PIAROM.

ISBN 978-973-159-195-7

Apărut noiembrie 2016

Luminița CHIVU • Constantin CIUTACU •
George GEORGESCU

**DESCOMPUNEREA
ȘI RECOMPUNEREA
STRUCTURILOR INDUSTRIALE
DIN ROMÂNIA
– REPERE DE STRATEGIE –**

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ

CUPRINS

1. Contextul economic național și european al dezvoltării industriei.....	13
2. Repere ale stării economiei din România	34
3. Evoluții ale peisajului industrial românesc	59
3.1. Restructurarea întreprinderilor industriale	60
3.2. Restructurarea producției industriale	75
3.3. Evoluția fizică a producției – expresie a declinului revoluțiilor industriale	92
3.4. Efectul restructurărilor industriale asupra locurilor de muncă, a câștigurilor salariale și a productivității	95
4. Industria și politicile industriale în viziune europeană.....	107
4.1. Cadrul prezent și viitor al dezvoltării industriale în Europa	107
4.2. Noua politica industrială a Comisiei Europene: către o renaștere industrială.....	112
4.3. Experiențe vizând susținerea dezvoltării industriei	117
4.4. Concluzii privind susținerea dezvoltării economiei industriale în România.....	123
Anexe	129
Bibliografie selectivă	215

LISTĂ TABELE

Tabel 1: Producția de oțel în unele state membre ale UE (mil. to).....	17
Tabel 2: Producția de oțel brut și comerțul total cu fier vechi, cumulat pe perioade.....	19
Tabel 3: Importul și exportul de fier vechi (mil. to)	20
Tabel 4: Contribuția unor teritorii la valoarea adăugată din industria prelucrătoare (%).....	22
Tabel 5: Intensitatea factorilor de competitivitate pe grupe de industrii	28
Tabel 6: Intensitatea indicatorilor de competitivitate pe grupe de industrii.....	30
Tabel 7: Evoluția unor indicatori economici în perioada 1990-2014	34
Tabel 8: Produsul intern brut pe locuitor la paritatea puterii de cumpărare (UE 28 = 100,0, %).....	36
Tabel 9: Investiții nete realizate pe surse de finanțare (mil. euro, %).....	38
Tabel 10: Indicii imobilizărilor corporale din economie.....	40
Tabel 11: Structura imobilizărilor corporale (total economie = 100,0)	41
Tabel 12: Evoluția balanței comerțului internațional în intervalul 1991-2014 (mld. Euro, %)	43
Tabel 13: Soldul balanței comerciale în intervalele 2000-2006 și 2007-2013 (mld. euro).....	44
Tabel 14: Indicii prețurilor (% , 1990=100,0)	44

Tabel 15: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (mld. euro curenți)	46
Tabel 16: Structura producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (% , prețurile fiecărui an total economie =100,0).....	50
Tabel 17: Producția brută, PIB și valoarea anuală a tranzacțiilor pe piața valutară interbancară (mld. euro)	53
Tabel 18: Evoluția ocupării, a câștigurilor și a costurilor salariale din economie și industrie	55
Tabel 19: Salarii brute plătite ce revin în medie pe un locuitor din țările membre UE 28.....	57
Tabelul 20: Repartizarea întreprinderilor din industrie, pe clase de mărime	61
Tabel 21: Structura agenților economici pe forme de proprietate, 2014 (%)	62
Tabel 22: Structura salariaților din companii pe forme de proprietate, 2013 (%)	63
Tabel 23: Structura cifrei de afaceri și a numărului de salariați în funcție de originea capitalului, în anul 2014.....	63
Tabel 24: Număr mediu de salariați pe clase de mărime a întreprinderilor din industrie, în perioada 2008-2014.....	66
Tabel 25: Cifra de afaceri medie pe clase de mărime a întreprinderilor din industrie (mii euro/întreprindere)	67
Tabelul 26: Ierarhia ramurilor industriale în funcție de cifra de afaceri medie pe o companie, în România, în anii 2011 și 2014.....	69

Tabel 27: Concentrarea întreprinderilor din industrie.....	73
Tabel 28: Indicii reali ai valorii producției industriale (%, 1990 = 100,0)	77
Tabel 29 Indicii prețurilor producției industriale pe activități (CAEN Rev.2) și mari grupe industriale (dec. 2005 = 100,0)	79
Tabel 30: Indicii producției brute, consumurilor intermediare și valorii adăugate brute în industrie (%, 1990 = 100,0).....	82
Tabel 31: Ponderea importului și a exportului în producția de bunuri și servicii pentru unele grupe de produse industriale, în anul 2013	88
Tabel 32: Ierarhia ramurilor și subramurilor industriei din punct de vedere al câștigul salarial mediu net lunar (euro, % în media pe total economie).....	99
Tabel 33: Valoarea adăugată brută, productivitatea muncii și remunerarea salariaților în industrie.....	102
Tabel 34: Ponderea excedentului brut de exploatare și a remunerării salariaților în valoarea adăugată brută, în anul 2013 (%)	104
Tabel 35: Ponderea excedentului brut de exploatare și a remunerării salariaților în valoarea adăugată brută, în anul 2003 (%)	105
Tabel 36: Componentele sistemului public de susținere a internaționalizării (2015) din Italia	121
Tabel 37: Resurse umane și financiare ale agențiilor naționale din unele țări UE și extra-UE de promovare a internaționalizării firmelor, în anul 2013	123

LISTĂ GRAFICE, CASETE ȘI SCHEME

Grafic 1: Contribuția industriei la total valoare adăugată brută (%)	16
Grafic 2: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (mild. euro curenți)	47
Grafic 3: Structura producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (% , prețurile fiecărui an total economie =100,0).....	48
Grafic 4: Indicii reali ai valorii producției industriale (% raportat la anul 1990)	77
Grafic 5: Indicii producției brute, consumurilor intermediare și valorii adăugate brute pe ramuri ale industriei	83
Grafic 6: Producția de bunuri și servicii, importul și exportul pe grupe de produse industriale în anul 2013 (mil. euro)	90
Grafic 7: Productivitatea și ponderea remunerării salariaților în valoarea adăugată brută din industrie.....	103
Caseta 1: Raportul dintre ocuparea din industrie și ocuparea din agricultură	97
Caseta 2: Acțiuni pentru renașterea industrială la nivelul Uniunii Europene	114
Schema 1: Grupul Cassa Depositi e Prestiti – sistem unic de promovare a exporturilor și internaționalizării (prin entități controlate).....	119

LISTĂ ANEXE

Anexa 1: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe ramuri ale economiei (mld. euro curenți)	130
Anexa 2: Indicii producției brute, consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe ramuri ale economiei (1990 = 100,0)	132
Anexa 3: Companii active în sectorul fabricarea autovehiculelor de transport rutier în anul 2012	134
Anexa 4: Indicii producției industriale (1990 = 100,0)	137
Anexa 5: Indicii reali ai producției industriei extractive (% , 2005=100,0)	138
Anexa 6: Indicii reali ai producției industriei prelucrătoare (% , 2005=100,0)	139
Anexa 7: Indicii reali ai producției de energie electrică, termică, gaze și apă (% , 2005=100,0)	140
Anexa 8: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute în industrie (mld. euro curenți)	141
Anexa 9: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute în industria prelucrătoare (mld. euro)	142
Anexa 10: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 1991 (% , prețuri curente)	144
Anexa 11: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2002 (% , prețuri curente)	146
Anexa 12: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2005 (% , prețuri curente)	148

Anexa 13: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2010 (% , prețuri curente)	150
Anexa 14: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2013 (% , prețuri curente)	152
Anexa 15: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 1991 (%)	154
Anexa 16: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2002 (%)	155
Anexa 17: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2005 (%)	156
Anexa 18: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2010 (%)	157
Anexa 19: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2013 (%)	159
Anexa 20: Soldul operațiunilor comerciale cu produse industriale cu statele membre UE, în perioada 2000-2014.....	161
Anexa 21 (I): Producția fizică a principalelor produse industriale.....	189
Anexa 21 (II): Producția fizică a principalelor produse industriale.....	191
Anexa 21 (III): Producția fizică a principalelor produse industriale.....	193
Anexa 22 I: Numărul mediu de salariați pe activități ale industriei, 1990-2007 (mii pers.)	194
Anexa 22 II: Numărul mediu de salariați pe activități ale industriei în anii 2008-2015 (mii pers., %).....	196
Anexa 23: Câștigul salarial mediu net lunar (euro).....	198
Anexa 24: Câștigul salarial mediu net lunar din industrie pe forme de proprietate (euro).....	201

Anexa 25: Poziția unor sectoare industriale din România în raport cu media țărilor din UE 27, în anii 2005-2010 și 2013.....	204
Anexa 26: Propuneri vizând susținerea competitivității IMM-urilor	209
Anexa 27: Măsuri/acțiuni posibil de întreprins pentru reindustrializarea României și relansarea capitalului autohton.....	211

1. Contextul economic național și european al dezvoltării industriei

Preambul

Deși astăzi sunt tot mai mulți specialiști, cercetători, analiști, jurnaliști și oameni politici care afirmă și elaborează chiar studii despre declinul și demonetizarea industriei și respectiv despre dezindustrializare, există și alte opinii care încearcă să justifice și să propună necesitatea recunoașterii rolului, a importanței economice, sociale și culturale a industriei.

De la început este necesar să afirmăm că evoluții specifice conceptului statistic de dezindustrializare se întâlnesc în marea majoritate a statelor dezvoltate sau în curs de dezvoltare, iar realitățile practice par a oferi argumente, inclusiv în România.

În literatura de specialitate, industria a fost în permanență considerată sector cheie al dezvoltării economice, devenind în multe țări, inclusiv România, o obsesie seculară.

Industria a fost privită ca un suport indispensabil al creșterii, prin prelucrare, a valorii unor resurse extrase din natură, inclusiv în ce privește valorificarea cunoștințelor și a inteligenței creative a capitalului uman și, respectiv, dobândirea și perfecționarea unor noi cunoștințe.

S-au invocat în acest sens creșterea valorii adăugate, a productivității factorilor de producție, inclusiv a productivității muncii.

Nu în ultimul rând, industria îndeplinea pe lângă importante funcții economice – contribuția la dezvoltarea altor activități ale economiei (transporturi și infrastructură, construcții, educație și cercetare științifică) – și o funcție socială, prin asigurarea ocupării forței de muncă și a veniturilor necesare creșterii generale a bunăstării și calității vieții.

Scurta istorie a industrializării relevă că dezvoltarea economică a statelor lumii a parcurs o serie de etape, de la epoca pietrei, a bronzului

și a fierului, până la ceea ce numim în contemporaneitate revoluție industrială.

Au fost identificate și descrise trei revoluții industriale, delimitate în special prin energia utilizată și, respectiv, succesiunea unor generații de tehnologii, de la cele bazate pe efortul fizic al oamenilor la cele mecanice, electrice, electrotehnice, chimice, biologice și informatice.

O revoluție industrială este precedată și antrenată de progrese științifice, tehnice și organizaționale, așa cum se afirmă și azi, despre cea de-a patra revoluție industrială, care are nevoie de îndeplinirea a trei condiții: culturală, tehnologică și organizatorică.

Istoric, prima revoluție s-a derulat, începând de la sfârșitul secolului XVIII, pe bază de cărbune, metalurgie, textile și mașina cu abur; cea de-a doua revoluție a avut ca fundamente electricitatea, mecanica, petrolul, chimia, telegraful, telefonul, transportul colectiv pe căile ferate și cu vapoarele cu aburi; a treia revoluție, produsă la mijlocul secolului XX, a fost declanșată de descoperirea semiconducătorilor, respectiv a tranzistorului și a fost centrată pe electronică, telecomunicații, informatică, audio-vizual și tehnici nucleare, inclusiv pe dezvoltarea roboților, a automatizării, a tehnologiilor spațiale și a biotehnologiilor; în fine, industria 4.0, respectiv cea de-a patra revoluție industrială, a produs o bulversare a proceselor de producție, induse de internet și de tehnologiile de prelucrare, transmisie și comunicare a informațiilor. Prin noile industrii, bazate pe prelucrarea inteligentă, se oferă consumatorilor produse inteligente și personalizate.

Pe parcursul unui întins spațiu istoric evolutiv, în ultimele 2 secole, s-a impus o teorie a industrializării, iar după 1990 a apărut și termenul de **dezindustrializare**. Ultima revoluție industrială și în special dezindustrializarea, se derulează sub impactul noilor materiale și a tehnologiilor de comunicare și prelucrare a informațiilor.

Nu putem trece cu vederea că soclul fundamental al dezvoltării industriei pe parcursul secolului XX și în mod deosebit în a doua treime a acestuia, l-a reprezentat **producția de metal, în special de oțel**.

Producția de oțel și prelucrarea metalelor au generat arhitectura structurilor economice din țările dezvoltate, iar declinul acesteia înseamnă restructurare, dezindustrializare și reindustrializare prin industria 4.0.

Pentru asigurarea unui spațiu și a unui cadru competitiv de dezvoltare economică, producția de oțel a fost cea care a stat la baza constituirii Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO).

După 1950, țările dezvoltate din Europa și America de Nord au intrat în ceea ce s-a numit "cei 30 de ani glorioși". În această perioadă au apărut în industrie marile companii, "campionii naționali", care angajau un număr însemnat de lucrători și utilizau muncă din ce în ce mai bine plătită.¹

Pe lângă forța de muncă implicată direct în aceste companii, s-au dezvoltat, în amonte și aval, industriile extractive de cărbune și mine-reuri, producția de energie, transporturile, construcțiile, învățământul și cercetarea științifică, iar metalul obținut a reprezentat un suport indispensabil pentru industriile prelucrătoare.

De altfel, datele statistice reprezintă în acest sens argumente pentru dezvoltarea industrială. De pildă, pentru câteva state membre ale Uniunii Europene (UE), se constată că din 1960 până în 1990, indicele real al producției industriale relevă o creștere de 6,5 ori în Portugalia, 5,8 ori în Spania, 4,9 ori în Finlanda, 3,4 ori în Austria, 3,1 ori în Italia, 3 ori în Olanda, 2,6 ori în Franța etc.

În intervalul 1990-2012, în Portugalia, indicele producției industriale (1990 = 100,0) a fost de 101%, în Spania de 97%, în Finlanda 181%, în Austria 200%, în Italia 92%, în Olanda 122% și în Franța 106%.

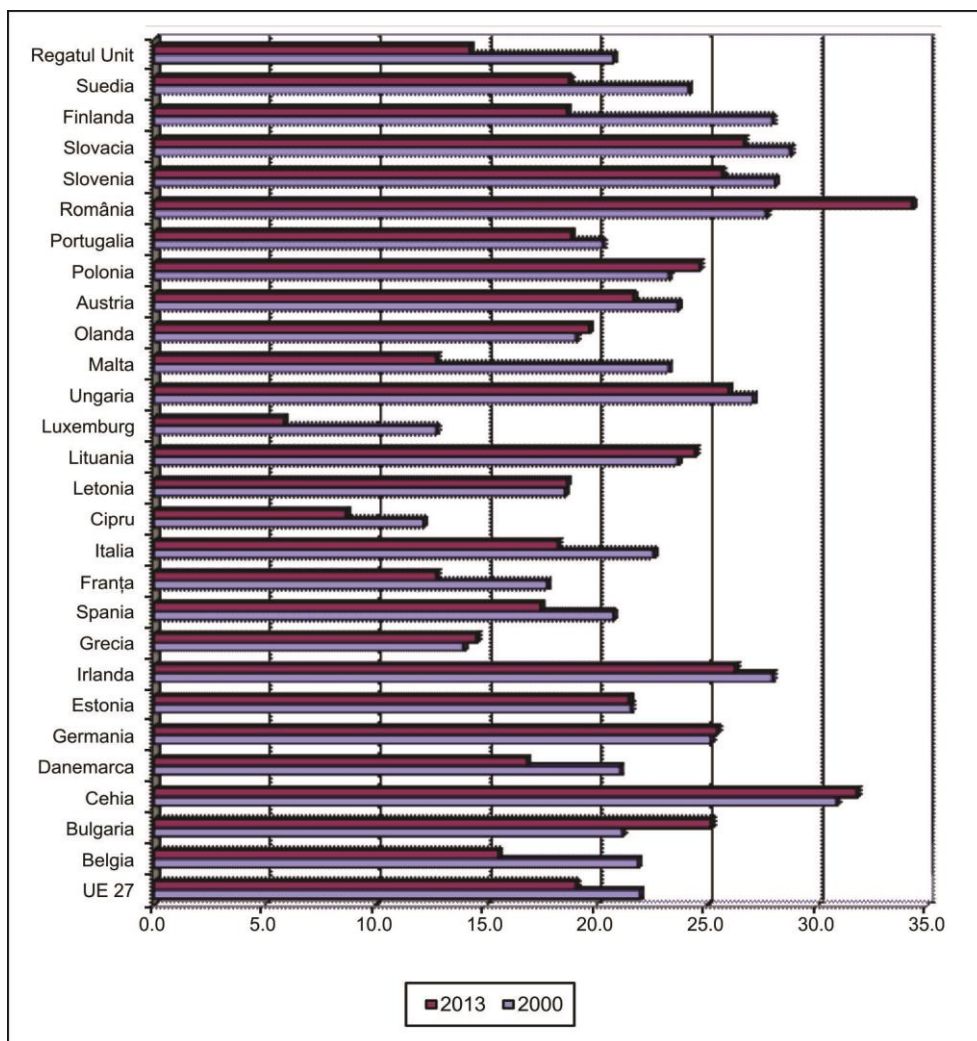
În ce privește noile țări membre din est, din 1960 până în 1990, producția industrială a crescut de 10,3 ori în România, de 3,8 ori în Polonia și de 3,2 ori în Ungaria; în intervalul 1990-2012 (1990 = 100,0), producția industrială din România a crescut la 115%, în Polonia la 336%, iar în Ungaria la 215%.

În general, industria își reduce, uneori semnificativ, contribuția la crearea valorii adăugate brute (VAB) din economie. În anul 2013, pe ansamblul UE 27, industria participa cu 19,1% la totalul VAB. Dispersia țărilor în funcție de această contribuție pornește de la 5,9% în Luxemburg și 8,7% în Cipru la 4 țări cu proporții de 12-15% (Franța și Malta 12,8%, Grecia 14,6% și Regatul Unit 14,3%) (**Grafic 1**).²

¹ Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *Romania's deindustrialisation. From the "Golden Age" to the "Iron Scrap Age"*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015 (pg. 209-215).

² Eurostat database.

Grafic 1: Contribuția industriei la total valoare adăugată brută (%)

Sursa: *Date Eurostat.*

În alte 9 state membre industria contribuia cu 15-20%, respectiv Belgia 15,6%, Danemarca 16,9%, Spania 17,5%, Italia 18,3%, Finlanda și Letonia 18,7%, Suedia 18,8%, Portugalia 18,9% și Olanda 19,7%.

Pentru alte 10 state membre proporția a fost cuprinsă între 20 și 30% (Estonia 21,5%, Austria 21,7%, Lituania 24,5%, Polonia 24,7%, Bulgaria 25,2%, Germania 25,5%, Slovenia 25,7%, Ungaria 26,0%, Irlanda 26,3%, Slovacia 26,7%).

În fine, în două țări industria contribuia la crearea VAB cu peste 30% (Rep. Cehă 31,8% și România 34,3%).

În ce privește producția de oțel, datele relevă că în majoritatea țărilor membre s-au realizat creșteri substanțiale în intervalul 1960-1970 (cu excepția Regatului Unit).

Creșterea prețului petrolului după anul 1973 a determinat schimbarea majoră a trendului. Din anul 1990 până în anul 2013 numai în 5 țări membre, din cele 19 incluse în analiză, mai sunt consemnate creșteri ale producției de oțel: Austria, de la 4,3 la 8 mil. tone, Finlanda de la 2,9 la 3,5 mil. tone, Olanda de 5,4 la 6,6 mil. tone, Portugalia de la 0,7 la 2,1 mil. tone și Spania de 12,9 la 14,3 mil. tone (**Tabel 1**).

**Tabel 1: Producția de oțel
în unele state membre ale UE (mil. to)**

	1960	1970	1975	1980	1990	2000	2013	Nivelul maxim	Anul cu nivel maxim
Austria	3,2	4,1	4,5	4,6	4,3	5,7	8,0	7,95	2013
Belgia	7,2	12,6	11,6	12,4	11,5	11,6	7,1	12,42	1980
Bulgaria	0,3	1,8	2,3	2,6	2,2	2,0	0,5	3,04	1987
Cehia și Slovacia	6,8	11,5	14,3	14,9	14,9	9,9	9,7	15,42	1987
Danemarca	0,3	0,5	0,6	0,7	0,6	0,8	...	0,80	2000
Finlanda	0,3	1,2	1,6	2,5	2,9	4,1	3,5	5,05	2006
Franța	17,3	23,8	21,6	23,2	19,0	20,4	15,7	23,18	1980
Germania	37,9	51	46,8	51,1	44,0	46,4	42,6	51,15	1980
Ungaria	1,9	3,1	3,7	3,8	3,0	1,9	0,9	3,77	1984
Italia	8,2	17,3	21,8	26,5	25,5	26,8	24,1	31,62	2006
Luxemburg	4,1	5,5	4,6	4,6	3,6	2,6	2,1	4,62	1980
Olanda	1,9	5	4,8	5,3	5,4	5,7	6,6	7,37	2007
Polonia	6,7	11,8	15	19,5	13,6	10,5	8,0	19,49	1980
Portugalia	...	...	...	0,7	0,7	1,1	2,1	2,05	2013
Spania	1,9	7,4	11,1	12,6	12,9	15,9	14,3	19,00	2007
Suedia	3,2	5,5	5,2	4,2	4,5	5,2	4,4	5,98	2004
România	1,8	6,5	9,5	13,2	9,8	4,7	3,0	14,96	1987
Regatul Unit	24,7	28,3	20,1	11,3	17,8	15,2	11,9	28,3	1970

Sursa: *Steel Statistical Yearbook*, World Steel Association, Brussels, diverse ediții.

În noile state membre, producția de oțel prezintă scăderi uneori dramatice: în România, de pildă, producția a scăzut de la un maxim de aproximativ 15 mil. tone în 1987 la 9,8 mil. tone în 1990 și 3 mil. tone în 2013; cea din Polonia s-a redus de la 19,5 mil. tone în 1980 la 13,6 mil. tone în 1990 și 8 mil. tone în anul 2013 etc.

Potrivit *Steel Statistical Yearbook*, la nivel global, producția de oțel are o tendință continuă de creștere: de la 129 mil. tone în 1950, la 346,6 mil. tone în 1960, 594 mil. tone în 1970, 715,6 mil. tone în 1980, 770,5 mil. tone în 1990, 847,7 mil. tone în 2000 și 1.694,3 mil. tone în 2013.

Creșterea spectaculoasă a nivelului producției de oțel se datorează decisiv evoluțiilor din China. În această țară, producția de oțel a crescut de la 47 mil. tone în 1985 la 95 mil. tone în 1995, 127 mil. tone în 2000, 356 mil. tone în 2005 și 822 mil. tone în 2013.

Comerțul cu fier vechi este astăzi cel mai relevant senzor al dezindustrializării. Dacă în urma celor două șocuri ale prețului petrolului din anii 1973 și 1978, producția de oțel și-a inversat trendul în majoritatea țărilor dezvoltate și în special în statele membre ale UE, după 1990 asistăm, pe lângă scăderea sau creșterea mult mai lentă a producției de oțel și la creșterea volumului comerțului cu fier vechi (**Tabel 2**).

În deceniul 1980-1989, la nivelul UE 15, comerțul cu fier vechi deținea 20% din producția de oțel (în noile state membre această proporție era de circa 1%).

În următorii 24 ani (1990-2013), proporția comerțului cu fier vechi în producția de oțel crește în UE 15 de la 27,5% la 45,2%, iar în noile state membre de la 11,8% la 52,8%.

Volumul comerțului cu fier vechi a crescut în UE 27 de la 456 mil. tone în 1990-1999, la 701,8 mil. tone în 2000-2009 și 317 mil. tone 2010-2013; proporția comerțului în producția totală a evoluat în aceleași perioade de la 24,7% în perioada 1990-1999 la 36,7% în 2000-2009 și la 46,3% în perioada 2010-2013.

**Tabel 2: Producția de oțel brut și comerțul total cu fier vechi,
cumulat pe perioade**

	1990-1999		2000-2009		2010-2013	
	Producție (mil. tone)	% Comerț fier vechi în producție oțel	Producție (mil. tone)	% Comerț fier vechi în producție oțel	Producție (mil. tone)	% Comerț fier vechi în producție oțel
EU 27	1.847,3	24,7	1.914,6	36,7	684,9	46,27
Austria	46,1	19,7	65,6	34,5	30,1	26,83
Belgia – Luxemburg	139,3	32,3	131,6	74,7	39,8	98,48
Danemarca	6,9	86,2	1,9	706,2	0,0	0,0
Finlanda	33,6	11,2	43,3	22,6	15,3	19,27
Franța	186,4	28,3	190,4	43,6	62,5	56,16
Germania	417,3	21,8	446,2	26,5	173,4	33,34
Grecia	9,6	56,8	19,6	62,8	6,0	49,92
Irlanda	3,1	70,6	0,5	638,0	0,0	0,0
Italia	255,4	21,7	278,0	18,0	105,8	20,68
Olanda	60,0	93,9	63,9	88,5	27,2	94,13
Portugalia	8,2	16,8	13,4	60,4	7,5	45,88
Spania	133,8	35,6	170,9	37,5	59,7	35,45
Suedia	47,9	14,1	53,0	22,4	18,4	35,31
Regatul Unit	172,1	20,3	132,4	47,4	40,6	75,99
UE 15 -	1.519,7	27,5	1.610,8	38,2	586,3	45,18
Bulgaria	19,6	5,7	18,3	40,0	2,7	156,74
Cehia	72,7	10,1	64,0	23,5	21,0	44,78
Ungaria	19,2	32,7	19,6	32,3	5,8	80,05
Letonia	2,77	44,2	5,8	59,3	2,2	179,74
Polonia	107,7	6,0	93,2	15,9	33,1	25,23
România	63,6	4,1	53,4	36,0	13,4	65,02
Slovenia	4,1	105,7	5,5	80,8	2,5	148,56
Slovacia	38,0	7,7	43,9	11,9	17,7	17,50
Noile State Membre (NSM)	327,6	11,8	303,8	28,6	98,5	52,78

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din *Steel Statistical Yearbook*, World Steel Association, Brussels, diverse ediții.

Cumulat, soldul operațiunilor comerciale cu fier vechi a evoluat în UE 15 de la un deficit de circa 29 mil. tone în 1980-1989 și 23 mil. tone în 2000-2009, la un excedent de 27,5 mil. tone în perioada 2010-2013 (**Tabel 3**).

Tabel 3: Importul și exportul de fier vechi (mil. to)

	1990-1999			2000-2009			2010-2013		
	Im- port	Ex- port	Sold	Im- port	Ex- port	Sold	Im- port	Ex- port	Sold
UE 27	220,34	236,16	15,82	336,02	365,79	29,76	129,91	187,00	57,09
Austria	4,07	4,99	0,93	11,42	11,19	-0,24	4,17	3,90	-0,27
Belgia – Luxemburg	30,01	14,96	-15,06	69,81	28,53	-41,28	24,85	14,30	-10,55
Danemarca	1,87	4,04	2,16	2,71	11,02	8,30	1,05	6,35	5,30
Finlanda	2,27	1,49	-0,78	6,67	3,14	-3,53	1,70	1,25	-0,45
Franța	16,84	35,81	18,97	30,48	52,45	21,98	10,14	24,95	14,81
Germania	17,87	73,21	55,34	46,74	71,63	24,89	22,31	35,51	13,20
Grecia	5,10	0,35	-4,75	11,84	0,46	-11,37	2,73	0,28	-2,45
Irlanda	1,91	0,31	-1,60	0,09	3,16	3,07	0,00	1,95	1,95
Italia	55,24	0,29	-54,95	47,74	2,19	-45,55	20,56	1,32	-19,24
Olanda	22,43	33,93	11,50	18,20	38,40	20,20	7,03	18,56	11,53
Portugalia	0,78	0,59	-0,20	5,56	2,54	-3,02	2,65	0,79	-1,86
Spania	47,39	0,23	-47,15	62,73	1,44	-61,29	19,30	1,88	-17,43
Suedia	4,10	2,67	-1,43	3,04	8,84	5,79	0,96	5,56	4,60
Regatul Unit	1,26	33,71	32,45	1,85	60,94	59,09	1,29	29,58	28,29
UE 15	211,14	206,59	-4,55	318,88	295,92	-22,96	118,73	146,18	27,45
Bulgaria	0,33	0,79	0,46	1,36	5,98	4,63	1,13	3,14	2,01
Cipru	0,00	0,20	0,20	0,03	0,46	0,44	0,00	0,48	0,48
Cehia	0,84	6,47	5,63	3,54	11,46	7,93	1,86	7,55	5,69
Estonia	1,05	2,47	1,42	1,19	3,90	2,71	0,31	2,13	1,81
Ungaria	0,86	5,42	4,56	0,70	5,64	4,94	0,19	4,49	4,30
Letonia	0,80	0,43	-0,37	1,97	1,49	-0,48	2,18	1,82	-0,36
Lituania	0,23	2,45	2,21	0,94	4,53	3,59	0,48	2,24	1,77
Malta	0,03	0,17	0,15	0,01	0,14	0,14	0,00	0,13	0,13
Polonia	0,13	6,29	6,16	2,68	12,10	9,42	1,67	6,69	5,02
România	0,08	2,52	2,44	0,00	19,23	19,23	0,00	8,70	8,70
Slovenia	3,81	0,50	-3,31	2,84	1,59	-1,25	2,16	1,56	-0,60
Slovacia	1,05	1,87	0,83	1,90	3,32	1,43	1,20	1,90	0,71
NSM	9,20	29,57	20,37	17,15	69,87	52,72	11,18	40,82	29,64

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Steel Statistical Yearbook, World Steel Association, Brussels, diverse ediții.

Pentru noile state membre (NSM), exporturile depășesc importurile de fier vechi cu 20,4 mil. tone în 1990-1999, cu 52,7 mil. tone în 2000-2009 și cu 29,6 mil. tone în ultimii 4 ani (2010-2013).

Din punct de vedere economic, dar și din perspectiva dezvoltării durabile, exportul de fier vechi poate fi discutabil mai ales atunci când acesta este dublat de importuri concomitente de fier vechi.

Consecință a aplicării principiului generos de liberă circulație a produselor și serviciilor, aceste operațiuni sunt aparent contrare principiilor dezvoltării durabile, reducerii emisiilor de carbon sau cele de economisire a energiei, promovate de UE.

Menținerea concomitentă a unei producții de oțel brut și respectiv a importurilor și a exporturilor de fier vechi sunt generate de inerția de sistem, dar necesită dezbateri mai largi pentru a vedea în ce măsură asemenea practici pot fi discutate atât din perspectiva unor rațiuni economice și sociale, cât și din punct de vedere al intrării în coliziune cu principiile dezvoltării durabile. Nu în ultimul rând, în asemenea practici, este implicată și nevoia de a nu genera un tăvălug al dezindustrializării.

În anul 2013, de pildă, exportul de fier vechi a ajuns să dețină circa 117% față de nivelul producției interne de oțel în Bulgaria, 118,7% în Ungaria, 65,2% în România, 63,8% în Slovenia, 62,5% în Olanda, 58,6% în Regatul Unit sau 45,3% în Belgia.

Mai concret, Danemarca, de exemplu, realiza în 1989 o producție internă de oțel de 624 mii tone și un export de fier vechi de 280 mii tone, în anul 2002 producția internă a fost de 392 mii tone, iar exportul de fier vechi de 1,058 mil. tone. Din anul 2006, Danemarca nu mai producea oțel, dar a exportat 998 mii tone fier vechi, în anul 2009 1,18 mil. tone, iar în anul 2010 1,626 mil. tone.

Tot astfel, în 1993, Olanda, cu o producție internă de 6 mil. tone, exporta 5,6 mil. tone fier vechi, iar în anul 2010 la o producție de 6,6 mil. tone înregistra un export de fier vechi de 5 mil. tone. În anul 2010, Regatul Unit producea 9,7 mil. tone oțel și exporta 7,5 mil. tone fier vechi.

Dacă până în anul 1989, pe lângă producția proprie de peste 14 mil. tone, România consemna și un import de fier vechi, în anul 2010, pentru o producție internă de 3,7 mil. tone oțel realiza un export de fier vechi de peste 2,5 mil. tone.

Pe plan mondial, în anul 1980, statisticile consemnează un volum al exportului de fier vechi de 26 mil. tone și un import de 27,3 mil. tone,

iar în anul 2013, exportul însuma 95 mil. tone, iar importul aproximativ 96 mil. tone.

Dacă presupunem că, în perspectivă, China ar respecta tendințele istorice din alte state dezvoltate, ne putem întreba unde va exporta și ce țări vor importa deșeurile de fier vechi, având în vedere producția actuală de oțel a acestei țări (822 mil. tone în 2013), respectiv 50% din producția mondială?

Lăsând la o parte aceste evoluții tulburătoare, trecute uneori sub tăcere, atât de specialiști, cât și de media, constatăm că adepții teoriilor referitoare la declinul industriei se folosesc de argumente bazate pe anumite date și informații statistice referitoare la indicatorii macroeconomici. Este vorba în acest sens mai ales de valoarea adăugată, de contribuția industriei la crearea produsului intern brut (PIB), dar și de evoluția numărului de angajați din industrie.

Astfel, din perspectiva valorii adăugate, sunt aduse în discuție o serie de date care arată că, din 1991 până în 2011, de pildă, asistăm la diminuarea proporțiilor vechilor teritorii și țări industrializate în valoarea adăugată realizată la nivel global de către industria prelucrătoare (**Tabel 4**).

Tabel 4: Contribuția unor teritorii la valoarea adăugată din industria prelucrătoare (%)

	1991	2011
Europa Occidentală	36	25
America de Nord	24	22
Japonia	18	11
Țări emergente	21	40
Total (mld. euro)	3.451	6.577

Sursa: *L'avenir de l'industrie*, în *Problemes economiques*, Franța, nr. 3137/august 2016, pg. 5.

Datele relevă într-adevăr o diminuare relativă a proporțiilor deținute de vechile teritorii industrializate, dar în termeni nominali valoarea adăugată creată de industria prelucrătoare a crescut în anul 2011, față de anul 1991, cu 400 mld. euro în Europa Occidentală, a sporit cu 618,7 mld. euro în America de Nord și cu peste 100 mld. euro în Japonia.

În anul 2013, valoarea adăugată din industrie, exprimată în mld. USD însuma: 2.741 în China; 2.029 în SUA; 917 în Japonia; 745 în Germania; 370 în Coreea de Sud; 287 în Italia; 286 în Franța; 267 în Rusia; 248 în Brazilia; 231 în Regatul Unit; 230 în India și 213 în Mexic. În același an, **valoarea adăugată din industria României a fost de 46,4 mld. USD.**

Declinul relativ al industriei se observă și prin evoluția ponderii acestei ramuri în PIB; în anii 2001 și 2012, aceasta a reprezentat 14% și respectiv 12% în SUA, 18% și 15% Uniunea Europeană (UE), 20% și 16% în Italia, 20% și 17% în Suedia, 26% și 24% în Cehia, 15% și 11% în Franța și Regatul Unit; în România, contribuția industriei la PIB se menține relativ constantă – 25% atât în anul 2000, cât și anul 2012.

În același interval de timp, se observă creșteri ale proporției de la 22% la 23% în Germania, de la 16% la 18% în Polonia; în anul 2012, în China, industria a contribuit cu 31% la crearea PIB.

Alt indicator – argument pentru declinul industriei – îl reprezintă și evoluția numărului locurilor de muncă. Din anul 1980 până în anul 2007, de pildă, industria din Franța a pierdut în medie 71.000 locuri de muncă/an (17.000 prin externalizarea unor activități, 21.000 prin creșterea productivității muncii, 9.000 prin concurență), iar din anul 2000 pierderea contabilizată a însumat în medie 65.000 locuri de muncă anual (42.000 prin creșterea productivității, 3.000 prin externalizare etc.).³

Viabilitatea industriei a fost bulversată prin progresul tehnologiilor numerice, prin constrângerile de mediu, prin concurența globală, dar și prin evoluția modelului de consum, susținut de campanii publicitare tot mai agresive.

Economia construită după arhitectura primelor trei revoluții industriale este înlocuită treptat, într-un ritm care se accelerează, de industria 4.0; tehnologiile informatice și informatizate au făcut posibilă emergența celei de-a patra revoluții industriale, însoțită de noi așezări între sectorul secundar și terțiar și de apariția unei noi ordini industriale.

Convergența dintre internet, nano și biotehnologii, robotică/cobotică (colaborarea dintre oameni și roboți colaborativi), introducerea

³ *Problemes economiques*, Franța, nr. 3137/august 2016, pg. 6.

cyberphysical systems (CPS) pentru prelucrarea datelor, comunicare și control, a tehnicilor cloud (calcul și stocare la distanță a informației) permit uzine modulabile, mobile și adaptabile, schimbând radical concepția despre fabrică și platformele industriale ale trecutului. Se intră în era prelucrării și dezvoltărilor inteligente.

Întreprinderile își remodelează organizarea, circuitele de aprovizionare-vânzare și întregul model economic, prin apariția **lanțurilor valorice internaționalizate**, prin dereglementare colaborativă, în care este necesară o nouă cultură industrială și organizațională, cu un rol din ce în ce mai important al factorului uman.

Pe lângă toate avantajele TIC, trebuie subliniat că acesta nu este unicul sector de inovare; sunt și alte domenii extrem de importante, care aparent au pierdut din interes datorită taifunului generat prin TIC (este vorba de nanomateriale, compozite, tehnici de injecție, noi forme de energie etc.).

Sunt, pe de altă parte, numeroase opinii care afirmă că delocalizările desțertifică vechile platforme industriale, distrug competențele, slăbesc clasa de mijloc, polarizează ocuparea forței de muncă între posturi cu venit înalt și altele de slabă competență (absorbite mai ales de serviciile turistice și de marea distribuție).

Dacă acestea sunt cerințele pieței, întrebarea care apare se referă la învățământ, respectiv dacă este bine ca el să fie ancorat numai la asemenea nevoi.

Producția de servicii sau "bunuri fără uzină", este de regulă consumată pe loc, o parte din aceste servicii se exportă în mică măsură direct, ele intrând mai ales în valoarea bunurilor industriale exportate, și prin aceasta, nu sunt nici afectate de concurență, decât tot indirect; o parte a serviciilor reprezintă consum intermediar pentru industrie (în anul 2011, 39% din valoarea adăugată europeană prin exporturi extra-europene de produse prelucrate au reprezentat-o serviciile consumate).

În genere, industria acoperă 80% din inovații și 75% din exporturile europene, iar un sfert din cumpărările din industrie le reprezintă serviciile; 80% din costul de fabricație este generat de modul în care a fost imaginat produsul în faza de concepție; în anul 2010, 80% din cheltuielile interne de cercetare-dezvoltare din Franța erau realizate de industrie și numai 18% de servicii.

În majoritatea țărilor dezvoltate, industria este principala sursă de externalități pecuniare și **de cunoaștere**; cercetarea reprezintă un pilon al dezvoltării sustenabile; prin cercetare întreprinderile industriale rămân concurențiale datorită producției de cunoștințe, de noi produse și procedee de fabricație, cu costuri reduse și cu o diversificare și o calitate a bunurilor care înseamnă productivitate și bunăstare.

În anul 2013, în Franța de pildă, întreprinderile din industrie au cheltuit 24,1 mld. euro pentru cercetare (3,95 mld. euro în industria de automobile, 3,5 mld. euro în domeniul aerospația, 3,1 mld. euro în industria farmaceutică, 1,8 mld. euro în industria chimică, 1,6 mld. euro în industria producătoare de aparate de măsură, câte 1 mld. euro pentru echipamente de telecomunicații, echipamente electrice și alte mașini și echipamente). Numărul total al cercetătorilor din Franța a crescut de la 100.000 din 1985, la 266.000 în anul 2013.

În același an, 2013, România a cheltuit 558 mil. euro pentru întreaga cercetare (0,4% din PIB), comparativ cu 79,7 mld. euro în Germania, 47,5 mld. euro în Franța, 34 mld. euro în Regatul Unit, 21 mld. euro în Italia, 14,4 mld. euro în Suedia, 13 mld. euro în Spania, 9,6 mld. euro în Austria și Belgia, 7,8 mld. euro în Danemarca, 6,7 mld. euro în Finlanda, 3,4 mld. euro în Polonia, 3 mld. euro în Cehia, 935 mil. euro în Slovenia etc.

Descompunerea industrială din România a lăsat fără obiect zeci de institute de cercetare și dezvoltare tehnologică, iar zeci de mii de cercetători au fost obligați, pentru supraviețuire, să își deschidă "mici afaceri", prin care vindeau haine vechi, fier vechi etc.

Este greu de așteptat că reindustrializarea prin inovare și prelucrare inteligentă, în general dezvoltarea competitivă a industriei, se poate realiza fără investiții în cercetare-dezvoltare.

Cum acestea nu pot fi susținute de întreprinderile mici și mijlocii sursele publice și fondurile europene rămân esențiale pentru cercetarea și inovarea industrială.

Noile produse, rezultat al cercetării-dezvoltării, generează creșterea competitivității altor sectoare (computerele au impulsionat creșterea productivității, diversificarea și rapiditatea serviciilor bancare, au modi-

ficat radical sistemul de sănătate și pe cel producător de medicamente etc.).

Treptat, proprietatea asupra materiilor prime și a resurselor este înlocuită cu proprietatea intelectuală. Din acest punct de vedere, dezindustrializarea României a generat nu numai dispariția fizică a peste 1.000 de platforme industriale și a proprietății fizice asupra acestora; este vorba de dispariția desenelor, schițelor, proiectelor și a tuturor cunoștințelor tehnice și tehnologice atașate unor bunuri și produse ce se realizau și care alcătuiau o **proprietate intelectuală pierdută**, despre care nici nu a fost vorba în contractele de privatizare.

Conform guvernului german, industria reprezintă motorul economic și social al Europei, iar Gary P. Pisano și Willy C. Shih (Harvard) afirmă în 2009, că prosperitatea americană trece prin "renașterea industriei prelucrătoare".

Scopul industriei nu este neapărat acela ca întreprinderea să aibă valoare bursieră pentru a asigura câștiguri rapide de către câțiva acționari; astăzi multe întreprinderi câștigă mai mult și mai rapid prin operațiuni financiare, comparativ cu activitatea industrială propriu-zisă.

Viziunea financiară, scurt-termistă sacrifică activitățile rentabile fără investiții care nu satisfac cerințele ultrafinanciarizării; această orientare a afectat și afectează mai ales bunurile de capital, pilon al economiei și al dezvoltării, componentă fundamentală a investițiilor și a consumurilor intermediare ale economiei.

S-a impus o nouă contabilitate, care decupează lanțul de creare a valorilor, pe funcții izolate unele de altele, cele care nu pot fi externalizate pentru salarii mici și care sunt desființate; în industrie apar multe cazuri în care sinergia dintre funcțiile din amonte și aval – indispensabilă pentru integrarea din faza de concepție, a caracteristicilor care să permită coerența producției, logisticii, vânzărilor și serviciilor post vânzare – a dispărut.

Se pierde din vedere că automatizarea avansată aduce performanțe relevante, dar dacă nu este integrată cu concepția, poate genera pierderi (în medie, 80% din costul de fabricație este dependent de maniera în care a fost conceput produsul).

Obsesia centrelor de profit și dictatura profitului pierd din vedere termenul mediu și lung; se urmăresc mai ales costurile variabile (salarii și costuri de exploatare), neglijându-se costurile fixe, care țin și de calitatea organizării.

Organizarea și factorul cultural pot antrena costuri cu 30% mai mari atunci când produsele sunt realizate segmentat de producători diferiți (superioritatea Toyota nu stă în numărul roboților, ci în organizarea umană care nu tratează lucrătorii ca pe simpli roboți).

De TIC profită companiile care au o organizare internă adecvată noilor tehnologii, au o cultură, guvernanta, viziune, colaborare și relații între sisteme și funcții potrivite, întrucât rezultatele nu sunt niciodată liniare.

Factorii decisivi ai viitorului nu sunt neapărat de natură tehnică sau financiară, ci mai ales imaterială, care includ strategii, inovare și anticipare adecvate viabilității și competitivității.

Factorii și indicatorii de competitivitate nu pot fi judecați global, pentru întreaga industrie și nici pentru toate teritoriile. Diferențele între ramuri, subramuri, produse și teritorii sunt semnificative, antrenând eforturi de adecvare.

Cu toate acestea, există abordări ale intensității factorilor și indicatorilor de competitivitate, pe grupe de industrii, pe subramuri și ramuri, care pot constitui referințe foarte bune și utile.

În acest sens sunt extrem de interesante contribuțiile din *Manufacturing the future* (Global McKinsey Institute, 2012) (**Tabel 5 și 6**)

Examinarea sumară a axelor strategiilor industriale ale diferitelor state relevă o similitudine: industria 4.0, prin modernizarea aparatului productiv; dezvoltarea unei oferte tehnologice pe baza TIC și respectiv robotică, automatizare și formarea profesională.

**Tabel 5: Intensitatea factorilor de competitivitate
pe grupe de industrii**

Grupă de industrii	Subramuri/ ramuri industriale	Intensi- tatea cercetării- dezvol- tării ¹ (%)	Inten- sitatea mun- cii ²	Inten- sitatea capitalu- lui ³ (%)	Inten- sitatea ener- giei ⁴ (%)	Inten- sitatea comerci- ală ⁵ (%)	Dens itatea va- lorii ⁶
Industrii generatoare de inovare globale pentru piețele locale (34% din Vab industrie prelucrătoare la nivel mondial 2010)	Produse chimice	Înaltă	Joasă	Înaltă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă	Mediu-joasă
	Autovehicule, remorci și semiremorci	Mediu-înaltă	Joasă	Mediu-joasă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă
	Alte mijloace de transport	Înaltă	Mediu-înaltă	Joasă	Joasă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă
	Mașini electrice	Mediu-înaltă	Mediu-joasă	Joasă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă
	Mașini, utilaje și echipamente	Mediu-înaltă	Mediu-joasă	Joasă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă
Industrii regionale de prelucrare (28%)	Cauciuc și mase plastice	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă
	Construcții metalice și produse din metal	Joasă	Înaltă	Joasă	Mediu-înaltă	Joasă	Mediu-joasă
	Alimente, băuturi, tutun	Mediu-joasă	Înaltă	Înaltă	Mediu-înaltă	Joasă	Joasă
	Edituri și tipografie	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-joasă	Mediu-joasă	Joasă	Mediu-joasă
Industrii intensive în consumul de resurse și energie (22%)	Produse din lemn	Joasă	Înaltă	Mediu-înaltă	Înaltă	Joasă	Joasă
	Rafinarea petrolului, cocserie și industrii nucleare	Joasă	Joasă	Înaltă	Înaltă	Mediu-joasă	Joasă
	Hârtie și celuloză	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă	Înaltă	Mediu-joasă	Joasă
	Alte produse minerale nemetalice	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă	Mediu-înaltă	Înaltă	Joasă	Joasă
	Produse metalurgice	Joasă	Joasă	Înaltă	Înaltă	Mediu-joasă	Mediu-joasă

- Continuare tabel 5 -

Grupă de industrii	Subramuri/ramuri industriale	Intensitatea cercetării-dezvoltării ¹ (%)	Intensitatea muncii ²	Intensitatea capitalului ³ (%)	Intensitatea energiei ⁴ (%)	Intensitatea comerțială ⁵ (%)	Densitatea valorii ⁶
Industrii și tehnologii globale inovante (9%)	Computere și mașini de birou	Înaltă	Mediu-joasă	Înaltă	Joasă	Înaltă	Înaltă
	Semiconductori și electronice	Înaltă	Joasă	Mediu-înaltă	Joasă	Înaltă	Înaltă
	Aparate medicale, optice și de precizie	Înaltă	Mediu-joasă	Mediu-înaltă	Joasă	Înaltă	Înaltă
Industrii intensiv consumatoare de mână de lucru (7%)	Textile, încălțăminte și pielărie	Mediu-joasă	Înaltă	Joasă	Mediu-înaltă	Înaltă	Mediu-înaltă
	Mobilă, bijuterii, jucării etc.	Mediu-joasă	Înaltă	Mediu-joasă	Joasă	Înaltă	Mediu-înaltă

¹ Cheltuielile de cercetare-dezvoltare/Valoarea adăugată brută *100 (SUA, 2007); ² Ore lucrate la 1.000 dolari SUA valoare adăugată brută (UE 15, 2007); ³ Excedentul brut de exploatare/ Valoarea adăugată brută *100 (mondial, media 2006-2010); ⁴ Costul de achiziție a carburanților și energiei electrice/ Valoarea adăugată brută *100 (SUA, 2010); ⁵ Exporturile/Producția brută*100 (mondial, media 2006-2010); ⁶ Valoarea mărfurilor transportate/cantitatea de marfă transportată (mii dolari SUA/tonă, SUA 2007).

Sursa: *Manufacturing the future*, Global McKinsey Institute, SUA, 2012.

**Tabel 6: Intensitatea indicatorilor de competitivitate
pe grupe de industrii**

Grupă de industrii	Subramuri/ ramuri industriale	Inten- sitatea cercetării- dezvol- tării ¹ (%)	Inten- sitatea muncii ²	Inten- sitatea capita- lului ³ (%)	Inten- sitatea energiei ⁴ (%)	Inten- sitatea comer- cială ⁵ (%)	Densi- tatea valorii ⁶
Industrii ge- neratoare de inovare glo- bale pentru piețele locale (34% din Vab industrie prelucrătoare la nivel mon- dial 2010)	Produse chimice	25	10	50	5	42	1
	Autovehicule, remorci și semiremorci	16	14	32	2	39	8
	Alte mijloace de transport	25	19	29	1	42	8
	Mașini electrice	6	17	30	2	46	7
	Mașini, utilaje și echipamente	8	18	32	2	48	8
Industrii regionale de prelucrare (28%)	Cauciuc și mase plastice	3	21	33	5	21	3
	Construcții meta- lice și produse din metal	1	23	28	3	14	3
	Alimente, băuturi, tutun	2	23	40	4	15	1
	Edituri și tipografie	2	19	33	3	4	3
Industrii intensive în consumul de resurse și energie (22%)	Produse din lemn	1	31	35	7	13	0,5
	Rafinarea petro- lului, cocserie și industrii nucleare	1	6	56	10	21	0,4
	Hârtie și celuloză	2	18	37	10	24	1
	Alte produse mi- nerale nemetalice	3	20	39	11	14	0,1
	Produse metalurgice	1	14	41	14	26	1
Industrii și tenhologii globale inovante (9%)	Computere și mașini de birou	25	15	41	1	91	72
	Semiconductori și electronice	33	15	38	1	60	
	Aparate medicale, optice și de precizie	35	17	40	1	57	

– continuare tabel 5 –

Grupă de industrii	Subramuri/ramuri industriale	Intensitatea cercetării-dezvoltării ¹ (%)	Intensitatea muncii ²	Intensitatea capitalului ³ (%)	Intensitatea energiei ⁴ (%)	Intensitatea comercială ⁵ (%)	Densitatea valorii ⁶
Industrii intensiv consumatoare de mână de lucru (7%)	Textile, încălțăminte și pielărie	2	35	31	5	50	5
	Mobilă, bijuterii, jucării etc.	2	30	33	1	69	4

¹ Cheltuielile de cercetare-dezvoltare/Valoarea adăugată brută *100 (SUA, 2007); ² Ore lucrate la 1.000 dolari SUA valoare adugată brută (UE 15, 2007); ³ Excedentul brut de exploatare/ Valoarea adăugată brută *100 (mondial, media 2006-2010); ⁴ Costul de achiziție a carburanților și energiei electrice/ Valoarea adăugată brută *100 (SUA, 2010); ⁵ Exporturile/Producția brută*100 (mondial, media 2006-2010); ⁶ Valoarea mărfurilor transportate/cantitatea de marfă transportată (mii dolari SUA/tonă, SUA 2007).

Sursa: *Manufacturing the future*, Global McKinsey Institute, 2012.

Timp de câteva decenii (ultimele trei) organismele și organizațiile economice globale, inclusiv UE, au considerat politica industrială înainte de toate ca o distorsionare, care se opune alocării eficiente a resurselor într-o economie de piață, iar intervențiile publice verticale, pentru sectoare prioritare, selecționate de puterea publică (subvenții, participare publică la capital, drepturi de vamă sau piețe publice) au fost înlocuite cu cele orizontale (crearea condițiilor favorabile inovării și creării de întreprinderi).

Surprinzător, Comisia Europeană (CE, în 2010 și 2012), Banca Mondială (BM, 2013) și OCDE (2013) și-au revizuit în profunzime poziția asupra acestor subiecte.

CE și-a reconsiderat poziția cu privire la locul industriei în economie și la intervențiile publice ("un sector prelucrător european, dinamic și înalt competitiv, poate să aducă resursele necesare și numeroase soluții la sfidările societale la care UE trebuie să facă față" – CE 2010 "O politică industrială integrată erei mondializării", COM 614, pag. 4)⁴.

⁴ Comunicărilor Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Consiliul Regiunilor, *O politică industrială integrată pentru era globalizării. Atribuirea celui mai important rol competitivității și mobilității și O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei*, COM (2010) 614 final și COM (2012) 582 final.

Este vorba de reunirea politicilor verticale și orizontale în aceeași abordare (sectoarele vizate sunt aerospațiale, bunurile de mediu, sănătate, securitate, sectoare intensive în energie, expuse la concurența internațională). În anul 2012, CE a nominalizat clar interesul pentru tehnologii avansate pentru bioindustrie, construcții și materiale prietenoase pentru mediu, vehicule și dezvoltarea inteligentă.

Conceptul de **"nouă politică industrială și de inovație"**, dezvoltat de BM, vizează nu numai crearea unui mediu favorabil (politică orizontală) sau susținerea unor sectoare (politică verticală), dar și favorizarea restructurării și a dinamismului tehnologic.

O altă dimensiune a acestei noi politici o reprezintă abordarea frontală a elementelor de economie politică a intervențiilor publice în industrie. Noua abordare substituie tradiționala opoziție orizontal/vertical prin corecții ale **"eșecurilor de coordonare și de piață"** și construcția de moduri de acțiune care să ia în considerare economia politică a acțiunii publice asupra întreprinderilor.

Despre ce eșecuri de coordonare și de piață este vorba?

Primul eșec de coordonare este articularea între cercetarea publică și privată, între universități și întreprinderi sau între marile și micile întreprinderi. Se afirmă că politica de clustere poate soluționa această coordonare a agenților.

Al doilea eșec al pieței este identificat prin absența valorizării prin piață a externalităților cercetării, afirmându-se că întreprinderile private nu integrează din punct de vedere social externalitățile în calculul economic propriu.

Al treilea eșec al pieței se referă la fuziuni și achiziții transfrontaliere, afirmându-se că piața nu știe tot timpul să distingă operațiunile internaționale dorite din punct de vedere social, de cele care nu sunt dezirabile.

Un alt eșec al pieței, accesul la finanțare, mai ales pentru IMM și întreprinderi de talie intermediară (ITI), este strâns legat și de faptul toți sunt interesați să exploateze mai ales potențialul inovator existent, decât să dezvolte noi proiecte de cercetare, care poate fi numai un complement, nu un substitut al acțiunii publice.

În fine, în legătură cu lanțurile de valoare, în fața noilor provocări⁵ se constată că produsele se realizează fragmentat pe un lanț de producție; acestea modifică procesul de creare a venitului, de creștere, dar și natura concurenței între țări; se amplifică interdependențele și nevoia de cooperare, făcând din ce în ce mai complexă guvernarea comerțului mondial.

Din multiple motive, asistăm azi la **procesul de relocalizare și desegmentare** a lanțurilor valorice (cresc salariile în țările emergente, nevoile de forță de muncă calificată, cresc costurile de transport, volatilitatea cursului de schimb, riscul politic, controlul calității, pierderea protecției proprietății intelectuale, reducerea sau mondializarea prețului energiei). În acest sens, Patrick Artus în *Bătălia pentru relocalizare*⁶, afirmă că "Țările care-și pierd aparatul productiv riscă să rămână economii de servicii interne cu un nivel de viață scăzut".

⁵ *Problemes economiques*, Franța, nr. 3137/2016, pg. 33.

⁶ *Natixis*, nr. 425/2014.

2. Repere ale stării economiei din România

2.1. După 1990, România a parcurs o tranziție economică de sistem de la economia centralizată, construită pe dominația excesivă a proprietății de stat cu reglementări și instituții specifice, către o economie bazată pe mecanismele și instituțiile pieței libere, din ce în ce mai globalizate.

În primul deceniu al tranziției **produsul intern brut** a prezentat căderi dramatice.

După anul 2000, în termeni valorici reali, produsul intern brut (PIB) a atins nivelul anterior tranziției, evident într-o structură sensibil diferită. În anul 2015, exprimat în euro curenți, produsul intern brut al României a însumat aproximativ 160,4 mld. euro, comparativ cu 31,3 mld. ecu în anul 1990, 40,6 mld. euro în anul 2000 și 124,6 mld. euro în anul 2007, anul integrării țării în Uniunea Europeană (UE) (**Tabel 7**).

Tabel 7: Evoluția unor indicatori economici în perioada 1990-2014

	1990	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Produs intern brut (mld. euro, prețuri curente)	31,26	29,09	40,58	79,75	124,65	126,80	133,34	133,90	144,28	150,63	160,37
Indice nominal PIB în euro (%)	100,0	93,1	129,8	255,1	398,8	405,6	426,6	428,3	461,5	481,9	513,2
Indice real PIB (%)	100,0	89,7	87,9	116,1	133,2	132,0	134,9	135,7	140,3	144,4	149,9
Producția industrială (mld. euro, prețuri curente)	42,38	22,94	31,67	58,25	82,73	80,62	89,01	86,4	88,2	...	

– continuare tabel 7 –

	1990	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Valoarea adăugată brută din industrie (mld. euro, prețuri curente)	12,7	8,7	10,1	20,0	29,0	35,5	38,0	33,5	36,3	37,4	...
Indicele real al valorii producției industriale totale (%)	100,0	65,4	58,1	72,7	82,1	89,7	94,7	90,5	99,7	102,9	105,7
Indicele real al valorii producției industriei prelucrătoare (%)	100,0	62,7	57,9	76,4	87,7	98,5	104,0	96,1	107,5	112,4	116,3
Indicele real al valorii producției industriei extractive (%)	100,0	83,0	65,1	65,7	67,1	81,1	56,7	97,3	97,9	101,9	89,2
Indicele real al valorii producției de energie electrică, termică, gaze, apă (%)	100,0	79,2	58,5	53,2	55,0	59,4	63,2	71,5	74,1	68,8	69,7
Indicele valorii adăugate din industria prelucrătoare (%)	100,0	75,9	74,9	100,8	115,5	117,2	114,5	108,7	117,3	...	...
Indicele valorii adăugate din industria extractivă (%)	100,0	64,5	50,4	49,0	49,9	51,9	42,8	35,0	24,6	...	...
Indicele valorii adăugate din producția de energie electrică, termică, gaze, apă (%)	100,0	420,3	281,0	275,6	286,0	316,4	387,6	356,6	342,3	..	..

– continuare tabel 7 –

	1990	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Investiții nete totale în economia națională (mld. euro, prețuri curente)	6,1	4,9	6,3	13,2	25,1	17,2	20,7	20,0	18,3	19,4	...
Investiții nete totale în industrie (mld. euro, prețuri curente)	2,8	2,1	2,5	4,9	8,2	6,5	7,8	7,97	7,84	7,89	..

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS și BNR.

În prețuri comparabile, față de anul 1990, în anul 2015 indicele PIB a fost de 149,9%. Exprimată în euro curenți, valoarea nominală a produsului intern brut a fost în anul 2015 de 5,1 ori mai mare în raport cu anul 1990.

În ce privește PIB pe locuitor la paritatea puterii de cumpărare standard, procesul de convergență statistică a României este în progres: 34% din media UE 28 în anul 2004 și 57% în anul 2015 (Tabel 8).

Tabel 8: Produsul intern brut pe locuitor la paritatea puterii de cumpărare (UE 28 = 100,0, %)

	2004	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uniunea Europeană 28	100	100	100	100	100	100	100	100
Belgia	121	115	120	120	120	120	118	117
Bulgaria	34	40	43	44	46	46	47	46
Rep. Ceha	79	84	81	83	82	83	84	85
Danemarca	125	122	126	126	124	124	126	125
Germania	116	116	119	122	124	124	126	125
Estonia	55	69	63	68	74	75	76	74
Irlanda	143	147	129	130	131	131	134	145
Grecia	95	91	87	77	74	74	73	71
Spania	100	103	98	95	92	91	91	92
Franța	110	107	108	108	107	108	107	106

– continuare tabel 8 –

	2004	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Croația	57	61	59	60	60	59	59	58
Italia	108	105	104	103	101	98	96	95
Cipru	97	100	102	96	91	84	82	81
Letonia	48	60	53	57	60	62	64	64
Lituania	50	61	60	65	70	73	75	74
Luxemburg	246	254	254	265	258	264	266	271
Ungaria	62	61	65	65	65	66	68	68
Malta	81	78	86	84	84	86	86	89
Olanda	133	136	135	135	132	132	131	129
Austria	128	123	126	128	131	131	129	127
Polonia	49	53	62	64	66	67	68	69
Portugalia	77	79	81	78	77	77	78	77
România	34	42	50	51	54	54	55	57
Slovenia	86	87	83	83	81	80	82	83
Slovacia	57	67	73	73	74	76	77	77
Finlanda	117	118	115	117	115	113	110	108
Suedia	129	128	126	127	127	124	123	123
Regatul Unit	125	118	108	106	107	108	109	110

Sursa: Date Eurostat.

Convergența poate fi pusă în evidență și prin proporția deținută de România în valoarea adăugată brută (Vab) totală realizată de cele 28 țări membre. Dacă în anul 2000 României îi reveneau numai 0,44% din totalul Vab comunitare, în anul 2007 ponderea a urcat la 1%, iar în anul 2008 la 1,09%, proporție care ulterior – pe fondul crizei, a scăzut la aproximativ 1% în anul 2010, înregistrând o ușoară creștere până în 2015, când a reprezentat 1,08%. Conform datelor Eurostat, România deținea proporții mai mari în cazul Vab totale a UE realizată de agricultură (2,4% în anul 2000, 4,3% în anul 2006, 4,8% în anul 2008, 3,9% în anul 2010 și 3,6% în 2015), în timp ce, din valoarea adăugată brută din industria a celor 28 țări membre României îi revenea o cotă de 0,6% în anul 2000, 1,4% în anul 2007, 1,7% în anul 2010 și 1,6% în 2015.

2.2. Investițiile din economia națională au însumat în primul deceniu de tranziție (1990-2000) valori anuale de aproximativ 5-6 mld.

euro, respectiv 15-16% din PIB. După anul 2005, valoarea investițiilor anuale, (exprimate în euro curenți, pe baza cursurilor medii leu/euro din fiecare an) a crescut la peste 13 mld. euro sau de 2 ori în raport cu anul 1990 și respectiv 2000, urcând de circa 4 ori în anul 2007 (25,1 mld. euro) și de aproximativ 3,2 ori în anul 2014 (19,4 mld. euro) (**Tabel 7**).

După anul 2000, ponderea investițiilor nete totale în PIB a evoluat de la 15,4% în anul 2000, la 20,1% în anul 2007 și 12,9% în anul 2014.

În ce privește sursele de finanțare a investițiilor, se constată preponderența surselor proprii (77,5% în anul 2000; 63,4% în anul 2010 și 72,8% în anul 2014); creditele interne au acoperit 3,5% din investițiile nete în anul 2000, 9,9% în anii 2005 și 2007 și 6,3% în anul 2014, iar creditelor externe le revenea o proporție de 12% în anul 2000, 3,4% în anul 2007 și 1,8% în anul 2014 (**Tabel 9**).

Capitalul străin a reprezentat sursă pentru 0,3% din totalul investițiilor în anul 2000, 1,5% în anul 2007, 0,6% în anul 2008 și 3,4% în anul 2014.

Tabel 9: Investiții nete realizate pe surse de finanțare (mil. euro, %)

Surse de finanțare	1998	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014
mil. euro									
Total	6.058,0	6.263,2	13.206,1	25.068,3	17.172,5	20.721,5	19.993,8	18.295,2	19.383,6
Surse proprii	4.399,0	4.850,9	9.520,5	18.424,7	10.879,4	13.791,6	13.766,1	12.993,5	14.108,8
Credite interne	179,8	220,9	1.312,8	2.493,0	1.042,4	1.289,8	1.098,5	1.124,9	1.213,4
Credite externe	424,9	749,9	910,7	851,1	1.602,7	670,4	702,5	354,7	351,0
Buget de stat și bugete locale	594,6	213,0	620,8	1.869,8	1.722,6	2.059,0	1.632,9	1.488,6	1.699,6
Capital străin	79,6	18,8	93,0	373,4	357,5	471,5	504,2	660,1	667,4
Alte surse	380,1	209,7	748,4	1.056,4	1.567,9	2.439,3	2.289,6	1.673,3	1.343,5
% în total									
Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Surse proprii	72,6	77,5	72,1	73,5	63,4	66,6	68,9	71,0	72,8
Credite interne	3,0	3,5	9,9	9,9	6,1	6,2	5,5	6,1	6,3

- continuare tabel 9 -

Surse de finanțare	1998	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014
Credite externe	7,0	12,0	6,9	3,4	9,3	3,2	3,5	1,9	1,8
Buget de stat și bugete locale	9,8	3,4	4,7	7,5	10,0	9,9	8,2	8,1	8,8
Capital străin	1,3	0,3	0,7	1,5	2,1	2,3	2,5	3,6	3,4
Alte surse	6,3	3,3	5,7	4,2	9,1	11,8	11,5	9,1	6,9

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Tempo online, INS și BNR.

În aceeași perioadă, în industrie, investițiile au însumat între 2 și 5 mld. euro anual în intervalul 1990-2006, 8,2 mld. euro în anul 2007 și 6,5 mld. euro în 2010, iar în anul 2014 acestea au fost de 7,9 mld. euro (reprezentând circa 21,1% din valoarea adăugată brută din industrie).

Restructurarea economică și instituțională, derulate practic neîntrerupt în fiecare an al perioadei de tranziție, însoțite de ample și succesive reasezări ale valorilor economice, au influențat procesele de dezvoltare și creștere, inclusiv posibilitățile de elaborare a unor gândiri și strategii și de fixare a unor ținte/obiective pe domenii.

O situație dramatică în acest sens se poate constata în evoluția tuturor indicatorilor macroeconomici, pentru care, reperele se modificau zilnic. Între acești indicatori, **stocul de capital fix** rămâne esențial pentru orice gândire a unei strategii de creștere economică.

Imobilizările corporale, ca indicator destinat să permită cunoașterea stocului de capital fix, au reprezentat un parametru de interes numai pentru statistică. Valoric, stocul de capital fix exprimat în euro, prețurile fiecărui an, a evoluat de la 127 mld. ecu în 1990 la 354 mld. euro în anul 2014. Raportul între PIB și valoarea stocului de capital a fost de 0,24 ecu PIB pentru 1 ecu capital în 1990 și 0,42 euro/1 în anul 2014.

Chiar și cu informații incomplete și care pot genera discuții cu privire la corectitudine și dimensiune, putem observa de pildă, că **indicele imobilizărilor corporale** (1990 = 100,0) arată o creștere a valorii de numai 8,87 ori până în 2007; comparativ cu deflatorul PIB pentru același interval (1990-2007) constatăm că acesta a reflectat o creștere a

prețurilor PIB de 3.815,9 ori; prețurile producției industriale au crescut de 5.025,95 ori; prețurile de consum au urcat de peste 2.892 ori etc.; cu alte cuvinte, valoarea capitalului fix a fost tot mai mică în raport cu alte valori, depreciere care a invitat la distrugerea și "valorificarea" acestuia ca deșeuri de fier vechi; am asistat cu alte cuvinte la o evidentă și gravă subevaluare și desconsiderare a valorii capitalului fix din economie, pentru a fi "competitivi" în exportul de fier vechi (**Tabel 10**).

Tabel 10: Indicii imobilizărilor corporale din economie

	Total	Adm publică (și apărare din 2008)	Total industrie	Ind. extractivă	Ind. prel.	Prod., transp. și distrib. en. electrică, termică, apă caldă	Captare și distrib. apei	Agricul tură, silvi cultură
	1990 = 100,0							
1991	103,8	195,9	104,1	101,6	104,5	103,6	106,0	96,0
1992	106,7	208,2	106,3	105,7	106,8	104,8	114,0	100,8
1993	115,1	234,7	112,2	114,2	112,7	109,5	121,2	106,9
1994	125,9	400,9	117,6	117,4	120,3	110,6	125,5	111,6
1995	143,6	1.002,2	127,2	124,1	133,8	113,2	131,0	121,1
1996	150,3	947,3	132,2	127,4	137,7	120,8	132,8	119,0
1997	153,7	1.490,0	133,5	121,6	143,2	118,2	133,1	121,4
1998	205,0	1.780,0	173,4	82,7	168,7	181,2	399,0	136,8
1999	258,0	3.130,0	249,3	156,5	241,6	258,4	481,2	129,4
2000	364,6	16.450,0	326,1	205,5	303,5	376,8	479,9	128,3
2001	457,2	21.615,3	401,8	230,8	373,3	454,4	759,2	131,3
2002	502,1	18.966,9	456,5	281,1	432,2	503,0	793,3	171,0
2003	685,8	46.273,9	477,7	299,8	464,4	506,0	815,4	192,5
2004	564,0	29.560,7	502,5	290,8	529,3	485,7	872,5	176,5
2005	624,9	32.521,7	546,5	343,2	570,0	534,7	858,1	202,3
2006	703,7	35.367,5	600,4	388,6	667,4	525,3	878,7	254,2
2007	887,8	43.526,7	707,0	457,6	808,8	587,1	949,2	335,2
	2008 = 100,0							
2009	110,2	122,5	103,6	100,8	106,1	110,3	119,5	126,6
2010	117,7	142,8	106,4	101,7	110,3	116,8	140,1	120,1
2011	124,2	157,3	109,6	102,2	117,0	125,0	148,2	134,2
2012	123,2	146,7	110,1	102,5	122,1	120,2	139,6	144,0

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS.

Structura imobilizărilor corporale pe ramuri ale economiei relevă că proporția industriei în stocul de capital fix (total = 100,0) a scăzut de

la 47,6% în 1990, la 26% în anul 2014, iar pentru industria prelucrătoare, proporția s-a diminuat de la 31% în 1990, la 13,6% în anul 2014; în același interval de timp, ramura **administrație publică și apărare** și-a sporit cota procentuală de la 1,0% în total capital fix în 1990, la 43,7% în anul 2014 (!) (**Tabel 11**).

Tabel 11: Structura imobilizărilor corporale (total economie = 100,0)

	Total	Adm. publică și apărare	Total industrie	Ind. extractivă	Ind. prelucr.	Prod., transp. și distrib. en electrică, termică, apă caldă	Captarea și distribuția apei	Agri cultura, silvi-cultura
1990	100,0	1,0	47,6	6,0	31,0	8,3	2,3	10,5
1991	100,0	1,6	50,5	6,4	32,9	8,8	2,4	8,3
1992	100,0	0,6	62,0	7,4	36,6	15,1	2,9	8,8
1993	100,0	0,7	60,7	7,4	35,9	14,6	2,8	8,7
1994	100,0	1,2	57,3	7,0	34,6	13,2	2,6	8,9
1995	100,0	1,0	58,8	6,4	30,4	17,8	4,2	12,0
1996	100,0	1,0	58,3	6,4	30,5	17,6	3,9	10,9
1997	100,0	2,2	60,1	9,9	30,8	15,8	3,6	8,0
1998	100,0	2,1	58,4	5,3	26,8	17,5	8,9	6,4
1999	100,0	2,7	69,1	7,8	29,4	24,7	7,1	4,0
2000	100,0	29,4	47,2	6,0	21,4	16,5	3,1	2,1
2001	100,0	30,1	45,2	5,2	20,3	15,9	3,9	1,5
2002	100,0	21,1	41,5	4,9	19,0	14,6	3,1	1,5
2003	100,0	57,9	22,1	2,5	10,3	7,9	1,4	1,3
2004	100,0	41,4	29,9	3,2	14,9	9,9	1,9	1,4
2005	100,0	41,1	29,1	3,1	15,1	9,2	1,7	1,4
2006	100,0	40,4	27,5	3,1	15,7	8,1	0,5	1,5
2007	100,0	39,9	25,7	3,0	15,3	7,0	0,4	1,7
2008	100,0	27,7	44,5	26,8	11,9	5,1	0,3	1,9
2009	100,0	31,1	41,7	24,5	11,4	5,2	0,4	2,3
2010	100,0	34,7	40,7	23,4	11,2	5,3	0,5	1,8
2011	100,0	21,8	63,8	53,3	6,6	3,4	0,3	1,4
2012	100,0	42,4	26,3	3,7	14,2	7,5	0,5	2,3
2013	100,0	43,9	25,6	3,7	13,7	7,1	0,6	2,7
2014	100,0	43,7	26,0	3,9	13,6	7,3	0,9	2,8

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor INS.*

Se pot aduce multe argumente care susțin afirmațiile referitoare la evoluțiile haotice din domeniul unor indicatori macroeconomici, cu o

importanță strategică excepțională, pentru acuratețea și fundamentele unor strategii de tranziție, restructurare și dezvoltare economică.

Între altele, poate fi vorba și de o dezordine în artefactele statistice; cu toate acestea, agresiunea multidimensională, cultura distrugerii permanente a bogăției naționale, promovată pe toate canalele media, dar și în studiile pretins științifice și lipsa de profesionalism sunt cauze ale decapitalizării, dezinvestirii și demonetizării industriei, al căror rezultat s-a concretizat în dezindustrializare.

2.3. În toată perioada de tranziție, România s-a confruntat cu **deficite ale balanței comerciale** din ce în ce mai severe. Practic, din anul 1997 până în anul 2014, deficitul comercial cumulat (export FOB – import CIF) a însumat peste 154,3 mld. euro, echivalentul produsului intern brut (PIB) din anul 2014.

Dacă în anul 2004 deficitul comercial a fost de peste 7,3 mld. euro, acesta s-a dublat în anul 2006 la 14,9 mld euro, crescând de peste 3 ori în anii 2007 și 2008 (21,7 mld. în 2007 și 23,5 mld. euro în 2008), creștere în care ar putea fi implicată și aderarea României la UE, care a condus la deschiderea economiei spre piața internă. În contextul crizei economice, după anul 2008, deficitul comercial s-a temperat, consemnând valori anuale de aproximativ 10 mld. euro până în anul 2012, iar în anii 2013 și 2014, valoarea deficitului s-a redus la 5,7 și respectiv 6,0 mld. euro, în anul 2015, acesta a urcat din nou la 8,4 mld. euro.

Practic, deficitul comercial de 23,5 mld. euro din anul 2008 depășește suma anuală totală a salariilor nete plătite pentru cei 5,046 mil. salariați din același an, care a fost de 21,523 mld euro.⁷

Diminuarea deficitului a fost determinată de creșterea mai rapidă a exporturilor (de la 33,7 mld. euro în 2008, la 45,3 mld. euro în 2011 și 52,5 mld. euro în 2014); după ce în anul 2009 valoarea importurilor s-a redus la 39 mld. euro, din anul 2010 acestea și-au reluat creșterea,

⁷ Calculată pe baza datelor Institutului Național de Statistică privind numărul mediu de salariați și câștigul salarial mediu net lunar, înmulțit cu 12 luni (1.309 lei*12 luni*5,046 mil. pers.).

atingând circa 55 mld. euro anual în intervalul 2011-2013 și 58,5 mld. euro în anul 2014; în anul 2015, exporturile au însumat 54,6 mld. euro, iar importurile au urcat la 63,0 mld. euro.

Ponderea deficitului balanței comerciale în PIB a evoluat de la 5% în anul 1991 la 10,3% în anul 2001, la 17,5% în anul 2007, coborând la 3,9% în 2013 și 2014, urcând apoi din nou la 5,3% în anul 2015 (**Tabel 12**).

Tabel 12: Evoluția balanței comerțului internațional în intervalul 1991-2014 (mld. Euro, %)

	1991	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Exporturi	3,5	6,1	11,3	22,3	33,7	29,1	37,4	45,3	45,1	49,6	52,5	54,6
Importuri	4,7	7,9	14,2	32,6	57,2	39,0	46,9	55,0	54,7	55,3	58,5	63,0
Excedent/ deficit	-1,2	-1,8	-3,0	-10,3	-23,5	-9,9	-9,5	-9,7	-9,6	-5,7	-6,0	-8,0
PIB	25,1	29,1	40,6	79,7	139,8	118,3	124,4	131,5	131,7	144,3	150,6	160,4
% exporturi în PIB	13,9	21,0	27,8	27,9	24,1	24,6	30,0	34,4	34,2	34,4	34,9	34,0
% importuri în PIB	18,9	27,3	35,1	40,9	40,9	32,9	37,7	41,8	41,5	38,3	38,8	39,3
% exce- dent/deficit în PIB	-5,0	-6,3	-7,3	-12,9	-16,8	-8,3	-7,6	-7,3	-7,3	-3,9	-3,9	-5,3

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Tempo online.

Dacă în intervalul de preaderare, de 7 ani (2000-2006), valoarea cumulată a importurilor a fost de 171,3 mld. euro, iar exporturile au însumat 121,3 mld. euro, în următorii 7 ani, postaderare, (2007-2013), importurile cumulate au fost de 359,4 mld. euro, comparativ 269,6 mld. euro exporturi, evidențiindu-se un deficit de 89,7 mld. euro (**Tabel 13**).⁸

⁸ Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *Non-competitive Evolutions of the Foreign Trade in Romania*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015, pg. 216-221.

**Tabel 13: Soldul balanței comerciale
în intervalele 2000-2006 și 2007-2013 (mld. euro)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2000- 2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007- 2013
Import	14,2	17,4	18,9	21,2	26,3	32,6	40,7	171,3	51,3	57,2	39,0	46,9	55,0	54,7	55,3	359,4
Export	11,3	12,7	14,7	15,6	18,9	22,3	25,9	121,3	29,5	33,7	29,1	37,4	45,3	45,1	49,6	269,6
Sold	-3,0	-4,7	-4,2	-5,6	-7,4	-10,3	-14,8	-50,0	-21,8	-23,5	-9,9	-9,5	-9,7	-9,6	-5,7	-89,7

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Tempo online.

2.4. Una din caracteristicile însoțitoare ale tranziției din România a reprezentat-o **inflația**: față de anul 1990, considerat egal cu 1,0, prețurile de consum au crescut de 2.892 ori în intervalul 1990-2007 și de 3.977 ori în intervalul 1990-2015.

După integrarea României în UE creșterile medii anuale ale prețurilor de consum s-au temperat: 7,85% în anul 2008 față de 2007 și 3,14% în anul 2011 față de anul 2010, apoi 4,95% în 2012 și 1,55% în 2013, iar în 2014 0,83%. În anul 2015, prețurile de consum au scăzut cu 0,93% (decembrie 2015 față de decembrie 2014).

Analiza indicilor principalelor prețuri din economie scoate în evidență un haos care anulează orice gândire strategică, atât la nivelul microeconomiei, cât și la cel al macroeconomiei (**Tabel 14**).

Tabel 14: Indicii prețurilor (% , 1990=100,0)

Anul	Deflator PIB	Curs moneda (leu/euro)	Gram aur	Prețuri consum	Prețuri producție ind.	Prețuri industrie extractivă	Prețuri industrie prel.	Prețuri producția, transp și distrib de energie, gaze, apă caldă	Captarea, tratarea și distribuția apei
1991	294,9	320,0	456,9	270,2	857,3	1.057,7	449,4	1.372,0	1.820,0
1992	884,7	1.457,6	816,4	838,8	1.786,4	2.141,0	1.435,5	2.173,5	1.759,1
1993	2.896,6	3.223,4	1.914,2	2.987,0	4.358,8	5.436,0	3.508,4	5.025,1	4.686,2
1994	6.925,7	7.168,1	4.988,5	7.071,9	11.386,5	12.242,2	9.445,6	11.997,7	14.364,8
1995	9.947,7	9.581,7	5.751,8	9.353,4	15.382,7	14.575,9	13.106,1	14.312,5	22.892,9
1996	14.334,4	14.076,1	9.608,5	12.983,4	23.053,5	21.536,3	19.848,7	19.811,5	33.071,1
1997	34.209,5	29.482,6	24.320,6	33.076,9	58.256,2	74.752,5	46.187,9	63.951,5	88.564,4
1998	52.117,0	36.400,0	24.435,8	52.624,2	77.575,0	87.782,0	62.721,9	81.702,6	156.294,0
1999	78.548,2	59.379,7	34.939,3	76.278,0	110.287,9	135.204,9	88.068,7	116.729,4	229.744,9
2000	112.373,2	72.717,1	49.239,3	111.767,1	167.253,1	217.688,9	133.859,6	166.812,8	345.626,1

- continuare tabel 14 -

Anul	Deflator PIB	Curs moneda (leu/euro)	Gram aur	Prețuri consum	Prețuri producție ind.	Prețuri industrie extractivă	Prețuri industrie prel.	Prețuri producția, transp și distrib de energie, gaze, apă caldă	Captarea, tratarea și distribuția apei
2001	154.779,7	94.839,8	64.358,4	150.290,7	227.297,0	325.227,2	180.576,6	231.537,2	470.742,7
2002	189.961,9	113.891,5	83.613,7	184.162,1	278.309,2	398.153,0	214.175,4	334.459,7	657.726,5
2003	235.148,5	136.850,5	98.500,9	212.291,0	330.324,9	462.588,9	257.144,3	375.662,4	811.530,1
2004	271.231,4	147.695,6	108.846,2	237.504,5	393.881,1	524.847,9	304.396,7	470.745,7	980.886,9
2005	303.978,4	132.035,1	105.829,1	258.912,1	426.160,9	661.121,2	324.475,7	524.125,8	1.193.446,9
2006	336.532,3	128.429,8	138.302,3	275.900,4	467.305,2	821.122,5	355.531,1	550.482,2	1.504.510,4
2007	381.595,1	121.608,4	138.108,7	289.245,5	502.595,6	946.729,0	380.830,6	589.683,2	1.728.821,8
2008	445.874,1	134.194,5	178.310,9	311.949,4	579.532,0	1.055.355,8	448.697,4	615.205,6	1.888.501,0
2009	464.758,4	154.403,7	241.127,7	329.380,3	590.403,4	969.368,7	455.658,1	657.909,7	2.117.305,5
2010	491.428,5	153.405,2	318.797,7	349.450,2	627.868,1	989.178,4	487.784,4	682.764,8	2.278.712,9
2011	514.502,9	154.425,5	391.061,9	369.673,8	672.524,7	1.031.845,4	527.674,5	699.779,7	2.540.351,8
2012	540.019,2	162.372,9	472.156,3	382.001,9	708.819,6	1.067.328,7	557.391,4	726.803,4	3.151.073,2
2013	557.412,3	161.024,7	383.032,2	397.221,3	723.704,2	1.100.199,7	561.273,3	787.690,0	3.418.587,8
2014	566.748,9	161.957,5	345.703,3	401.463,7	722.825,2	1.154.205,7	557.907,4	792.810,6	3.643.485,9
2015	583.014,2	161.972,1	379.152,5	397.665,5	712.705,6	1.153.051,0	553.444,1	755.548,5	3.756.434,0

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții și BNR.

Cele mai susținute creșteri într-o economie care, potrivit discursurilor zilnice, prin management performant, inclusiv cu asistență internațională din partea FMI, BM și a altor consultanți de elită, căuta eficiența, competitivitatea și așezarea valorilor în conformitate cu exigențele pieței și respectiv ale raporturilor cerere – ofertă, se observă în cazul **activităților de captare, tratare și distribuție a apei**: prețurile au urcat în 2015 de 37.564,3 ori față de 1990!; urmează prețurile producției în industria extractivă, care au crescut de peste 11.530 ori (la care se adaugă o creștere corespunzătoare o subvențiilor primite în fiecare an) și producția, transportul și distribuția de energie, gaze și apă caldă (7.555,5 ori).

Deflatorul PIB prezintă o creștere de prețuri de 5.830 ori, gramul de aur s-a scumpit de 3.791,5 ori, iar leul de 1.619,7 ori.

Pentru a înțelege ceva din aceste evoluții halucinante ne-am permis să transformăm PIB în echivalent tone aur; constatăm astfel că

România a produs prin valoarea PIB 2.177,4 tone aur în 1990, 1.224 tone în 1991, 3.378 tone în 1995, 2.680,9 tone în anul 1998, 7.686,5 tone în anul 2007, 3.207 tone în anul 2012 și 4.771,7 tone în anul 2015 (față de 4.901 tone în anul 2014).

Ar fi interesant să ne gândim dacă nu era mai potrivit să ne ocupăm numai cu extracția aurului din resursele naționale și pe care, ulterior, să-l valorificăm la bursele internaționale.

Chiar dacă ar fi fost posibil să câștigăm mai mult din acest joc absurd, o economie și o industrie națională înseamnă cu totul și cu totul altceva decât cererea și oferta pe anumite piețe.

2.5. Pe parcursul ultimilor 24 ani, structura sectorială a economiei naționale a cunoscut mutații semnificative.

Utilizarea datelor din **sistemul conturilor naționale** relevă că, pe totalul economiei, producția brută exprimată în euro curenți (prin transformarea în euro a producției anuale exprimate în lei, utilizând cursul mediu anual de schimb lei/euro publicat de Banca Națională a României) a evoluat de la 76,2 mld. ecu în 1990 la 288,73 mld. euro în anul 2013 (**Tabel 15, Anexa 1 și Grafic 2**).

Tabel 15: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (mld. euro curenți)

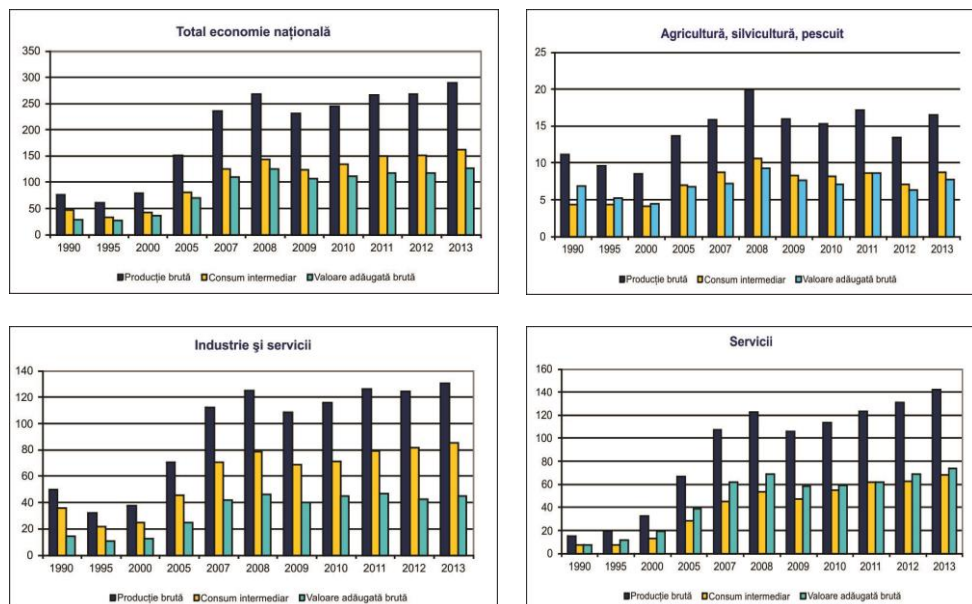
Ramura		1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total economie națională	Producție brută	76,22	60,86	78,63	151,21	234,92	267,65	230,57	244,74	266,90	268,60	288,73
	Consum intermediar	47,50	33,45	42,18	80,77	124,55	143,14	124,14	133,96	149,90	151,00	162,42
	Valoare adăugată brută	28,72	27,41	36,45	70,44	110,37	124,51	106,43	110,78	117,00	117,60	126,31
Agricultura, silvicultura, pescuit	Producție brută	11,14	9,62	8,53	13,70	15,86	19,90	15,92	15,31	17,20	13,40	16,46
	Consum intermediar	4,32	4,37	4,14	6,99	8,68	10,63	8,30	8,21	8,60	7,10	8,72
	Valoare adăugată brută	6,82	5,25	4,39	6,71	7,18	9,27	7,62	7,10	8,60	6,30	7,75

- continuare tabel 15 -

Ramura		1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrie și construcții	Producție brută	49,98	32,01	37,34	70,74	112,16	125,16	108,64	115,87	126,00	124,40	130,42
	Consum intermediar	35,64	21,47	24,81	45,74	70,48	78,86	68,48	70,98	79,40	81,70	85,58
	Valoare adăugată brută	14,34	10,54	12,53	25,00	41,68	46,30	40,16	44,89	46,60	42,70	44,84
Servicii	Producție brută	15,1	19,23	32,76	66,77	106,9	122,59	106,01	113,56	123,70	130,8	141,85
	Consum intermediar	7,54	7,61	13,23	28,04	45,39	53,65	47,36	54,77	61,90	62,20	68,12
	Valoare adăugată brută	7,56	11,62	19,53	38,73	61,51	68,94	58,65	58,79	61,8	68,6	73,72

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții și BNR.

Grafic 2: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (mild. euro curenți)

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Tabel 15.

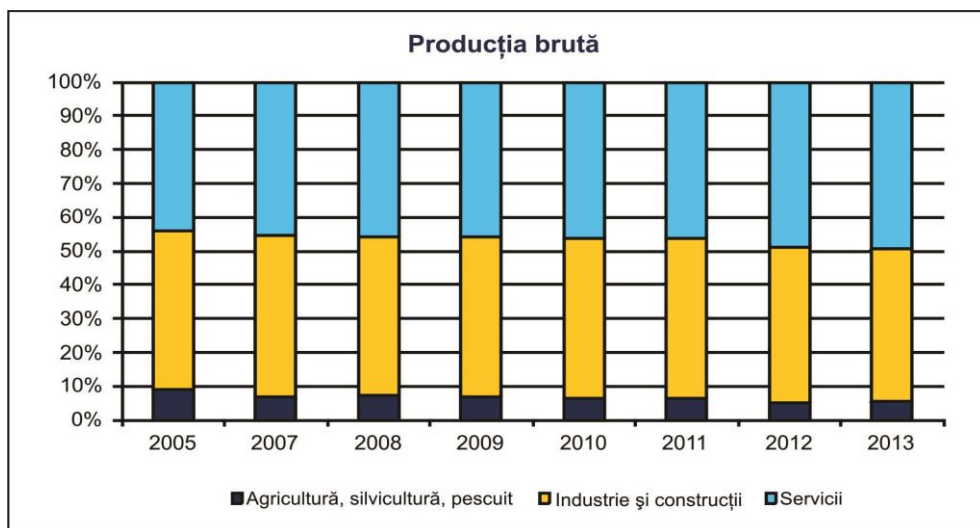
Valoarea adăugată brută din agricultură crește de la 6,8 mld. euro în 1990, la 7,8 mld. euro în anul 2013. Cea mai mare valoare a acestui indicator al agriculturii a fost atinsă în anul 2008 (9,27 mld. euro) și cea mai mică s-a consemnat în anul 2000 (4,39 mld. euro).

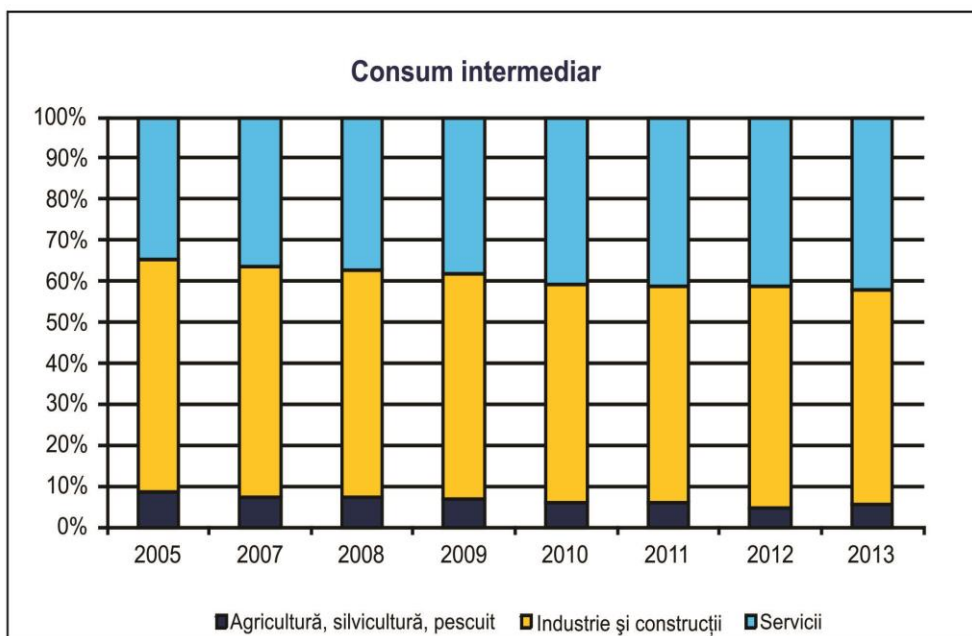
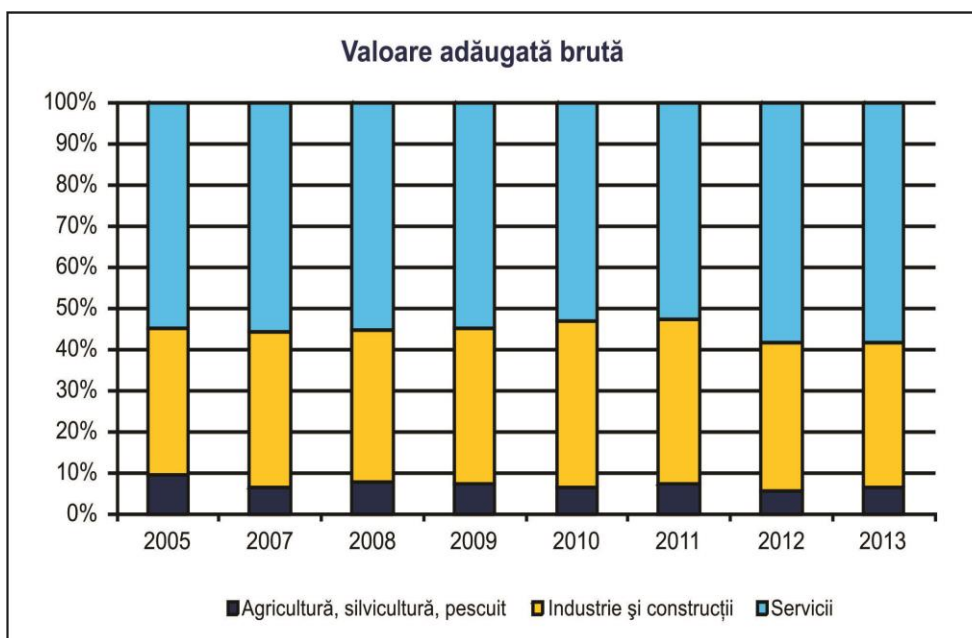
Sectorul servicii a capturat 7,6 mld. euro în 1990, 68,9 mld. în anul 2008, 58,8 mld. euro în anul 2010 și 73,7 mld. euro în anul 2013.

Din punct de vedere relativ, agricultura își diminuează proporția în producția brută totală din economie de la 14,6% în 1990, la 6,3% în anul 2010 și 5,7% în 2013, consumul intermediar al acestei ramuri scăzând de la 9% la 6% în 2010 și, respectiv, 5,4% în 2013, iar participarea la valoarea adăugată brută totală se diminuează de la 23,7% în 1990, la 12,1% în anul 2000, la 6,4% în anul 2010 și 6,1% în anul 2013 (**Tabel 16** și **Grafic 3**).

Industria și construcțiile își reduc și ele participarea atât la producția brută (de la 65,6% în 1990 la 45,2% în 2013), cât și la consumul intermediar (75% și respectiv 52,7%) și la Vab (49,9% în 1990 și 35,5% în 2013, după ce în anul 2000 contribuiau cu numai 34,4%).

Grafic 3: Structura producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei
(%, prețurile fiecărui an total economie =100,0)

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din *Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții.

Tabel 16: Structura producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe sectoare ale economiei (% , prețurile fiecărui an total economie =100,0)

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2011	2012	2013
Agricultură, silvicultură, pescuit	Producție brută	14,6	15,8	10,9	9,1	6,8	7,4	6,9	6,3	6,4	5,0	6.44	4.99	5.70
	Consum intermediar	9,1	13,1	9,8	8,7	7,0	7,4	6,7	6,1	11,5	8,9	5.74	4.70	5.37
	Valoare adăugată brută	23,7	19,2	12,1	9,5	6,5	7,4	7,2	6,4	7,4	5,4	7.35	5.36	6.13
Industrie și construcții	Producție brută	65,6	52,6	47,5	46,8	47,7	46,8	47,1	47,3	47,2	46,3	47.21	46.31	45.17
	Consum intermediar	75,0	64,2	58,8	56,6	56,6	55,1	55,2	53,0	53,0	54,1	52.97	54.11	52.69
	Valoare agăugată brută	49,9	38,5	34,4	35,5	37,8	37,2	37,7	40,5	39,8	36,3	39.83	36.31	35.50
Servicii	Producție brută	19,8	31,6	41,7	44,2	45,5	45,8	46,0	46,4	46,3	48,7	46.35	48.70	49.13
	Consum intermediar	15,9	22,7	31,4	34,7	36,4	37,5	38,2	40,9	41,2	41,2	41.29	41.19	41.94
	Valoare agăugată brută	26,3	42,4	53,6	55,0	55,7	55,4	55,1	53,1	52,8	58,3	52.82	58.33	58.36

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București.

Expansiunea serviciilor se manifestă la toți cei trei indicatori, îndeosebi la consumul intermediar (de la 15,9% în 1990 la 41,9% în 2013) și la valoarea adăugată brută (de la 26,3% în 1990, la 55,7% în 2007 și 58,4% în 2013).

Pe de altă parte, datele statistice semnifică și faptul că sectorul servicii a fost mai expus la influențele negative ale crizei economico-financiare în comparație cu industria.

Indicii reali ai producției brute, consumului intermediar și valorii adăugate relevă faptul că, în intervalul 1990-2013, pe ansamblul economiei creșterile au fost de 2,17 ori pentru consumul intermediar, 1,73 ori pentru producția brută și 1,37 ori pentru valoarea adăugată (**Anexa 2**).

În termeni reali, cel mai mare spor de valoare adăugată brută în anul 2013, comparativ cu anul 1990, este consemnat de producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă caldă (3,42 ori), urmată

de comerț (2,82 ori), construcții (creștere de 2,47 ori), transporturi, depozitare și comunicații (1,42 ori), în timp ce pentru industria prelucrătoare valoarea adăugată a crescut de numai 1,17 ori.

În același interval, se înregistrează diminuări ale Vab în industria extractivă (la 24,6% față de nivelul Vab din anul 1990), hoteluri și restaurante (70,6% în 2013 față de 1990) și în agricultură, silvicultură și pescuit (88,7%). (**Anexa 2**)

Este de remarcat creșterea mult mai accentuată a consumului intermediar în raport cu producția brută pe **total economie** (216,62% în 2013 față de 1990 pentru consum intermediar și 172,9% pentru producția brută); în agricultură, în timp ce în 2013 producția brută reprezenta 106,7% din nivelul anului 1990, consumul intermediar a crescut la 149,7%; în industria extractivă, consumul intermediar s-a redus la 95,5%, iar producția s-a redus la 53,5% în raport cu anul de referință; în industria prelucrătoare consumul intermediar a fost de 172,8%, față de 151,4% producția brută etc.

Singurul domeniu în care consumul intermediar a crescut mai puțin decât producția brută îl reprezintă energia (84,9% nivelul consumului intermediar în 2013 față de 1990 și 96,2% producția brută).

Judecată prin prisma indicilor reali ai producției brute, consumurilor intermediare și valorii adăugate brute, pentru perioada 1990-2013 (1990 = 100,0), evoluția economiei din România este cel puțin modestă, dacă nu chiar îngrijorătoare și alarmantă.

În 24 ani totalul valorii adăugate brute a crescut cu numai 37,34% sau aproximativ cu o medie de sub 1,5% pe an; cu această creștere este greu de crezut că în următorii 50-100 de ani România ar putea să facă salturi semnificative pentru diminuarea decalajelor de bunăstare, comparativ cu multe din statele membre ale UE.

A ne asfixia și anestezia cu faptul că menținem stabilitatea macroeconomică și ținem deficitul bugetar sub control, fapt ce ne-ar permite să ne împrumutăm ieftin de pe piețe financiare și să atragem și investiții externe, reprezintă o enormă manipulare și o desconsiderare a interesului nostru național, care nu poate fi altul decât reducerea permanentă a decalajelor de bunăstare pentru cetățenii români, care sunt concomitent și cetățeni europeni.

Din punctul nostru de vedere, după ce timp de 20-25 ani au fost avansate opinii cu privire la potențialul de dezvoltare al agriculturii, turismului și al altor servicii, constatăm că în anul 2013 producția agricolă brută mai reprezenta numai 106,7% din nivelul anului 1990, iar valoarea adăugată brută a acestei ramuri se situa la 88,7%; în același interval, producția brută din ramura hoteluri și restaurante a căzut la circa 85,9%, iar valoarea adăugată brută la 70,6%.

Pe ansamblu, creșterea economică și performanțele economiei românești rămân cel puțin discutabile. Un fapt semnificativ, dar care rămâne însă fără efecte pozitive pentru creșterea economică îl reprezintă, de pildă, **evoluția valorii tranzacțiilor pe piața valutară interbancară**. Dacă în anul 1996, producția brută națională a fost de 65,6 mld. euro, produsul intern brut însuma 29,5 mld. euro, iar volumul anual al tranzacțiilor pe piața valutară a fost de 3,41 mld. euro (8,65 euro PIB pentru un euro tranzacții valutare), în anul 2004, producția brută a însumat 119,4 mld. euro, PIB avea o valoare de 61 mld. euro, iar volumul anual al tranzacțiilor a depășit pentru prima dată dimensiunea PIB, atingând 64,2 mld. euro.

În continuare, în anul 2007, volumul anual al tranzacțiilor valutare de 356,6 mld. euro a depășit și valoarea producției brute din economie (232 mld. euro), dar și PIB (124,65 mld. euro). În condiții de criză economică, în anul 2008, suma tranzacțiilor valutare a depășit 465 mld. euro, pentru un PIB de 139,8 mld. euro și o producție brută de 267,7 mld. euro (**Tabel 17**). În fine, în anul 2015, valoarea tranzacțiilor valutare era de peste 2,4 ori mai mare decât PIB.

Ne întrebăm desigur la ce au servit aceste tranzacții valutare, atâta timp cât ele depășesc de mai multe ori volumul PIB și al producției brute; ce valoare adăugată creează acestea, cui folosesc și cine încasează surplusul creat?; ce impozite și taxe intră în bugetul de stat în urma ventilării acestor munți de bani? sau de ce nu se pune un impozit pe tranzacții, de 1% de pildă, ca în alte țări?

**Tabel 17: Producția brută, PIB și valoarea anuală a tranzacțiilor
pe piața valutară interbancară (mld. euro)**

	1996	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Producția brută	65,6	78,6	151,2	232,0	267,7	230,6	246,8	266,9	268,6	290,4	299,7	314,3
Produsul intern brut	29,5	40,6	79,8	124,7	139,8	183,3	126,8	133,3	133,9	144,3	150,6	160,4
Volumul anual al tranzacțiilor*	3,4	24,8	97,3	356,6	465,0	352,8	397,9	440,6	414,9	388,3	363,1	384,4

* pentru anul 1996, valorile în ECU

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor INS și BNR.*

Creșterea acestora poate fi asociată mai degrabă cu o potențială instabilitate economico-financiară și o destabilizare a echilibrelor macroeconomice prin presiunea asupra cursului de schimb și prin alte influențe vizibile și invizibile.

Semnele de întrebare sunt cu atât mai justificate cu cât, după cum se știe, peste 95% din capitalul bancar nu este autohton, iar ponderea Bursei Române de Mărfuri în valoarea acestor tranzacții este nesemnificativă (nu mai invocăm și faptul că există foarte probabil și alte tranzacții neevidențiate în statisticile oficiale ale sistemului bancar).

La acestea mai putem adăuga că o parte semnificativă din consumurile intermediare și din producția brută revine importurilor, care au crescut de la 4,7 mld. euro în 1991, la 32,6 mld. euro în 2005, la 57,2 mld. euro în 2008 și la 63,0 mld. euro în 2015.

Valoarea importurilor a ajuns să dețină circa 12,3% din volumul tranzacțiilor valutare în anul 2008 și 16,4% în anul 2015; împreună cu valoarea exporturilor acestea reprezintă 30,6% din valoarea tranzacțiilor valutare.

În general, tranzacțiile valutare generează analize și reacții pe termen scurt, fiind implicat cel mai adesea cursul zilei și anticipările pe perioade scurte. Analizele și evaluările pe termen lung sunt, de regulă, puțin folosite sau sunt utilizate numai de către mediile academice.

Serviciile de consultanță și prognoză economico-financiară folosesc date agregate de obicei lunar, trimestrial și semestrial, pierzându-se din vedere evoluția indicilor reali ai unor indicatori macroeconomici,

extrem de importanți pentru promovarea unor politici economice și a unor adevărate strategii de creștere și dezvoltare durabilă.

Din această perspectivă, indicii reali ai valorii adăugate și ai structurii economice pe ultimii 20-25 ani oferă un peisaj economic caricatural, o economie în descompunere profundă, fără nici un orizont.

Numai așa se poate explica de ce producția brută a crescut pe total economie de numai 1,73 ori, în timp ce în comerț aceasta a crescut de 3,44 ori, iar cea mai mare creștere de valoare adăugată este tot în comerț (2,81 ori) și în energie (3,42 ori), în condițiile în care producția și consumul de energie scad.

2.6. Procesul de restructurare a economiei a antrenat modificări substanțiale în ce privește nivelul și structura ocupării forței de muncă, numărul de salariați și evoluția câștigurilor salariale.

În intervalul 1990-2014, numărul populației ocupate în economie s-a redus cu 2,409 milioane persoane, iar efectivul de salariați s-a diminuat cu 3,649 mil. persoane. Industria a pierdut în perioada 1990-2014 aproximativ 2,543 mil. salariați⁹.

Evoluția numărului și structurii ocupării forței de muncă, dar și a salariaților din România probează decalaje semnificative în raport cu celelalte state membre atât în ce privește rata de ocupare a populației totale și a populației în vârstă de muncă, înscrisă ca indicator țintă al Strategiei Europa 2020, cât și în ce privește proporția salariaților în ocuparea totală.

Din punct de vedere al ratei șomajului, România s-a situat însă în permanență sub media UE 28 (7,6% în România în anul 2000 comparativ cu 8,9% media UE 28 și 6,8% în 2015 comparativ cu 9,4% media din statele membre).

În anul 2014, Austria, Cehia, Danemarca, Luxemburg, Malta, Regatul Unit, Estonia și Germania aveau rate ale șomajului inferioare celor din România. Cu toate acestea, rata șomajului în rândul tinerilor a

⁹ Procesul de reducere a ocupării și a numărului de salariați în industrie a fost prezent în toate țările dezvoltate din Uniunea Europeană. În Franța de pildă, în ultimii 27 de ani numărul de salariați din industrie s-a redus cu circa 1,9 mil. pers.

fost după anul 2002 în permanență mai ridicată în România în raport cu media UE 28 (19,8% în România și 19,7% în UE 28 în anul 2002; 19,3% și respectiv 15,9% în anul 2007; 24,0% și 22,2% în anul 2014 și 21,7%, respectiv 20,4% în anul 2015).

Unul din factorii esențiali care au condus la proporții mai reduse ale șomajului total în România l-a reprezentat libera circulație a forței de muncă. Dublată de nivelul mult mai mic al câștigurilor salariale de pe piața națională a muncii, circulația liberă a generat plecarea a peste 3 milioane de persoane active din România, care și-au găsit oportunități de ocupare în alte țări membre.

Pe total economie, **câștigul salarial mediu net lunar** exprimat în ecu/euro curenți a evoluat de la 123 ecu în 1990 la 381,8 euro în anul 2014 (Tabel 18).

Tabel 18: Evoluția ocupării, a câștigurilor și a costurilor salariale din economie și industrie

	1990	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014
Total populație ocupată (mii pers.)	10.840	9.493	8.629	8.390	8.726	8.371	8.366	8.570	8.531	8.431
Populație ocupată în industrie (mii pers.)	4.005	2.714	2.004	1.973	1.958	1.733	1.754	1.765	1.178	1.782
Populație ocupată în industrie (% în total)	36,9	28,6	23,2	23,5	22,4	20,7	21,0	20,6	20,8	21,1
Total număr mediu salariați (mii pers.)	8.156	6.160	4.623	4.559	4.885	4.376	4.379	4.443	4.444	4.507
Număr mediu salariați în industrie (mii pers.)	3.846	2.615	1.873	1.672	1.615	1.237	1.259	1.296	1.285	1.303
Salariați în industrie (% în total)	47,2	42,5	40,5	36,7	33,1	28,3	28,8	29,2	28,9	28,9
Câștig salarial mediu net lunar (total economie, euro curenți)	123,2	80,4	107,2	205,9	312,2	330,4	339,8	338,2	357,3	381,8
Câștig salarial mediu net lunar în industrie (euro curenți)	121,5	86,5	111,7	202,8	292,2	329,7	346,9	345,8	363,0	387,0

- continuare tabel 18 -

	1990	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014
Raportul dintre câștigul salarial din economie și cel din industrie (total economie = 1,0)	0,99	1,08	1,04	0,99	0,94	1,00	1,02	0,98	0,98	0,99
Costul salarial mediu (total economie, euro curenți)	...	146,4	217,8	361,5	549,5	588,4	606,2	600,3	636,6	672,2
Costul salarial mediu în industrie (euro curenți)	...	158,4	224,8	362,6	522,9	602,9	632,9	630,0	663,5	697,2
Raportul dintre costul salarial din economie și cel din industrie (total economie = 1,0)	...	1,08	1,03	1,00	0,95	1,02	1,04	0,95	0,96	0,96

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS și BNR.

În raport cu anul 1990, în termeni reali, câștigurile salariale medii pe economie au scăzut la 56,2% în anul 1997, urcând la 97,4% în anul 2006, la 111,8% în anul 2007 și la 131,3% în anul 2014.

Pe perioada crizei, în raport cu anul 2008, **indicele salariului real** era în anul 2014 de 100,8%.

Conform datelor Eurostat, din punct de vedere al **costului salarial orar pentru întreprinderile cu mai mult de 10 salariați**, România continuă și în anul 2015 să fie atractivă pentru investitori (dar tot mai neatractivă și mai inaccesibilă pentru cetățenii români activi, îndeosebi tineri), situându-se pe locul 27 în ierarhia celor 28 state membre cu un nivel mediu de 5,0 euro, comparativ cu 41,3 euro în Danemarca, 39,1 euro în Belgia, 37,4 euro în Suedia, 35,1 euro în Franța etc.

În fine, mai putem menționa că în anul 2014, de pildă, **nivelul mediu anual al salariului brut pe locuitor** se cifra la circa 10.377 euro pe totalul statelor membre; în România suma salariilor brute anuale pe locuitor a fost în același an de 1.941 euro, comparativ cu 37.191 euro în Luxemburg, 22.269 euro în Danemarca, 17.871 euro în Suedia, 4.477 euro în Cehia, 5.384 euro în Estonia sau 1.974 euro în Bulgaria (**Tabel 19**).

Tabel 19: Salarii brute plătite ce revin în medie pe un locuitor din țările membre UE 28

	2003			2007			2014		
	Populație (pers.)	Salarii brute plătite (mil. euro)	Salarii brute plătite pe locuitor (euro)	Populație (pers.)	Salarii brute plătite (mil. euro)	Salarii brute plătite pe locuitor (euro)	Populație (pers.)	Salarii brute plătite (mil. euro)	Salarii brute plătite pe locuitor (euro)
UE 28*	486.646.114	3.966.362,4	8.150	495.291.925	4.724.705,8	9.539	506.824.509	5.259.374,0	10.377
Belgia	10.355.844	105.840,8	10.220	10.584.534	123.879,1	11.704	11.203.992	147.650,0	13.178
Bulgaria	7.845.941	5.051,5	644	7.679.290	8.821,1	1.149	7.245.677	14.302,1	1.974
Rep. Ceha	10.203.269	26.462,0	2.593	10.287.189	41.073,2	3.993	10.512.419	47.069,0	4.477
Danemarca	5.383.507	94.350,5	17.526	5.447.084	113.782,9	20.889	5.627.235	125.313,4	22.269
Germania	82.536.680	922.170,0	11.173	82.314.906	965.520,0	11.730	80.767.463	1.208.305,0	14.960
Estonia	1.356.045	2.929,2	2.160	1.342.409	5.604,3	4.175	1.315.819	7.083,8	5.384
Irlanda	3.964.191	50.527,5	12.746	4.312.526	73.082,6	16.947	4.605.501	70.602,3	15.330
Grecia	11.006.377	46.734,6	4.246	11.171.740	61.292,4	5.486	10.903.704	45.543,8	4.177
Spania	41.663.702	295.215,0	7.086	44.474.631	390.113,0	8.772	46.512.199	391.222,0	8.411
Franta	61.864.088	616.413,6	9.964	63.645.065	720.576,0	11.322	65.835.579	820.682,0	12.466
Italia	57.321.070	389.899,2	6.802	59.131.287	463.670,1	7.841	60.782.668	468.339,7	7.705
Cipru	715.137	4.793,9	6.703	778.684	6.107,2	7.843	858.000	5.515,2	6.428
Letonia	2.331.480	3.246,8	1.393	2.281.305	8.453,6	3.706	2.001.468	8.792,3	4.393
Lituania	3.462.553	5.169,6	1.493	3.384.879	9.663,9	2.855	2.943.472	11.489,9	3.904
Luxemburg	448.300	10.609,8	23.667	476.187	14.065,0	29.537	549.680	20.443,4	37.191
Ungaria	10.142.362	26.501,7	2.613	10.066.158	36.204,9	3.597	9.877.365	36.890,1	3.735
Malta	397.296	1.889,5	4.756	407.810	2.223,4	5.452	425.384	3.216,8	7.562
Olanda	16.192.572	193.799,0	11.968	16.357.992	220.159,0	13.459	16.829.289	253.974,0	15.091
Austria	8.100.273	90.911,7	11.223	8.282.984	106.263,0	12.829	8.506.889	130.582,7	15.350
Polonia	38.218.531	63.277,6	1.656	38.125.479	95.572,9	2.507	38.017.856	:	:
Portugalia	10.407.465	56.492,7	5.428	10.599.095	64.646,0	6.099	10.427.301	59.778,6	5.733
România	21.772.774	16.157,3	742	21.565.119	39.964,9	1.853	19.947.311	38.718,9	1.941
Slovenia	1.995.033	11.273,1	5.651	2.010.377	14.781,9	7.353	2.061.085	15.711,8	7.623
Slovacia	5.379.161	8.817,9	1.639	5.393.637	15.528,3	2.879	5.415.949	22.464,5	4.148
Finlanda	5.206.295	56.377,0	10.829	5.276.955	68.559,0	12.992	5.451.270	82.229,0	15.084
Suedia	8.940.788	113.308,9	12.673	9.113.257	133.838,1	14.686	9.644.864	172.368,0	17.871
Regatul Unit	59.435.480	760.947,4	12.803	60.781.346	927.683,6	15.263	64.308.261	922.346,5	14.343

Sursa: Prelucrări proprii date Eurostat.

*- 2003 și 2007, UE 27

În intervalul 2007-2014, nivelul mediu al salariilor brute pe locuitor în România a crescut de la 1.853 euro la 1.941 euro; această creștere a fost determinată însă în principal de scăderea numărului de locuitori cu peste 1,6 mil. persoane, respectiv de la 21,565 milioane la 19,947 mil. persoane.¹⁰

În fapt, masa anuală a salariilor brute plătite în economie a scăzut în același interval cu 1,25 mld. euro (de la 39,96 mld. euro la 38,72 mld. euro).

În anul 2014, pentru 3,9% cât îi revenea României din totalul populației celor 28 de țări membre, se plăteau numai 0,7% din masa totală a salariilor brute din statele membre (**Tabel 14**), fapt care oferă o imagine asupra dimensiunii cererii potențiale de bunuri și servicii, ca vector al creșterii economice.

2.7. Din punct de vedere al productivității muncii, calculată ca valoare adăugată brută ce revine pe o persoană ocupată, datele Eurostat relevă că, pe total economie, nivelul acesteia reprezenta în România 11,6% din media UE 27 în anul 2003, 16,5% în anul 2005, 23,4% în anul 2007, 23,1% în anul 2010, 27,4% în anul 2014 și 28,1% în anul 2015.

Nivelul productivității muncii din agricultură, silvicultură și pescuit din România reprezenta 12,9% din media comunitară în anul 2003, 16,4% în anul 2005, 16,6% în 2007, 20,2% în anul 2010, 15,7% în 2014 și 15,9% în anul 2015.

În industrie, productivitatea din România a crescut de la 12,0% din media UE 27 în anul 2003, la 17,1% în anul 2005, 24,1% în 2007, 26,9% în anul 2010, 31,0% în 2014 și în 2015; construcțiile realizau în aceeași ani 20,2% ,27,2%, 41,6%, 32,0%, 36,7% și 38,9% din media productivității statelor membre.

Cea mai mică diferență între productivitatea din România și cea din țările membre se consemnează în sectorul intermediari financiare, respectiv 23,4% în anul 2003, 29,7% în anul 2005, 49,5% în anul 2007, 38,7% în anul 2010, 35,9% în anul 2014 și 48,9% în anul 2015.

¹⁰ Luminița Chivu, Constantin Ciutacu, Laurențiu Georgescu, *Consequences of wage gaps in the EU*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015, pg. 141-147.

3. Evoluții ale peisajului industrial românesc

În perioada celor 27 de ani de reforme, România a parcurs un profund și multidimensional proces de restructurare economică, instituțional-juridică și de proprietate, prin care locul și rolul unor ramuri, activități și companii din economie au cunoscut dispariții, schimbări și reasezări semnificative.

În sens larg, industria din România, care cuprinde activitățile extractive, producția de energie și industria prelucrătoare, continuă să-și mențină o poziție esențială atât în ce privește **crearea de valoare adăugată**, cât și în **asigurarea locurilor de muncă**.

Astfel, în ce privește valoarea adăugată brută din economie (Vab), sectorul industrial deținea 44,1% în 1990, 28,5% în anul 2000, 27% în anul 2013, 28,1% în anul 2014 și 26,4% în anul 2015.

Proporții însemnate din populația ocupată în economie aveau locuri de muncă directe în industrie: 36,9% din totalul ocupării forței de muncă în anul 1990, 23,2% în anul 2000 și 21% în anii 2013 și 2014; în aceeași ani industria oferea 47,2%, 40,5% și respectiv 28,9% din locurile de muncă salariate.

Indirect, industria românească este generatoare de alte numeroase locuri de muncă pentru construcții, transporturi, comerț și servicii pentru întreprinderi; între un sfert și o treime dintre salariații acestor domenii au activitate menținută prin vânzările realizate către industrie și companiile industriale.

Trebuie să menționăm aici că serviciile de piață pentru întreprinderi acoperă în România 21-22% din numărul total de salariați din economie, o mare parte din aceștia lucrând pentru companiile industriale.

Contribuția industriei la generarea de locuri de muncă reprezintă unul din motivele preponderent invocate inclusiv de Comisia Europeană (CE) atunci când se referă la **politicile industriale**.

Potrivit Comunicărilor Comisiei¹¹ către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Consiliul Regiunilor, respectiv **"O politică industrială integrată pentru era globalizării. Atribuirea celui mai important rol competitivității și mobilității" și "O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei"**, unul din patru locuri de muncă din sectorul privat din UE este în industria prelucrătoare și cel puțin încă unul din patru în servicii conexe, care depind de industrie, ca furnizor sau client; 50% din locurile de muncă din sectorul privat sunt dependente de industrie, iar 80% din sectorul privat de cercetare susține, ca motor de inovare, dezvoltarea industrială și oferă soluții pentru competitivitatea industrială.

Industria are rolul cel mai important în noul model de dezvoltare al UE, în sănătatea și viabilitatea economiei Uniunii.

În fine, în România, investițiile nete din industrie dețineau 45,9% din investițiile din economie în anul 1990, 39,7% în anul 2000, 42,8% în anul 2013 și 40,7% în anul 2014.

3.1. Restructurarea întreprinderilor industriale

Rezultatele proceselor de restructurare și privatizare a întreprinderilor din economie în general și a celor din industrie în special s-au concretizat în primul rând prin **evoluția numărului și a dimensiunii companiilor**.

În sinteză, conform statisticii companiilor din România, dacă în anul 1991 erau înregistrate 1.712 întreprinderi industriale care angajau 3,052 mil. salariați, revenind în medie **1.783 angajați pe o companie**, în anul 2011 statistica consemnează 47.084 companii industriale în care erau angajați 1,259 mil. salariați, ceea ce înseamnă o dimensiune medie de **27 salariați pe o companie**.

În anul 2014, în industrie activau 53.865 companii pentru care numărul mediu anual de angajați a fost de 1,372 mil. persoane, cu o mărime medie de 25,5 angajați pe o companie.¹²

¹¹ COM (2010) 614 final și COM (2012) 582 final.

¹² *Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții și *Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții*, INS, București, diverse ediții.

Dacă în anul 1991 existau numai 79 întreprinderi cu mai puțin de 100 salariați și 127 companii cu o mărime medie de aproximativ 130 salariați, ulterior, urmare a promovării Legii societăților comerciale (nr. 31/1190), peisajul numărului și structurii întreprinderilor din industrie pe clase de mărime s-a schimbat semnificativ (**Tabelul 20**)

Tabelul 20: Repartizarea întreprinderilor din industrie, pe clase de mărime

	Anul	Clase de mărime în funcție de numărul de salariați				
		Total	*0-9	*10-49	*50-249	*250 și peste
Total industrie	1995	34.850	27.566	4.014	1.653	1.617
	2001	43.454	29.162	9.046	3.851	1.395
	2011	49.715	34.299	11.051	3.496	869
	2014	53.865	39.203	10.384	3.374	904
Industrii extractive	1995	170	74	32	14	50
	2001	321	151	88	42	40
	2011	1.108	800	240	51	17
	2014	1.112	808	238	46	20
Industrie prelucrătoare	1995	34.404	27.455	3.946	1.523	1.480
	2001	42.787	28.950	8.897	3.678	1.262
	2011	45.052	30.914	10.184	3.223	731
	2014	48.090	34.698	9.508	3.103	781
Energie electrică, termică, gaze, apă	1995	276	37	36	116	87
	2001	346	61	61	131	93
	2011	3.555	2.580	616	238	121
	2014	4.663	3.697	638	225	103
Total economie	1995	304.359	283.997	13.400	4.384	2.578
	2001	311.260	271.713	29.888	7.702	1.957
	2011	430.608	375.479	45.221	8.335	1.573
	2014	483.066	428.715	44.621	8.089	1.641

Sursa: *Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții și *Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții*, INS, București, diverse ediții.

Dacă în anul 2011 peste 90% din companiile din industrie au mai puțin de 50 de salariați, iar aproximativ 70% au sub 10 angajați, în anul

2014, 92,1% dintre companii aveau mai puțin de 50 de salariați, iar 73% sub 10 salariați.

Cel de-al doilea element semnificativ îl reprezintă **restructurarea proprietății**¹³.

În anul 2014, din numărul total de agenți economici din industrie, 98,9% se aflau în proprietate majoritar privată și 1,1 % se aflau în proprietate majoritară a statului; din totalul agenților economici din industrie, în anul 2014, 8,3% erau cu capital integral străin (**Tabel 21**)

Tabel 21: Structura agenților economici pe forme de proprietate, 2014 (%)

	Total	Din care:		Din total, companii cu capital integral străin
		Prop. majoritar de stat	Prop. majoritar privată	
Economie națională, din care:	100,0	0,3	99,7	5,5
Industrie, din care:	100,0	1,1	98,9	8,3
– Industria extractivă	100,0	1,9	98,1	10,6
– Industria prelucrătoare	100,0	0,2	99,8	8,0
– Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze și apă	100,0	9,7	90,3	10,1

Sursa: *Prelucrări proprii date INS.*

În anul 2013, 88,5% din efectivul de salariați din industrie lucrau în companii aflate în proprietate majoritar privată, iar în cele aflate în proriitatea majoritară a statului erau angajați 11,5% dintre salariați (**Tabel 22**).

¹³ Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *Anticipating and managing restructuring – national background paper Romania*. 27 National Seminar on Restructuring, International Training Center-International Labour Office, European Commisssion/DG Employment, Social Affairs and Equal opportunities, 2010;

Tabel 22: Structura salariaților din companii pe forme de proprietate, 2013 (%)

	Total	Din care:	
		Prop. majoritar de stat	Prop. majoritar privată
Economie națională, din care:	100,0	28,1	71,9
Industrie, din care:	100,0	11,5	88,5
– Industria extractivă	100,0	45,2	54,8
– Industria prelucrătoare	100,0	2,3	99,7
– Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze și apă	100,0	60,0	40,0

Sursa: Prelucrări proprii date INS.

Proporția diferitelor forme de capital la crearea cifrei de afaceri în ramurile industriale din România, în anul 2014 (**Tabel 23**) relevă participarea substanțială a capitalului străin. Ponderea acestuia în cifra de afaceri oscilează de la 34% la 100%; cele mai mari proporții în cifra de afaceri pentru capitalul străin se consemnează în industria tutunului (100%), prelucrarea țițeiului (97%), fabricarea automobilelor (96%), fabricarea echipamentelor electrice și producerea băuturilor (82%) etc.

Tabel 23: Structura cifrei de afaceri și a numărului de salariați în funcție de originea capitalului, în anul 2014 (%)

Ramura	Cifra de afaceri (% din total)			Număr de salariați (% din total)		
	Capital de stat	Capital privat românesc	Capital străin	Capital de stat	Capital privat românesc	Capital străin
Extracția petrolului și gazelor	21	1	78	25	2	73
Fabricarea produselor de cocserie și din prelucrarea țițeiului	0	3	97	0	21	79
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	0	4	96	0	9	91
Fabricarea produselor din tutun	0	0	100	0	0	100

- continuare tabel 23 -

Ramura	Cifra de afaceri (% din total)			Număr de salariați (% din total)		
	Capital de stat	Capital privat românesc	Capital străin	Capital de stat	Capital privat românesc	Capital străin
Industria metalurgică	0	17	83	0	24	76
Fabricarea produselor farmaceutice	9	35	56	16	43	42
Fabricarea echipamentelor electrice	0	18	82	0	25	75
Fabricarea băuturilor	0	18	82	0	33	67
Fabricarea altor mijloace de transport	2	37	61	5	56	39
Fabricarea produselor chimice	9	29	62	21	35	43
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente	0	28	72	1	49	50
Fabricarea calculatoarelor	0	26	74	0	29	71
Fabricarea produselor din cauciuc	0	29	71	0	50	50
Fabricarea hârtiei	0	46	54	0	61	39
Industria alimentară	0	66	34	0	62	18
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	0	48	52	0	70	30
Fabricarea produselor textile	0	34	66	0	45	55
Tăbăcirea și finisarea pieilor	0	31	69	0	52	48
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	3	51	46	5	65	29
Prelucrarea lemnului, cu excepția mobilei	0	42	58	0	70	30
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	0	49	51	0	59	41
Fabricarea de mobilă	0	52	48	0	67	33
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	25	11	64	67	12	21

Sursa: Prelucrări proprii date ONRC.

Competitivitate industrială este dependentă între alți factori și de dimensiunea din punct de vedere al cifrei de afaceri și a cotei de piață a

companiilor. Având în vedere acest aspect, sunt cunoscute și recunoscute, atât de către specialiști, dar și de decidenții politici, dificultățile întâmpinate de întreprinderile mici și mijlocii în ce privește accesul la surse de finanțare, promovarea cercetării-dezvoltării și inovării, accesul și menținerea pe piețele specifice, informarea în legătură cu evoluția condițiilor de piață și de competitivitate etc.

În legătură cu dimensiunea companiilor, conform Recomandării CE din 2003, în vigoare din 2005, clasificarea întreprinderilor este: microîntreprinderi – mai puțin de 10 salariați și până la 2 mil. euro cifră de afaceri; întreprinderi mici – mai puțin de 50 salariați și 10 mil. euro cifră de afaceri, întreprinderi medii/mijlocii – mai puțin de 250 salariați și 50 mil. euro cifră de afaceri.¹⁴

Evaluarea distribuției companiilor din industria românească pe clase de mărime oferă o imagine care relevă că dimensiunea economică a acestora se situează încă departe de mărimea medie a întreprinderilor din vechile state membre.

Datele INS¹⁵ pentru anii 2008 – 2014, relevă că în medie, pe total industrie numărul mediu de salariați pe o companie a oscilat între 24 și 28 persoane; în microîntreprinderi reveneau 2-3 angajați pe companie, iar în cele cu peste 250 de salariați efectivul mediu pe o întreprindere depășește 770 persoane (**Tabel 24**).

În general, în anul 2014, microîntreprinderile și companiile până la 20 salariați își reduc numărul mediu de personal.

¹⁴ În Franța, prin Legea de modernizare economică, sunt nominalizate și întreprinderi de talie de intermediară (ITI), care au până la 5.000 de angajați și 1,5 mld. euro cifră de afaceri și întreprinderi mari. În soclul industrial ITI sunt considerate ca un factor esențial al viabilității și sustenabilității structurilor industriale.

¹⁵ Calcule proprii pe baza datelor din *Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții*, INS, București, diverse ediții.

Tabel 24: Număr mediu de salariați pe clase de mărime a întreprinderilor din industrie, în perioada 2008-2014

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale – secțiuni)	Clase de mărime ale întreprinderilor	Anul				
		2008	2009	2010	2011	2014
Total industrie	Total	27	24	25	28	26
	0 – 9 salariați	3	2	3	3	2
	10 – 19 salariați	14	14	14	14	14
	20 – 49 salariați	31	31	31	31	31
	50 – 249 salariați	105	107	106	106	105
	250 salariați și peste	799	807	791	792	771
Industria extractivă	Total	79	62	58	59	42
	0 – 9 salariați	3	3	3	3	3
	10 – 19 salariați	14	14	14	14	14
	20 – 49 salariați	30	30	29	29	30
	50 – 249 salariați	115	117	116	111	103
	250 salariați și peste	3.271	3.350	3.466	3.087	1.779
Industria prelucrătoare	Total	24	22	23	26	24
	0 – 9 salariați	3	2	3	3	3
	10 – 19 salariați	14	14	14	14	14
	20 – 49 salariați	31	31	31	31	31
	50 – 249 salariați	105	106	106	106	105
	250 salariați și peste	699	696	687	698	700
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	Total	176	141	91	86	50
	0 – 9 salariați	2	2	2	2	1
	10 – 19 salariați	14	13	13	14	14
	20 – 49 salariați	34	32	30	30	30
	50 – 249 salariați	129	120	122	121	113
	250 salariați și peste	1.460	1.458	1.433	1.391	1.874

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții, INS, București, diverse ediții.

Tendința de diminuare a numărului mediu de angajați pe o companie a continuat și în anul 2014 în industria extractivă, dar și în cea prelucrătoare; în domeniul producției și furnizării de energie electrică, termică, gaze, apă caldă și aer condiționat la un proces de concentrare, prin reducerea numărului de angajați la firmele mici și creșterea semnificativă la companiile foarte mari.

Din perspectivă europeană, în anul 2014, potrivit datelor MFP, din punct de vedere al cifrei de afaceri, mărimea medie a companiilor din economia și industria din România, majoritatea covârșitoare a acestora se încadrează mai ales în **clasa microîntreprinderi, sau cel mult întreprinderi mici**.

Din punct de vedere al cifrei de afaceri, datele INS arată că pe total industrie, mărimea medie a unei companii a fost de 1,4 mil. euro în anul 2008, 1,68 mil. euro în anul 2011 și în anul 2014.

Companiile cu 50-249 salariați realizau în anul 2014 o cifră medie de afaceri de aproximativ 5,5 mil. euro, iar cele mai mari de 250 salariați raportau, în medie, în același an, peste 65 mil. euro cifră de afaceri (Tabel 25).

**Tabel 25: Cifra de afaceri medie pe clase de mărime
a întreprinderilor din industrie
(mii euro/întreprindere)**

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale – secțiuni)	Clase de mărime ale între- prinderilor	Ani				
		2008	2009	2010	2011	2014
Total industrie	Total	1.424	1.143	1.433	1.679	1.684
	0 – 9 salariați	86	75	100	122	110
	10 – 19 salariați	552	446	519	491	587
	20 – 49 salariați	953	892	933	1.046	1.252
	50 – 249 salariați	4.098	3.841	4.372	4.490	5.490
	250 salariați și peste	56.427	51.102	61.582	65.544	64.433
Industria extractivă	Total	7.012	4.196	5.082	5.596	5.594
	0 – 9 salariați	126	140	132	94	142
	10 – 19 salariați	736	564	507	756	943
	20 – 49 salariați	1.836	1.371	1.692	1.703	1.810
	50 – 249 salariați	6.168	5.414	5.623	5.959	6.632
	250 salariați și peste	311.165	240.616	332.412	326.982	274.857

- continuare tabel 25 -

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale – secțiuni)	Clase de mărime ale între- prinderilor	Ani				
		2008	2009	2010	2011	2014
Industria prelucrătoare	Total	1.101	880	1.125	1.331	1.432
	0 – 9 salariați	67	55	72	85	77
	10 – 19 salariați	457	361	410	380	464
	20 – 49 salariați	892	839	854	890	1.057
	50 – 249 salariați	3.823	3.608	4.103	4.193	4.587
	250 salariați și peste	42.142	37.924	47.172	51.370	57.189
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	Total	26.013	18.547	13.654	13.935	8.262
	0 – 9 salariați	2.439	1.806	1.481	1.739	835
	10 – 19 salariați	13.957	13.054	10.276	10.241	9.777
	20 – 49 salariați	7.757	7.033	9.432	14.172	14.649
	50 – 249 salariați	22.504	16.972	18.973	22.181	58.447
	250 salariați și peste	189.061	168.163	183.007	183.875	200.783

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții, INS, București, diverse ediții.

Constatăm că mărimea medie, în funcție de cifra de afaceri, a unei companii din industria prelucrătoare este mai mică de 4-6 ori comparativ cu media dimensiunii companiilor din industria extractivă sau din producția de energie. Pe de altă parte, în producția și furnizarea de energie electrică și termică etc., mărimea medie a companiilor s-a redus de 3 ori în anul 2014, comparativ cu anul 2008, în special prin microîntreprinderile și întreprinderile mici, întrucât la cele peste 50 de salariați cifra de afaceri pe o companie crește simțitor. Detalierea pe activități industriale a mărimii companiilor în funcție de cifra medie de afaceri din anul 2014 este prezentată în **Tabelul 26**.

Tabelul 26: Ierarhia ramurilor industriale în funcție de cifra de afaceri medie pe o companie, în România, în anii 2011 și 2014

	Număr de companii		Cifra de afaceri totală (mil. euro)		Cifra de afaceri medie/companie (mil. euro)		Pondere a cifrei de afaceri realizată de companiile cu capital străin (%)		Compania lider 2011/2014	Cifra de afaceri a companiei lider (mil. euro)	
Ramura	2011	2014	2011	2014	2011	2014	2011	2014		2011	2014
Total industrie prelu-crătoare și extractivă	46.160	53.864	69.143	90.710	1,50	1,68	-	-	-	-	-
Extracția petrolului și gazelor	15	38	4.949	4.902	329,90	128,99	80,0	78,9	OMV Petrom	3.909	3.715
Fabricarea produselor de cocserie și din prelucrarea țițeiului	44	47	4.186	4.746	95,13	100,99	100,0	33,7	Rompetrol Rafinare	2.401	3.035
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semire-morcilor	373	450	8.838	13.181	23,69	29,29	98,0	96,6	Automobile Dacia SA	3.110	4.237
Fabricarea produselor din tutun	10	8	555	214	55,51	26,69	100,0	100,0	JTI Manu-facturing	467	123
Industria metalurgică	369	431	4.876	3.925	13,21	9,11	95,0	87,6	ArcelorMittal Galati	1.100	808
Fabricarea produselor farma-ceutice	114	136	648	816	5,69	6,0	65,7	56,5	Terapia SA	99	117
Fabricarea echipamente lor electrice	569	612	2.557	3.182	4,49	5,2	85,0	79,8	Coficab Eastern Europe / Arctic SA	268	341
Fabricarea băuturilor	560	678	1.864	2.172	3,33	3,20	80,0	70,6	Coca Cola Hbc	410	412

- continuare tabel 26 -

	Număr de companii		Cifra de afaceri totală (mil. euro)		Cifra de afaceri medie/companie (mil. euro)		Ponderea cifrei de afaceri realizată de companiile cu capital străin (%)		Compania lider 2011/2014	Cifra de afaceri a companiei lider (mil. euro)	
Fabricarea altor mijloace de transport	385	466	1.304	1.484	3,39	3,18	63,7	73,6	Daewoo Mangalia	407	206
Fabricarea produselor chimice	768	879	2.575	2.217	3,35	2,52	53,3	60,9	Azomures SA	384	378
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n c a	1.169	1.266	2.238	3.090	1,91	2,44	71,3	76,3	Schaeffler Romania	350	391
Fabricarea calculatoarelor	811	854	2.606	1.779	3,21	2,08	90,0	72,3	Nokia / SC Celestica SRL	968	208
Fabricarea produselor din cauciuc	2.472	2.769	3.742	4.370	1,51	1,58	75,0	66,8	Continental Automotive Products	525	461
Fabricarea hârtiei	649	730	752	879	1,16	1,20	65,0	55,4	Rondocarton	54	58
Industria alimentară	6.951	8.120	8.000	8.968	1,15	1,10	35,0	36,9	Agrana Romania/SC Bunge Romania SRL	220	283
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	2.189	2.410	2.511	2.592	1,15	1,08	64,0	56,6	Holcim România SA	223	219
Extracția cărbunelui	26	32	396	33	15,21	1,03	0,0	0,003	SNLO/ Societatea Națională Închideri Mine	256	19
Fabricarea produselor textile	1.245	1.313	928	1.214	0,75	0,92	77,0	58,8	Rifil SA / SC Coindu Romania	64	87
Tăbăcirea și finisarea pieilor	1.336	1.567	1.062	1.158	0,79	0,74	79,0	60,2	Rieker România	80	81

- continuare tabel 26 -

	Număr de companii		Cifra de afaceri totală (mil. euro)		Cifra de afaceri medie/companie (mil. euro)		Ponderea cifrei de afaceri realizată de companiile cu capital străin (%)		Compania lider 2011/2014	Cifra de afaceri a companiei lider (mil. euro)	
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	5.414	5.777	3.671	3.686	0,68	0,64	47,0	46,0	Sews România / Bamesa Otel SA	214	98
Prelucrarea lemnului, cu excepția mobilei	4.786	5.345	2.449	2.991	0,51	0,56	65,1	55,4	Hozl-industrie Schweighofer SRL	375	451
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	3.719	4.584	1.987	2.242	0,53	0,49	61,0	46,4	Benrom SRL/ SC Rosco Textil SRL	150	70
Fabricarea de mobilă	3.048	3.347	1.741	1.827	0,57	0,13	56,0	35,5	Johnson Controls România / SC Aramis Invest SRL	264	128
Total 23 ramuri industriale	37.022	41.859	64.435	71.668	1,74	1,71	-	-	-	16.298	15.926
Ponderea celor 23 ramuri în total industrie extractivă și prelucrătoare (%)	80,20	77,7	93,19	79,00	-	-	72,9	65,6	Ponderea liderilor în cifra de afaceri totală ind prel si extract	25,3	22,2

Sursa: Prelucrări proprii pe baza informațiilor din Cezar Mereuță, Ionuț Pandelică, Amalia Pandelică – *Capitalul majoritar străin în companiile-noduri de pe principalele piețe din România*, Compendiu, Editura Economică, București, 2013 și *Rezultate și performante ale întreprinderilor din industrie și construcții*, INS, București, 2016.

După cum se poate constata, pentru **totalul industriei prelucrătoare și extractive** cifra medie de afaceri pe o companie a fost în anul 2014 de 1,68 mil. euro.

Cele mai mari companii operează în extracția petrolului și gazelor, realizând o cifră de afaceri medie de circa 128,99 mil. euro, liderul acestei ramuri fiind OMV Petrom cu circa 3,7 mld. euro cifră de afaceri în anul 2014.

În contextul multiplicării numărului de companii din industrie, după 1996 asistăm și la **un proces de concentrare a întreprinderilor industriale**, pus în evidență prin creșterea proporțiilor primelor 5 și a primelor 20 de companii în totalul cifrei de afaceri și respectiv în numărul de salariați. În general, proporțiile cele mai mari ale liderilor se constată în **fabricarea produselor de cocserie și prelucrarea țițeiului**, în care din punct de vedere al cifrei de afaceri, primele 5 companii dețineau 85,6% în 1996, 97,8% în anul 2011 și 98,2% în anul 2014, iar în numărul de salariați acestora le revenea 81,6%, 83,6% și respectiv 88,2% din totalul efectivelor din sector.¹⁶

Pe locul 2 după nivelul de concentrare se situează **industria metalurgică** (51,2% în 1996, 50,2% în anul 2011 și 50,9% din cifra de afaceri cumulată de primele 5 companii).

Tendința de **creștere a gradului de concentrare** poate fi pusă în evidență și în **sectorul fabricării produselor textile** (primele 5 companii acopereau 6,3% din cifra de afaceri în 1996, 24,5% în anul 2011 și 17,9% în 2014).

În **producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă etc.** pe fondul deschiderii pieței și a apariției unor companii care valorifică resursele regenerabile de energie, gradul de concentrare scade, cifra de afaceri a primelor 5 companii deținând 92,5% în total în 1996, numai 29,3% în anul 2011 și 13,5% în 2014 (**Tabel 27**).

În fine, **o tendință de scădere a gradului de concentrare** poate fi pusă în evidență și în fabricarea autovehiculelor de transport rutier, datorită multiplicării companiilor producătoare de componente auto (primele 5 companii generau 67% din cifra de afaceri în 1996, 50% în anul 2011 și 40,7% în 2014).

¹⁶ Luminița Chivu, Constantin Ciutacu – *About Industrial Structures Decomposition and Recomposition*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 8/2014, pp. 157-166.

Un fapt extrem de **semnificativ** pentru dezvoltarea producției industriale din România îl reprezintă **creșterea proporțiilor capitalului străin**, care controlează aproximativ 70% din cifra de afaceri realizată în industrie.

**Tabel 27: Concentrarea întreprinderilor
din industrie**

Subramura	Anul	Număr total de întreprinderi	Număr mediu de salariați	Cumulat în procente, din cifra de afaceri (%)		Cumulat în procente, din numărul de salariați (%)	
				Primele 5	Primele 20	Primele 5	Primele 20
Industria alimentară	1996	8.636	250.040	10,3	16,5	7,4	15,7
	2001	9.920	199.763	8,1	17,3	5,1	12,7
	2011	7.508	164.440	10,1	26,0	5,7	13,1
	2014	8.119	159.735	5,0	16,0	5,4	12,6
Fabricarea produselor textile	1996	2.462	185.891	6,3	23,2	8,8	24,5
	2001	4.930	308.116	3,7	13,9	4,8	14,0
	2011	1.317	28.862	24,5	51,1	12,7	33,3
	2014	1.312	30.624	17,9	51,1	16,7	40,2
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	1996	3.479	20.277	7,2	23,4	11,5	29,9
	2001	1.732	108.177	6,0	16,3	8,8	23,9
	2011	4.111	159.784	15,2	27,7	3,7	11,9
	2014	4.585	158.577	8,8	19,6	3,8	12,1
Fabricarea produselor de cocserie și obținute din prelucrarea țiteiului	1996	14	29.258	85,6	100,0	81,7	100,0
	2001	25	13.686	90,1	100,0	82,8	100,0
	2011	40	3.392	97,8	100,0	83,6	98,7
	2014	47	2.646	98,2	100,0	88,2	98,9
Fabricarea substanțelor și produselor chimice	1996	811	133.881	31,9	62,4	24,4	59,1
	2001	1.024	68.986	28,3	56,6	27,9	61,8
	2011	827	31.179	48,3	71,7	37,3	63,7
	2014	880	25.748	27,8	54,6	31,5	57,5
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	1996	959	124.281	23,4	47,9	16,4	41,7
	2001	1.593	84.480	20,7	40,5	12,3	39,8
	2011	2.359	41.703	31,3	50,9	11,1	28,0
	2014	2.409	37.417	18,2	41,9	12,7	30,4

- continuare tabel 27 -

Subramura	Anul	Număr total de întreprinderi	Număr mediu de salariați	Cumulat în procente, din cifra de afaceri (%)		Cumulat în procente, din numărul de salariați (%)	
				Primele 5	Primele 20	Primele 5	Primele 20
Industria metalurgică	1996	322	163.847	51,2	80,0	46,6	75,9
	2001	412	102.014	48,9	82,7	51,6	77,8
	2011	426	37.559	50,2	83,2	44,8	74,1
	2014	431	30.368	50,9	77,7	44,5	70,8
Fabricarea de mașini utilaje și echipamente	1996	674	284.663	24,9	48,0	25,7	49,2
	2001	1.016	170.637	3,9	32,1	19,7	46,6
	2011	1.270	54.809	39,2	58,2	20,1	41,4
	2014	1.265	52.013	27,3	56,3	19,2	41,6
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	1996	152	107.270	67,1	87,5	56,0	85,2
	2001	311	73.630	56,6	75,1	44,1	74,9
	2011	425	124.336	50,0	76,0	31,2	64,4
	2014	450	149.761	40,7	71,0	27,8	62,8
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	1996	146	177.030	92,5	95,6	73,3	84,6
	2001	151	127.601	80,5	96,3	68,7	85,4
	2011	924	79.239	29,3	63,3	27,9	65,2
	2014	1.503	75.476	13,5	44,6	46,7	78,2

Sursa: *Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții.

În aceste condiții este evident că acțiunile și politicile de suport ale Guvernului României, respectiv promovarea oricărei politici industriale, compatibile cu obiectivele și țintele Strategiei Europa 2020, nu pot să pornească decât de la realitățile actuale, care impun orientarea spre dialog, cooperare și parteneriat public-privat.

Cu alte cuvinte, atât eforturile vizând competitivitatea, cercetarea-dezvoltarea și inovarea, modernizarea producției și a produselor, promovarea de noi tehnologii generice și avansate pentru economisirea resurselor, utilizarea energiilor regenerabile și economisirea energiei, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră etc., cât și cele necesare pentru crearea de locuri de muncă bine plătite și de calitate, sunt esențial dependente de strategiile proprii promovate de companii.

Spunem aceasta deoarece dacă ne referim de pildă, la unul din sectoarele de vârf ale industriei prelucrătoare, respectiv fabricarea autovehiculelor de transport rutier din România, în anul 2012 se constată o structură a companiilor prin care, pe lângă cele două întreprinderi controlate integral de capitalul străin, de pe poarta cărora ies autovehicule construite în România (Automobile Dacia, grupul Renault și Ford Romania), există un număr considerabil de companii multinaționale care produc diferite componente, atât pentru cele două companii constructoare de mașini cât și mai ales pentru alte grupuri din Europa sau din afara Europei.

Acestea operează în România datorită valorificării avantajului oferit de costurile salariale. În multe cazuri, acest avantaj nu se concretizează însă și prin utilizarea unor tehnologii avansate, prin nivel tehnic și de complexitate ridicat al componentelor realizate în România. De multe ori aceste caracteristici rămân îndoielnice din punct de vedere al sustenabilității, al inovării, cercetării-dezvoltării și al înscrierii pe coordonatele europene de competitivitate și modernizare solicitate de noua revoluție industrială.

În anul 2012, cei doi constructori de autoturisme dețineau circa 34% din cifra de afaceri totală a sectorului și angajau 14,5% din efectivele de salariați ale acestor activități. Companiile care produceau componente acopereau 66% din cifra de afaceri și 85,5% din salariații sectorului. Companiile multinaționale dețineau 95,8% din cifra de afaceri iar cele românești numai 4,2% (**Anexa 3**).

3.2. Restructurarea producției industriale

Industria românească a parcurs în ultimele două decenii un proces de frământări și restructurări excepționale, care în general au fost mult mai ample și mai profunde din punct de vedere al consecințelor economice și sociale, al peisajului industrial, al pierderilor de competențe etc, pe care nu le pot pune în evidență datele statistice prin indicatori de nivel, structură sau dinamică.

Dacă ar fi să ne oprim la indicatorii valorici în prețuri curente, este foarte greu de oferit o imagine coerentă și corectă asupra nivelului unor

producții industriale, datorită proceselor inflaționiste, care au contribuit prin ele însele la recompunerea structurilor economice și industriale, uneori mult mai mult decât necesarele reasezări prin dezvoltări tehnologice, inovare, promovare de produse noi etc.

3.2.1. Indicii valorici ai producției industriale în prețuri comparabile reprezintă primul și practic singurul instrument statistic de măsurare a amplitudinii proceselor de restructurare, deși și aceștia, ca orice mărime medie, pot ascunde elemente semnificative.

Examinarea **indicilor reali ai producției industriale** pe total și pe diferite ramuri, subramuri, activități, produse, relevă că mai ales în primii 10 ani de tranziție a dispărut practic mai mult de jumătate din producția industrială, din infrastructura tehnică și tehnologică, din competențele și forța de muncă existentă în industrie.

În anul 2000 de pildă, în prețuri comparabile, valoarea producției industriale totale reprezenta 58% din nivelul anului 1990; pe subramuri, cele mai semnificative scăderi se constată pentru produsele din cauciuc și mase plastice (până la 24,4% din nivelul anului 1990), construcții metalice (31,9%), substanțe și produse chimice (32,4%), produse textile (35%), mașini și echipamente (36,1%) etc. (**Anexa 4**).

Singurele plusuri din anul 2000, în comparație cu anul 1990, sunt consemnate pentru mobilier și alte activități industriale nca (141,1%), articole de îmbrăcăminte (137,6%) și mașini și aparate electrice (120,6%).

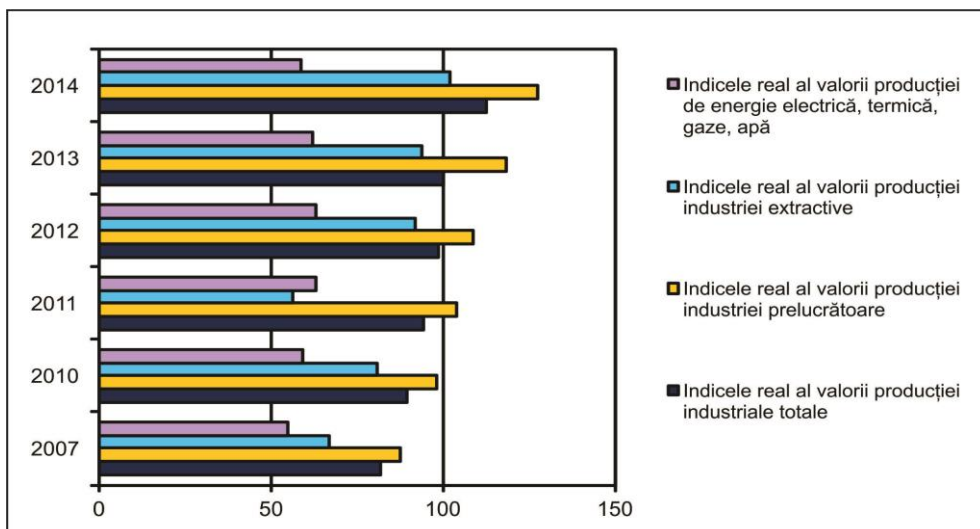
Pentru producția industrială totală și cele trei sectoare ale acesteia – industria extractivă, industria prelucrătoare și producția și furnizarea de energie electrică, gaze, apă caldă (**Tabel 28**) indicii reali relevă că în comparație cu anul 1990, în anul 2011 valoarea producției industriale totale se situa la nivelul de 94,7%, în 2013 la 106,5%, pentru ca în anul 2014 indicele în raport cu 1990 să crească la 112,9%.

Tabel 28: Indicii reali ai valorii producției industriale (% , 1990 = 100,0)

	1995	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014
Indicele real al valorii producției industriale totale	65,4	58,1	72,7	82,1	89,7	94,7	98,8	106,5	112,9
Indicele real al valorii producției industriei prelucrătoare	62,7	57,9	76,4	87,7	98,5	104,0	108,7	118,7	127,6
Indicele real al valorii producției industriei extractive	83	65,1	65,7	67,1	81,1	56,7	92,1	94,2	102,1
Indicele real al valorii producției de energie electrică, termică, gaze, apă	79,2	58,5	53,2	55	59,4	63,2	63,1	62,3	59,3

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții.

**Grafic 4: Indicii reali ai valorii producției industriale
(%,1990 = 100,0)**

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României. Serii 1990-2011*, INS, București, 2013.

Chiar în condiții de criză, **industria prelucrătoare** a reușit să depășească nivelul din anul 1990 după ce în anul 2010 se realiza circa 98,5% din nivelul anului 1990, în anul 2011 indicele real a fost de 104,0%, iar în anul 2014 a urcat la 127,6%.

Industria extractivă și-a continuat căderea de la 65,1% în anul 2000 față de anul 1990, la 56,7% în anul 2011, revenind la 95,0% în anul 2014; **producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă caldă** după căderea la 58,5% în anul 2000 față de 1990, a urcat în anul 2011 la 63,2% și a scăzut la 59,3% în anul 2014.

După anul 2005, se consemnează un progres remarcabil pentru **producția mijloacelor de transport rutier**, este vorba în principal de autoturisme, care crește în termeni reali de la 86,6% în anul 2000, la 387,3% în anul 2011 și 485,0% în anul 2014 comparativ cu anul 1990.

Următorul sector cu plus de producție îl reprezintă produsele din tutun: 162,1% în anul 2011 și 192,8% în anul 2014, după căderea la 99,6% în anul 2000 față de 1990.

Crește de asemenea sectorul prelucrarea lemnului, fiind vorba în principal de prelucrarea primară, la 134,7% în 2011 și 158,7% în 2014, comparativ cu anul 1990, după căderea la 49,5% în anul 2000. Mașinile și aparatele electrice după ce față de 1990 au crescut la 192,5% în anul 2007, în anul 2011 indicele producției a fost de 106,9%, iar în anul 2014 a evoluat până la 152,9%.

Practic, raza de speranță pentru o industrie modernă și competitivă o reprezintă producția de autoturisme, întrucât nu pot fi implicate în modernizarea industriei produselor de tutun ori exportul de lemn brut și de fier vechi (care s-a cam lichidat).

Cele mai mari căderi în indicii producției industriale sunt consemnate pentru extracția și prepararea minereurilor metalifere (în anul 2008 se mai obținea 1,5% din producția anului 1990); producția industriei metalurgice reprezenta 46,9% în anul 2011 și 42,1% în anul 2014, comparativ cu 1990; urmează produsele textile, care în anul 2011 mai realizau 36,9% și în anul 2014, 47,1% din nivelul anului de referință; mijloacele de transport neincluse la cele rutiere, este vorba în principal de sectorul aeronautic, feroviar și cel producător de nave maritime și fluviale, și-au redus producția la 39,8% în anul 2011 și au urcat la 70,1% în anul 2014.

În raport cu luna decembrie 2005, în ultimul deceniu (2005-2015), conform și cu noile agregări CAEN, indicii prețurilor producției industriale (pe total piață internă și piață externă) sunt prezentați în **Tabelul 29**.

Datele relevă că cele mai mari creșteri de prețuri sunt consemnate de sectoarele apă și tutun.

Tabel 29: Indicii prețurilor producției industriale pe activități (CAEN Rev.2) și mari grupe industriale (dec. 2005 = 100,0)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TOTAL	100,0	106,9	116,1	125,5	128,6	137,6	145,9	152,9	152,8	150,8	148,2
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	100,0	121,0	143,0	136,3	136,2	139,6	146,9	147,9	157,1	153,1	143,9
Extracția cărbunelui superior și inferior	100,0	111,3	123,7	127,2	135,5	136,1	141,5	153,9	147,1	144,4	141,5
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	100,0	124,2	151,1	137,6	136,9	136,1	138,5	142,8	163,8	154,2	135,4
Alte activități extractive	100,0	107,3	115,4	128,9	131,3	131,8	137,9	142,6	144,4	146,7	146,1
Activități de servicii anexe extracției	100,0	124,2	151,1	137,6	132,6	147,0	176,6	158,2	151,1	158,8	174,5
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	100,0	106,2	116,0	126,7	130,5	141,2	149,9	158,2	155,8	152,2	150,0
Industria alimentară	100,0	106,4	123,1	135,1	136,5	148,0	159,4	177,5	170,8	167,9	169,0
Fabricarea băuturilor	100,0	108,5	111,8	128,0	139,4	143,8	149,6	155,8	167,4	170,8	176,7
Fabricarea produselor din tutun	100,0	124,2	134,8	155,6	189,4	223,6	215,6	221,9	230,6	240,3	245,7
Fabricarea produselor textile	100,0	101,4	110,2	119,0	122,4	132,4	140,8	152,0	159,7	163,0	168,3
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	100,0	109,8	125,4	141,0	152,6	162,6	171,9	185,1	193,3	203,3	211,5
Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor	100,0	115,7	131,6	148,1	161,7	174,2	190,7	201,6	201,1	210,0	215,0

- continuare tabel 29 -

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	100,0	104,6	113,5	126,7	124,1	128,8	136,9	143,8	148,0	151,2	157,3
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	100,0	105,3	115,1	130,0	127,3	142,3	156,7	163,6	169,1	170,5	170,7
Tipărire și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	100,0	105,0	117,8	124,9	136,4	139,9	159,9	175,5	177,6	178,8	179,3
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	100,0	113,6	140,8	103,1	135,0	182,7	210,6	226,7	213,2	152,5	124,2
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	100,0	103,9	108,4	123,1	122,8	130,7	144,5	155,7	149,4	146,2	130,8
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	100,0	105,7	101,8	113,6	135,9	159,3	163,1	172,6	179,9	185,0	197,0
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	100,0	116,5	114,8	120,7	122,8	127,4	134,7	144,1	143,9	144,6	146,1
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	100,0	105,6	112,1	124,9	123,2	122,0	121,3	126,5	124,0	123,6	121,0
Industria metalurgică	100,0	111,0	114,8	141,9	130,4	156,2	164,5	165,9	149,8	152,3	133,1
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	100,0	100,8	119,3	136,4	134,5	138,9	148,0	152,7	146,0	142,6	138,2
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	100,0	101,1	114,9	117,1	112,4	128,3	133,0	135,1	130,3	125,1	122,7
Fabricarea echipamentelor electrice	100,0	115,5	125,1	135,0	135,7	145,3	150,9	153,1	152,1	150,4	148,4

- continuare tabel 29 -

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	100,0	107,4	110,7	130,0	133,8	138,7	140,3	147,9	149,1	146,8	149,4
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	100,0	98,6	106,0	119,6	124,6	128,7	135,3	141,0	140,8	139,3	141,9
Fabricarea altor mijloace de transport	100,0	103,5	106,8	121,5	135,2	138,1	143,9	153,3	153,7	154,1	148,9
Fabricarea de mobilă	100,0	104,8	111,4	122,2	129,4	132,0	135,1	139,7	143,6	146,6	151,4
Alte activități industriale n.c.a.	100,0	101,3	104,2	124,6	133,9	139,3	147,9	153,8	160,2	169,4	178,4
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	100,0	107,8	115,9	129,9	134,8	143,1	148,3	149,9	150,5	150,5	153,0
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	100,0	106,6	110,9	117,8	118,1	121,0	127,0	129,6	136,2	140,0	137,1
DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE CONTAMINARE	100,0	124,3	137,6	148,7	167,6	181,7	230,9	245,8	273,3	283,2	292,8
INDUSTRIA BUNURILOR INTERMEDIARE	100,0	110,3	117,6	131,7	128,9	140,2	148,1	154,3	149,6	150,1	145,5
INDUSTRIA BUNURILOR DE CAPITAL	100,0	100,3	109,8	122,0	124,8	131,2	136,7	141,8	140,0	137,5	137,9
INDUSTRIA BUNURILOR DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ	100,0	90,9	95,4	104,1	109,2	110,1	115,4	120,3	121,5	122,7	124,4
INDUSTRIA BUNURILOR DE UZ CURENT	100,0	107,3	117,0	131,5	139,6	147,7	157,6	170,8	173,1	174,7	178,1
INDUSTRIA ENERGETICĂ	100,0	109,5	119,4	117,7	123,6	133,7	144,0	149,2	154,0	146,4	138,6

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor Tempo online, INS.

Evoluția producției industriale din România nu reprezintă neapărat un caz izolat în comparație cu alte țări membre ale Uniunii Europene.

În raport cu anul 2005, de pildă, în anul 2015, producția industriei extractive din România a crescut de 1,6 ori: sub creșterea din Slovacia – 1,94 ori sau cea din Polonia – 1,61 ori, dar depășind creșterile din toate celelalte state membre (**Anexa 5**)

Pentru industria prelucrătoare, în intervalul 2005-2015, creșterea din România (1,73 ori) se situează de asemenea pe locul 3 între țările membre după Slovacia și Polonia (**Anexa 6**); în ce privește producția de energie electrică, termică, gaze, apă caldă, în România față de anul 2005 în 2015 creșterea a fost de 1,13 ori, situată ușor sub creșterea din Bulgaria (1,16 ori) și Austria (1,15 ori) (**Anexa 7**).

Nu putem să nu reținem că, într-o perioadă în care orientarea strategică a Comisiei Europene vizează răspunsuri pentru concurența din domeniul resurselor energetice și al materiilor prime, prin utilizarea eficientă a resurselor țărilor membre, în România industria extractivă prezintă totuși evoluții pozitive.

3.2.2. Utilizarea conturilor naționale oferă o altă imagine pentru evaluarea evoluției unor indicatori din industrie.

Datele referitoare la **producția brută, consumurile intermediare și valoarea adăugată brută**, exprimate în euro curenți (prețurile fiecărui an) sunt cele din **Anexa 8**, pentru cele trei sectoare ale industriei și **Anexa 9** pentru subramuri și activități ale industriei prelucrătoare.

O semnificație deosebită o prezintă indicii reali ai producției brute, consumului intermediar și valorii adăugate brute (**Tabel 30**).

Tabel 30: Indicii producției brute, consumurilor intermediare și valorii adăugate brute în industrie (% , 1990 = 100,0)

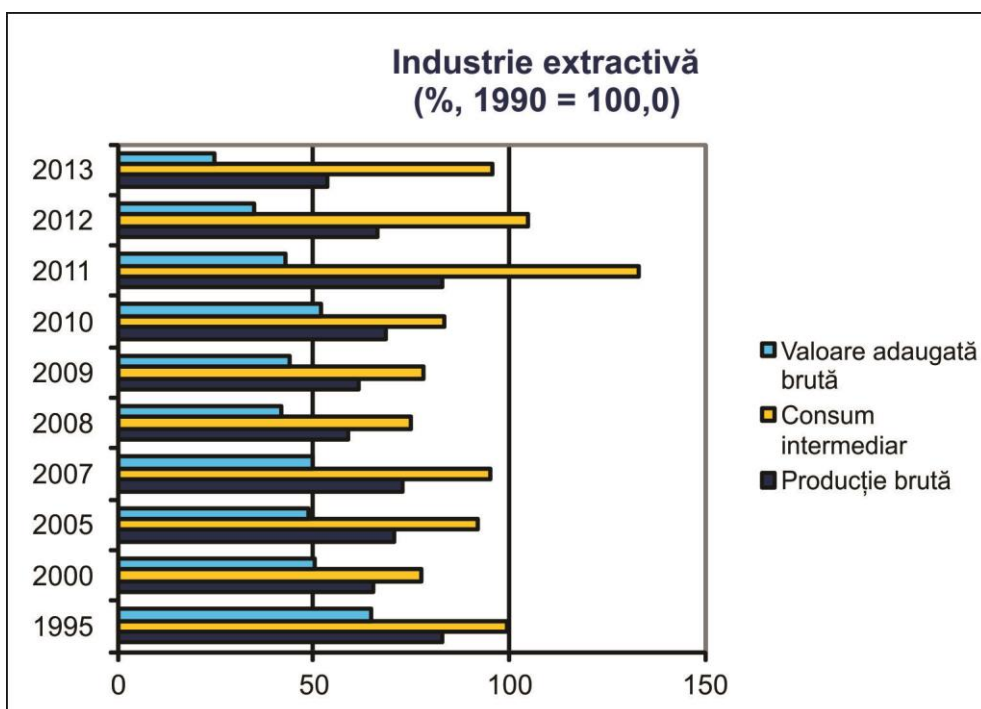
		1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrie extractivă	Producție brută	82,9	65	70,8	73	58,8	61,5	68,2	83,1	66,2	53,6
	Consum intermediar	99,3	77,6	92	95,2	75	78,1	83,3	133,3	105,0	95,5
	Valoare adăugată brută	64,5	50,3	48,9	49,9	41,7	44,1	51,9	42,8	35,0	24,6

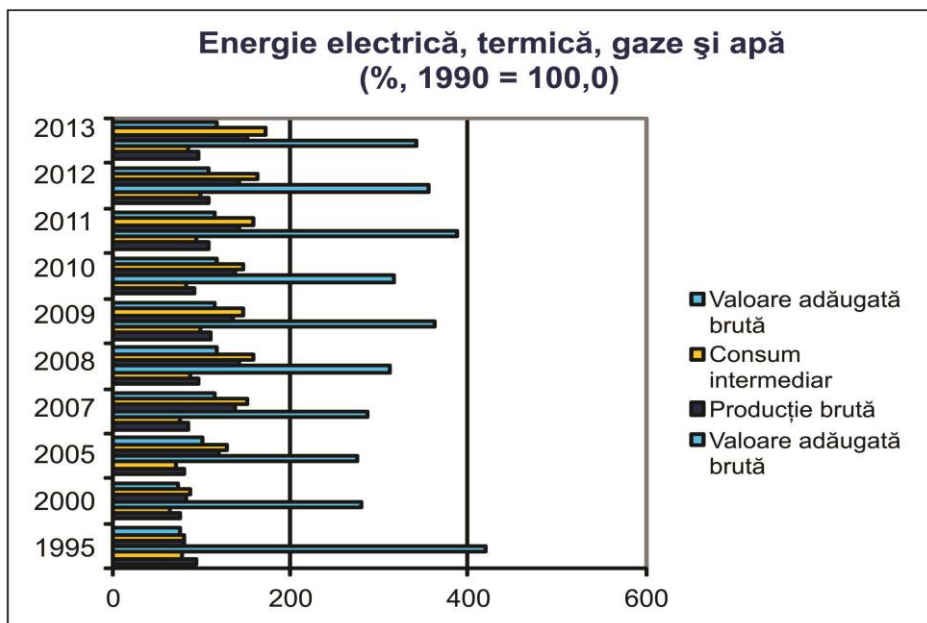
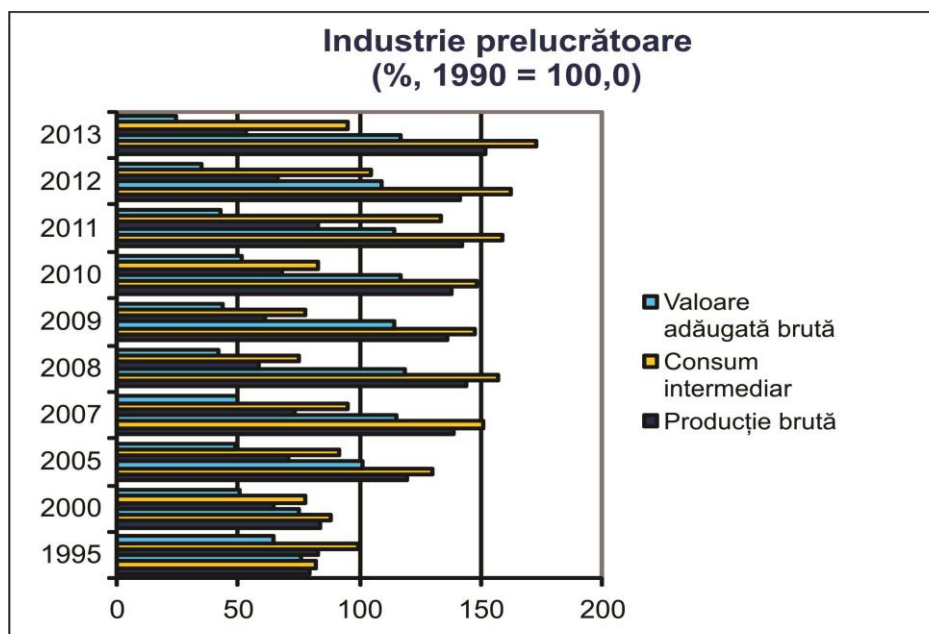
- continuare tabel 30 -

		1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrie prelucrătoare	Producție brută	79,9	84,1	119,7	138,7	143,6	135,7	137,7	142,5	141,5	151,4
	Consum intermediar	81,8	88,5	129,6	151	157,4	147,1	148,2	159,0	162,2	172,9
	Valoare adăugată brută	75,9	74,9	100,9	115,6	118,4	114	117,3	114,6	108,8	117,3
Energie electrică, termică, gaze și apă	Producție brută	95,4	75,3	80,7	84,5	96,6	110,4	93,2	109,2	108,1	96,2
	Consum intermediar	77,9	65,3	72	75,5	87,4	99,5	83,2	95,1	98,0	84,9
	Valoare adăugată brută	420,3	281	275,6	286	311,5	361,6	316,4	387,6	356,6	342,3

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții.

Grafic 5. Indicii producției brute, consumurilor intermediare și valori adăugate brute pe ramuri ale industriei

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții.

În anul 2013, comparativ cu anul 1990, în industria prelucrătoare producția brută a crescut cu 51,4%, în timp ce în industria extractivă această a scăzut la 53,6%, iar în producția și furnizarea de energie electrică, termică, gaze, apă a scăzut la 96,2%.

În cei 24 de ani, valoarea adăugată brută a crescut în industria prelucrătoare cu 17,3%, iar în industria extractivă s-a diminuat la mai puțin de un sfert (24,6%).

Deși producția brută și consumul intermediar au scăzut, valoarea adăugată brută din sectorul energie a crescut spectaculos de 4,2 ori până în 1995 și de 3,42 ori până în anul 2013.

Această creștere dictată de piață și de politicile de aliniere din rațiuni de concurență la prețurile globale (nu neapărat în funcție de costurile interne de producție), a reprezentat o provocare majoră, chiar o agresiune la competitivitatea întregii economii românești și a industriei prelucrătoare, care se nu derulează neapărat în raport cu valorile de pe piețele globale.

Din datele pentru anii 1991, 2002, 2005, 2010 și 2013 privind echilibrul resurse – utilizări pe produse (Sistemul Conturilor Naționale) (Anexele 10, 11, 12, 13 și 14) se desprind următoarele concluzii:

a) pentru partea de **resurse**:

- **importul** își sporește ponderea de la un **minim de 3,1%** pentru produsele din cauciuc, mase plastice și un **maxim de 14,1%** pentru produse ale industriei extractive **în anul 1991**, la ponderi cuprinse între un **minim de 0,6%** pentru energie electrică și un **maxim de 49,7%** pentru construcții de mașini, mașini și componente de uz casnic sau **44,3%** pentru produse textile și **39,6%** pentru produse ale industriei chimice etc. **în anul 2002; în anul 2010**, ponderea importurilor în totalul resurselor s-a ridicat la **54,4%** pentru calculatoare și produse electronice, **54,1%** pentru mașini, utilaje și echipamente, **52,3%** pentru echipamente electrice, **48,6%** pentru produse ale industriei chimice, **47,4%** pentru produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice etc.; în fine, în anul 2013, importul deținea **57,2%** din

resursele pentru producția de calculatoare, produse electronice și optice, **53,6%** pentru mașini, utilaje și echipamente, peste **50%** la echipamente electrice și produse ale industriei chimice;

- **ponderea marjei comerciale și de transport în total resurse** evoluează de la un **minim de 0,3%** în energie, **2,7%** pentru mijloacele de transport, **3,5%** pentru produsele industriei chimice, **3,6%** pentru produsele industriei electrotehnice **în anul 1991** la **37,5%** pentru produse ale industriei extractive, **36,3%** pentru produse farmaceutice și preparate, **24,5%** pentru produse obținute din prelucrarea țițeiului, **23,7%** la produse ale industriei alimentare, băuturi, tutun etc. **în anul 2010**; **în anul 2013**, proporția marjei comerciale se ridică la **37,9%** pentru produsele farmaceutice, **27,2%** în cazul industriei extractive, **18,1%** la prelucrarea țițeiului, **17,6%** pentru produse ale industriei chimice etc.;
- **subvențiile pe produs** dețineau **10,0%** din resurse pentru energie, **3,2%** pentru produse ale industriei alimentare, **1,1%** pentru produse textile și îmbrăcăminte și **0,5%** pentru produse ale industriei extractive **în anul 1991**, iar **în anul 2010** acestea au reprezentat numai **0,6%** din totalul resurselor pentru energia electrică, termică, gaz, abur și **0,1%** pentru industria extractivă și echipamentele electrice, proporții care se majorează la **1,5%** în anul 2013:

b) pentru partea de **utilizări**:

- **în anul 1991**, **exporturile** dețineau ponderi maxime de **18,0%** pentru produsele din lemn, hârtie și carton, **15,7%** pentru mijloacele de transport, **15,2%** pentru produsele industriei metalurgice și **12,9%** pentru produse ale industriei chimice, iar **în anul 2010**, exporturile dețineau **55,4%** pentru echipamentele electrice, **42,0%** pentru produse textile și articole de îmbrăcăminte, **38,0%** pentru mijloace de transport, **30,4%** pentru mașini, utilaje și echipamente,

26,8% pentru produse metalurgice și construcții metalice, 22,3% pentru produse din lemn etc.; **în anul 2013**, proporția exportului atingea 55,3% la echipamentele electrice, 53,9% pentru mobilier, 46,6% la producția mijloacelor de transport și 39,9% pentru produsele din lemn; cu proporții semnificative pot fi amintite și produsele din cauciuc, mașini și utilaje etc.;

- se manifestă o tendință de diminuare a **proporțiilor consumului intermediar în total utilizări**; **în anul 2013**, consumul intermediar acoperea peste 92% în industria extractivă, 81,8% pentru producția de energie electrică și gaze, 71,7% în industria metalurgică, 67% în ramura textilă, 65% în chimie, 60% pentru rafinarea țițeiului, 58,8% pentru cauciuc și mase plastice etc.; de asemenea, scade sensibil, în anul 2010 **producția care rămâne în stoc: cele mai mari stocuri în anul 2010** au fost consemnate în industria extractivă (2,9%) și în producția de mobilier și alte bunuri industriale (2,4%), comparativ cu 17,9% la mijloacele de transport, 9,4 % pentru construcțiile de mașini, 9,0% pentru industria extractivă și 8,4% pentru produsele textile în anul 1991; și **în anul 2013** a continuat tendința de diminuare a stocurilor, cele mai mari stocuri se consemnau în industria farmaceutică (2,2%).

Procesele de restructurare economică pot fi puse în evidență și prin modificarea proporțiilor unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici din conturile naționale (**Anexele 15, 16, 17, 18 și 19**).

Deși grupele de produse nu sunt în totalitate comparabile, ca structuri, datorită reasezărilor intervenite în clasificarea activităților economiei naționale în conformitate cu metodologia și standardele internaționale, se pot reține totuși următoarele:

- proporția unor grupe principale de produse industriale **în producția totală de bunuri și servicii din economie** se diminuează de la 71,9% în 1991, la 36,0% în anul 2010 și 36,8% în 2013;

- în **consumul intermediar pe total economie**, aceste grupe de produse dețineau 88,9% în anul 1991, 59,5% în anul 2010 și 43,1% în 2013;
- în **valoarea adăugată brută** proporțiile produselor industriale se reduc de la 39,8% în 1991, la 31,9% în anul 2010 și 28,6% în anul 2013, iar ponderea în remunerarea totală a salariaților scade de la 45,6% în anul 1991, la 26,9% în anul 2010 și 27,1% în 2013;
- în **totalul subvențiilor pe produs**, aceste grupe de produse dețineau 83,4% în 1991, 18,6% în anul 2010 și 42% în 2013;
- în **impozitele legate de producție** proporțiile cresc de la 42,9% în 1991 la 67,3% în anul 2010 și 62,7% în anul 2013, iar în **excedentul brut de exploatare** proporțiile grupelor de produse industriale se reduc de la 36% în 1991, la 34,6% în anul 2010 și **28,8%** în 2013.

Este interesantă de semnalat și **ponderea pe care o dețin importurile și exporturile în raport cu producția de bunuri și servicii** pe grupe principale de produse industriale (**Tabel 31**).

Tabel 31: Ponderea importului și a exportului în producția de bunuri și servicii pentru unele grupe de produse industriale, în anul 2013

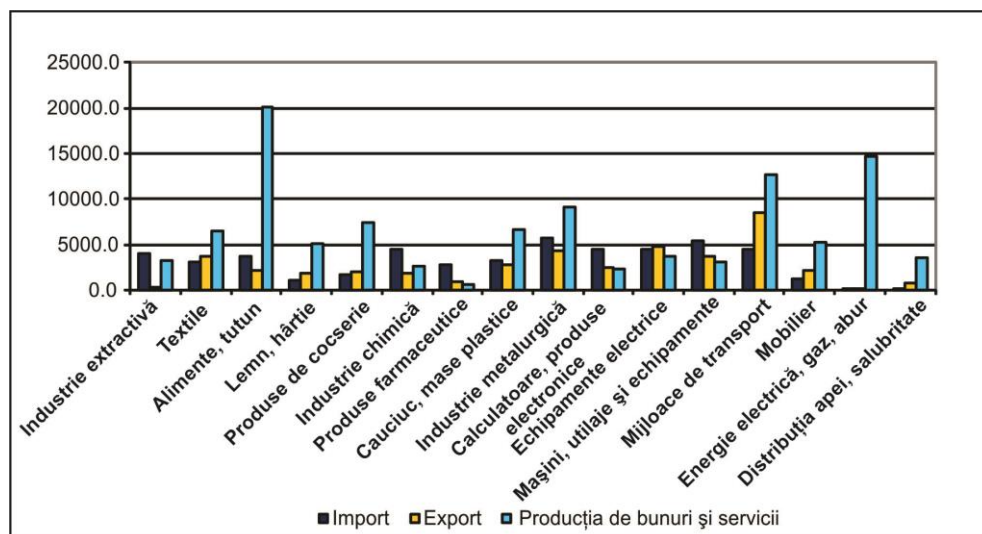
	Producția de bunuri și servicii (mil. euro)	Import (mil. euro)	Pondere import în producția de bunuri și servicii (%)	Export (mil. euro)	Pondere export în producția de bunuri și servicii (%)	Sold operațiuni comerț exterior (mil. euro)
Produse ale industriei extractive	3.257,8	4.070,4	124,9	337,2	10,3	-3.733,3
Produse textile, de îmbrăcăminte și din piele	6.481,6	3.175,4	49,0	3.669,3	56,6	494,0
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	20.046,2	3.711,8	18,5	2.127,6	10,6	-1.584,2
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	5.200,5	1.181,4	22,7	1.960,2	37,7	778,8
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	7.374,6	1.731,3	23,5	2.073,5	28,1	342,2
Produse ale industriei chimice	2.612,4	4.490,0	171,9	1.829,3	70,0	-2.660,6

- continuare tabel 31 -

	Producția de bunuri și servicii (mil. euro)	Import (mil. euro)	Pondere import în producția de bunuri și servicii (%)	Export (mil. euro)	Pondere export în producția de bunuri și servicii (%)	Sold operațiuni comerț exterior (mil. euro)
Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	630,8	2.818,8	446,9	1.028,3	163,0	-1.790,5
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	6.621,2	3.228,3	48,8	2.799,8	42,3	-428,5
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	9.125,2	5.715,7	62,6	4.281,5	46,9	-1.434,1
Calculatoare, produse electronice și optice	2.344,3	4.505,4	192,2	2.430,6	103,7	-2.074,8
Echipamente electrice	3.659,7	4.474,8	122,3	4.785,0	130,7	310,1
Mașini, utilaje și echipamente	3.179,9	5.420,2	170,5	3.786,9	119,1	-1.633,3
Mijloace de transport	12.634,0	4.468,3	35,4	8.509,6	67,4	4.041,4
Mobilier, alte bunuri industriale, servicii de reparare, întreținere, instalare a mașinilor și echipamentelor	5.288,2	1.197,7	22,6	2.147,5	40,6	949,8
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	14.754,8	16,7	0,1	104,5	0,7	87,7
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și servicii de decontaminare	3.613,3	122,9	3,4	858,4	23,8	735,5
Total 16 grupe produse industriale	106.824,3	50.329,0	47,1	42.729,1	40,0	-7.599,9

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale 2012-2013, INS, București, 2016.

Grafic 6: Producția de bunuri și servicii, importul și exportul pe grupe de produse industriale în anul 2013 (mil. euro)

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale 2012-2013, INS, București, 2016.

În anii 2010 și 2013, datele relevă că în cazul unor grupe de produse importurile depășesc producția de bunuri și servicii din grupa respectivă: dacă în anul 2010 această situație era întâlnită pentru produsele farmaceutice de bază, pentru industria chimică, rafinarea țițeiului, pentru calculatoare, echipamente electrice, mașini și utilaje, în anul 2013 și în industria extractivă importurile au depășit producția cu peste 70 mil. euro, fapt care s-a menținut și în celelalte grupe din 2010, cu o singură excepție – produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului, în care importul a fost mult mai mic decât producția (este oarecum curios că pentru această grupă de produse dacă în anul 2010 producția internă a fost de 2,8 mld. euro, iar importurile au însumat 3,95 mld. euro, în anul 2013, producția a reprezentat 7,37 mld. euro, iar importurile numai 1,7 mld. euro; s-ar părea că atunci când prețurile sunt mari, România importă, iar când prețurile pe piața internă se reduc, exporturile sunt mai mari decât importurile).

În anul 2013, cel mai mare **sold pozitiv al operațiunilor de comerț exterior** se consemnează pentru mijloace de transport rutier (peste 4 mld. euro), urmat de mobilier și alte bunuri industriale n.c.a.(circa 950 mil. euro), produse din lemn, hârtie (779 mil. euro), produse textile și articole de îmbrăcăminte, distribuția apei și produse obținute din prelucrarea țițeiului.

În cazul a 8 grupe de produse industriale, soldul operațiunilor de **comerț exterior se încheie cu deficite**; cel mai mare deficit este consemnat pentru produsele industriei extractive – peste 3,7 mld. euro, ale industriei chimice – peste 2,66 mld. euro, calculatoare și produse electronice – 2,07 mld. euro, produse farmaceutice – 1,8 mld. euro, mașini, utilaje și echipamente – peste 1,6 mld. euro și produse alimentare – 1,58 mld. euro.

Bilanțul importului, exportului și al soldului operațiunilor de comerț exterior pe total grupe de produse industriale și pe grupe și țări membre UE, cumulat pentru perioada 2000-2006 și 2007-2014 este prezentat în **Anexa 20**.

Datele relevă, că pentru totalul operațiunilor derulate cu țările membre UE, grupele de produse industriale au realizat un sold deficitar de 17,7 mld. euro în perioada 2000-2006, reprezentând 82,5% din deficitul comercial total cu țările membre ale UE, iar în perioada 2007-2014, deficitul comerțului cu produse industriale a urcat la 57,7 mld. euro, reprezentând aproximativ 76,2% din totalul deficitului cu aceste țări.

România a încheiat cu plus operațiunile comerciale cu produse industriale cu 6 țări membre: Belgia, Cipru, Croația, Estonia, Malta și Regatul Unit (cu acest ultim stat cu un sold excedentar semnificativ de 1,4 mld. euro în perioada 2000-2006 și 2,6 mld. euro în intervalul 2007-2014).

Cel mai mare deficit comercial în exportul – importul de produse industriale este consemnat cu Ungaria, respectiv -122,3 mil. euro în perioada 2000-2006 și -14,98 mld. euro în intervalul 2007-2014; urmează, în ordine, Germania cu un deficit de -6,4 mld. euro în perioada 2000-2006 și -12,5 mld. euro în intervalul 2007-2014 și Polonia cu -1,5 mld. euro în 2000-2006 și -8,7 mld. euro în perioada 2007-2014.

În opinia noastră, deficitele cu Ungaria și Polonia merită o analiză specială, întrucât nu pot fi explicate prin rațiuni de competitivitate etc.

3.3. Evoluția fizică a producției – expresie a declinului revoluțiilor industriale

Declinul industriilor bazate pe tehnologiile și piața specifică revoluțiilor industriale anterioare, pe care unii specialiști, jurnaliști și decidenți politici îl numesc "**dezindustrializare**"¹⁷, poate fi invocat și în România, dacă vom parcurge evoluția producției fizice a principalelor produse industriale (**Anexa 21, I, II și III**).

Desigur că anumite produse industriale incluse în anexă vor continua să fie fabricate și utilizate și în condițiile noii revoluții industriale (NRI).

După cum se poate constata, dacă ne oprim la produse incluse generic în **grupa materii prime și energie**, observăm că în anul 2014 producția de energie electrică s-a diminuat cu circa 13%, respectiv cu 10 mld. Kwh, comparativ cu anul 1989; producția de energie termică din anul 2014 mai reprezenta aproximativ 15,6% din nivelul anului 1988 (28,5 mld. Kcal, față de 182,4 mld. Kcal); cantitatea totală de cărbune extras s-a diminuat cu circa 42 mil. tone (la aproximativ 37%), iar producția de minereuri de fier practic a dispărut.

Alte materii prime esențiale – țiței și gaze naturale extrase – scad în principal datorită epuizării unor resurse: țițeiul extras a scăzut la circa 3,9 mil. tone pe an (față de peste 13,3 mil. tone în anul 1970), iar volumul gazelor naturale extrase a fost în anul 2014 de 11,4 mld. mc comparativ cu 40,8 mld. mc în anul 1980 când s-a consemnat vârful producției interne, 28,3 mld. în 1990 sau 14,6 mld. în anul 2000.

Concomitent, a scăzut dramatic și producția de motorină: după cădererea de la 8,5 mil. tone în 1988 la 3,8 mil. tone în 2011, producția a crescut în 2014 la 5,1 mil. tone; producția de păcură a scăzut de la 10,2 mil. tone în 1980 și 8,1 mil. tone în 1990, la 700 tone în 2011 și 320,7 mii tone în 2014; uleiuri minerale, de la 664 mii tone în 1980 și 85 mii tone în 2006 la 24,2 mii tone în 2014.

¹⁷ Vezi de exemplu, Alain Chatillon, sénateur, *Rapport d'information, fait au nom de la mission commune d'information (1) sur la désindustrialisation des territoires*, no. 403, Sénat, France, 5 avril 2011.

În cadrul **producției de metale**, oțelul a scăzut de la 14,4 mil. tone în 1989 la 3,8 mil. tone în 2011 și 3,2 mil. tone în anul 2014; producția de fontă s-a diminuat de la 9,3 mil. tone la 3,9 mil. tone în 2006; producția de laminate finite a scăzut de la 9,3 mil. tone la 4 mil. tone în 2011 și 3,2 mil. tone în 2014; statistica nu mai raportează producția de minereu de fier, cupru, plumb, zinc, aur etc.

Produsele industriale consemnează scăderi substanțiale la motoare electrice (19,2 mil. Kwh în 1980, 0,7 mil. Kwh în 2011 și 0,3 mil. tone în 2014); cea de generatoare electrice scade de la 1,1 mil. KwA în 1980, la 0,1 mil. KwA în 2000, după care dispare din statistica românească; producția de transformatoare electrice se reduce de la 15,9 mil. KwA în 1980, la 5,4 mil. KwA în 2011 și 2,7 mil. KwA în 2013.

Producția de mașini unelte (strunguri, freze, raboteze, mașini de rectificat, mașini de găurit) a evoluat de la circa 13 mii bucăți în 1980 la 71 bucăți în 2011; **producția de mașini și instalații pentru explorări și foraj** a scăzut de la 166 mii tone în 1986, la 49 mii tone în 2008, iar cea de **utilaje și instalații pentru diverse industrii** s-a diminuat de la 689 mii tone în 1986, la 12 mii tone în anul 2011. Pentru anii ulteriori, statistica nu mai furnizează informații.

Statistica oficială nu mai oferă date pentru producția de escavatoare, tractoare, locomotive, autocamioane, nave, compactoare, vagoane de pasageri etc.; în anul 1980, de pildă, industria românească producea 71 mii tractoare, 1,6 mii escavatoare, 276 locomotive, 14,1 mii vagoane de marfă (1987), 600 vagoane de pasageri, 35 mii autocamioane (1970), 144 nave maritime și fluviale etc.

În **grupa unor produse ale industriei chimice** în anul 1986 se produceau 2,4 mil. tone acid sulfuric și clorhidric, comparativ cu 0,2 mil. tone în 2011, 0,1 mil. tone în anii 2013 și 2014; în 1985 se obțineau 3,1 mil. tone îngrășăminte chimice (100% s.a.), iar în anul 2011 s-au realizat 1,3 mil. tone și în anul 2014, 0,785 mil. tone.

Crește producția de anvelope de la 5 mil. bucăți în 1990, la 28 mil. bucăți în 2011 și 29,5 mil. bucăți în 2014, cea de detergenți (100% s.a.) de la 11,6 mii tone în 1990, la 206,7 mii tone în 2011 și 230,9 mii tone în 2014.

Pentru **materialele de construcții** datele relevă că producția de ciment s-a redus de la 14,6 mil. tone în 1980, la 8,1 mil. tone în 2011 și 7,6 mil. tone în 2014, cea de geamuri a scăzut de la 77,5 mil. mp în 1980, la 16 mil. mp în 2006, iar **producția de cherestea crește** de la 2,9 mil. mc în 1990, la 5,1 mil. mc în anul 2011 și 5,9 mil. mc în 2014.

Căderi dramatice se observă la **producția textilă**: fire de bumbac și tip bumbac (183 mii tone în 1980, 18,1 mii tone în 2011 și 12,5 mii tone în 2014); fire lână și tip lână (75,8 mii tone în 1987, 29,1 mii tone în 2011 și 27,9 mii tone în 2014); fire de in și cânepă (45,5 mii tone în 1980, 1,4 mii tone în 2008 și 0,5 mii tone în 2011); țesături (1.154 mil. mp în 1980, 44,2 mil. mp în 2011 și o redresare la 70,8 mil. mp în 2014); tricotaje (296 mil. buc în 1980, 27,6 mil. buc. în 2011 și 23 mil. buc. în 2014). **Producția de încălțăminte** a scăzut de la 118 mil. perechi în 1989, la 45,9 mil. perechi în 2011 și a crescut ușor la 51,6 mil. perechi în 2014.

Cifre în scădere, dar cu ușoare semne de redresare după anul 2011, se constată și pentru **industria alimentară**: producția de carne (993 mii tone în 1980, 259 mii tone în anul 2000, urmând o redresare la 579,7 mii tone în 2011 și 680,3 mii tone în 2014); lapte de consum (5,9 mil. hl în 1980, 2,2 mil. hl în 2011 și respectiv 2,6 mil. hl în 2014); uleiuri comestibile (399 mii tone în 1987, 203,8 mii tone în 2011 și 273,7 mii tone în 2014); zahăr (716 mii tone în 1989, 384,2 mii tone în 2011 și 437,5 mii tone în 2014); conserve din carne (77 mii tone în 1980, 25,5 mii tone în 2011 și 33,7 mii tone în 2014); conserve de fructe și legume (540 mii tone în 1980, 70,4 mii tone în 2011 și 76,5 mii tone în 2014); sare (5,4 mil. tone în 1987, 2,6 mil. tone în 2006).

În fine, **crește producția de produse din tutun** de la 27 mii tone în 1990, la 49 mii tone în 2011 și 56,8 mii tone în anul 2014.

Cele mai multe din aceste evoluții nu au reprezentat rezultatul unei gândiri strategice novatoare de restructurare a producției fizice la diferite produse industriale; multe din produsele la care ne-am referit erau depășite din punct de vedere tehnic și al standardelor moderne de calitate.

O parte dintre ele au dispărut fie datorită concurenței, fiind substituite cu altele din import, uneori fără a putea justifica o calitate deose-

bită (pentru importul de sare de pildă, ne este greu să găsim un standard de calitate sau să putem afirma că sarea din import este mai sărată decât cea din producția internă; tot la fel, invadarea pieței interne de textile-îmbrăcăminte cu produse de "mâna a doua", multe purtate de occidentali, care a făcut să dispară mai mult de 2/3 din producția textilă internă, împreună cu locurile de muncă aferente, reprezintă monstruo-zități ale liberei circulații a unor bunuri pe care piața românească, nereglementată și fără standarde de calitate nu le-a corectat ex-ante și nici chiar ex-post), și datorită unor cote de producție negociate prost (lapte, carne, zahăr, oțel etc.).

3.4. Efectul restructurărilor industriale asupra locurilor de muncă, a câștigurilor salariale și a productivității

Una din consecințele restructurării industriale o reprezintă **desființarea unui număr însemnat de locuri de muncă**, cu motivația creșterii imediate a productivității muncii.

Odată cu desființarea acestor locuri de muncă efectul pozitiv pe termen scurt este anihilat ulterior de pierderi propagate pe termen lung în ce privește cunoștințele, abilitățile, calificarea, îndemânarea și cultura industrială în sens larg, fapt ce îngreunează demersurile viitoare orientate spre modernizare economică.

Este interesantă în acest sens, opinia lui Gary S. Backer¹⁸, care remarca faptul că de cele mai multe ori revenirea din războaie și alte dezastre a diferitelor popoare a fost remarcabil de rapidă. Citându-l pe John Stuart Mill, el argumentează însă că această revenire este rapidă numai atunci când populația este lăsată "cu aceleași cunoștințe și priceperi pe care le-a avut înainte". În sens larg, capitalul uman înseamnă cunoștințe întruchipate în oameni. Atunci când se distrug, își pierd valabilitatea (s.n.), prea multe cunoștințe o economie pierde fundamentul pentru acumulările viitoare de cunoștințe – fie întruchipate în oameni, fie în tehnologie – ceea ce este esența creșterii economice".

¹⁸ *Capitalul uman – o analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*, Editura ALL, București, 1997, pag. 381.

Creșterea și dezvoltarea oricărei națiuni se sprijină pe valorificarea a doi factori esențiali, interdependenți; capitalul uman și capitalul fizic. Fiecare din acești factori se ajustează în termenii cererii și ofertei pe piețe specifice. Privind evoluția acestor doi factori în timp, se constată că în economiile tradiționale atât tehnica, dar și diferitele piețe au înregistrat mutații lente. Aceasta a condus la un lung proces de adaptare – readaptare, atât în afirmarea comportamentului optim de utilizare a tehnologiei, cât și în sensul alocării resurselor, proces ce s-a transmis de la o generație la alta.

În contrast cu tipul tradițional, modificările profunde produse în societatea românească de șocul tranziției au condus la rupturi în sistemul de cunoștințe, valori, mentalități, comportamente, cu implicații profunde în planul gestiunii resurselor umane și a folosirii capitalului fizic și natural existente.

În România, modificarea și adaptarea cunoștințelor la noul context economic și politic a generat costuri mari, o criză a valorilor și o nevoie enormă și rapidă de noi cunoștințe, care nu se pot fructifica decât prin mutații lente (**Caseta 1**).

Statistic, în intervalul 1990-2015, s-au pierdut pe totalul industriei din România 2,511 mil. locuri de muncă, număr aproximativ egal cu cel al cetățenilor români care au fost nevoiți să lucreze pe alte piețe ale muncii, unde nu aveau nevoie neapărat de cunoștințele, calificările și cultura industrială anterioară, fiind ocupați mai ales în domenii marginale (culegători de fructe și legume, lucrători necalificați în construcții, activități de curățenie și colectarea deșeurilor etc.).

Practic, este vorba nu de trecerea acestora spre locuri de muncă cu o productivitate superioară celei realizate în România, fapt care ar fi justificat câștiguri de competitivitate pe ansamblul statelor membre UE28. Subutilizarea capitalului uman prin acest mecanism, reprezintă cu alte cuvinte o pierdere atât pentru România, cât și pentru UE28 în ansamblu; câștigurile realizate din salariile mai mici plătite pentru lucrătorii români sunt, de fapt, mult mai reduse în comparație cu pierderile potențiale de productivitate.

Caseta 1: Raportul dintre ocuparea din industrie și ocuparea din agricultură

În ce privește **ocuparea în industrie, în vechile țări membre UE**, declinul acesteia a început în anii '60-'65; după 1970, până în anul 1990 scăderea ponderii ocupării din industrie în total ocupare din economie a fost destul de accelerată: 43,3% și 28,7% în Belgia, 37,8% și 26,6% în Danemarca, 49,3% și 40,6% în Germania, 37,2% și 33,4% în Spania, 39,2% și 30% în Franța, 39,5% și 32,7% în Italia, 40,5% și 37% în Austria etc.

Vechile țări membre înregistrau în industrie o ocupare cifrată la 20,2%-34,7% în anul în anul 2010, respectiv 25,8% în Belgia, 25,3 % în Danemarca, 33,5% Germania, 22,6% în Grecia, 30,8% Spania, 26,3% în Franța, 28,5% în Irlanda, 31,8% în Italia, 20,7% în Luxemburg, 20,2% în Olanda, 30,0% în Austria, 34,4% în Portugalia, 27,9% în Finlanda, 24,4% în Suedia și 25,1% în Regatul Unit).

În România, ocuparea din industrie, după o creștere de peste 4 ori în intervalul 1950-1990 **s-a prăbușit la mai puțin de jumătate** din nivelul anului 1990 în numai 10 ani, ajungând în 2000 la o pondere de aproximativ 25,8% în totalul forței de muncă.

În anul 2015, ocuparea în industrie a fost de: 13,5% în Belgia, 21,9% în Bulgaria, 29,0% în Cehia, 12,6% în Danemarca, 20,3% în Germania, 20,5% în Estonia, 12,1% în Irlanda, 10,3% în Grecia, 13,2% în Spania, 13% în Franța, 18,1% în Croația, 19% în Italia, 8,5% în Cipru, 14,8% în Letonia, 22,5% în Ungaria, 16,9% în Austria, 21,8% în Polonia, 17,6% în Portugalia, 20% în România, 24,9% în Slovenia, 26,2% în Slovacia, 14,3% în Finlanda, 11,2% în Suedia și 10,7% în Regatul Unit.

Raportul dintre numărul de persoane ocupate în industrie și în agricultură era în România de aproximativ 0,5:1 în 1999 și 0,8:1 în anul 2015.

În anul 2015, media pentru UE28 era de 3,7:1 și respectiv: 11,5:1 în Belgia, 3,2:1 în Bulgaria, 9,9:1 în Cehia, 5,1:1 în Danemarca, 14,6:1 în Germania, 5,3:1 în Estonia, 3,2:1 în Spania, 4,8:1 în Franța, 5,1:1 în Italia, 4,6: 1 în Ungaria și în Olanda, 1,9:1 în Polonia, 8,3:1 în Slovacia, 3,7:1 în Austria și Slovenia, 2,3:1 în Portugalia, 3,4:1 în Finlanda, 5,5:1 în Suedia și 9,4:1 în Regatul Unit.

Aceste **proporții și evoluțiile din ultimul deceniu diferențiază major România de țările comunitare**, creând nu convergențe, ci sensibile asimetrii și divergențe economice, tehnice și instituționale.

Mecanismele, așa-zise ale pieței, nu numai că sunt incapabile să producă evoluții simetrice, dar pot genera efecte devastatoare pentru structura economiei naționale.

Această structură este în România de astăzi profund dezarticulată, nefuncțională și necompetitivă.

În anul 2015, României îi reveneau 22% din numărul de agricultori activi din cele 28 state membre și numai 4,7% din ocuparea din industria UE28.

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor Eurostat.*

Pe subramuri industriale, în industria extractivă numărul de locuri de muncă s-a diminuat cu 209 mii (de la 267 mii în 1990 la 58 mii în anul 2015); industria prelucrătoare a "eliberat" peste 2,33 milioane salariați, iar în energie numărul de angajați s-a redus cu 72 mii persoane, la mai puțin de jumătate (de la 127 mii la 55 mii) (**Anexa 22 I și II**)

Dintre subramurile industriale, în intervalul 1990-2008, numărul de salariați s-a diminuat cu peste 70% în: extracția și prepararea minereurilor metalifere (98,6%); producția textilă (87%); mașini și echipamente (85,6%); substanțe și produse chimice (75,4%); instrumente medicale (74%); extracția și prepararea cărbunelui (73,7%); metalurgie (72,3%) etc.

Singurele subramuri care au înregistrat creșteri ale numărului de salariați în intervalul 1990-2008 au fost: distribuția apei (9 mii locuri de muncă), edituri, poligrafie și reproducția pe suporti a înregistrărilor (6 mii locuri de muncă) și recuperarea deșeurilor (2 mii locuri de muncă).

În perioada 2008-2015 pe total industrie s-au pierdut circa 270,7 mii locuri de muncă (219,5 mii în industria prelucrătoare, 22,9 mii în industria extractivă și 28,1 mii în producția de furnizarea de energie electrică, termică etc.). Între subramurile cele mai afectate în acest interval se pot nominaliza: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, construcțiile metalice și produsele din metal, industria metalurgică, fabricarea mobilei etc. (**Anexa 22 II**).

În ce privește **câștigurile salariale medii nete lunare**, exprimate în euro curenți, pentru totalul industriei acestea au evoluat de 111 euro în anul 2000, la 347 euro în anul 2011 și 411 euro în anul 2015; în industria extractivă câștigul salarial mediu net lunar a crescut de la 184 euro, la 608 euro și respectiv 777 euro în anul 2015, iar pentru producția și furnizarea energiei electrice de la 191 la 658 euro și respectiv 692 euro în 2015.

Industria prelucrătoare a realizat o medie a câștigului net lunar de 99 euro în anul 2000, 312 euro în anul 2011 și 383 euro în anul 2015 (**Anexa 23**).

Dacă vom compara poziția industriei și a subramurilor acesteia în ierarhia salariilor medii nete lunare, exprimate în euro, constatăm că în intervalul 2000-2015, s-au produs unele mutații semnificative; în anul

2000, salariul mediu net lunar din industrie era superior mediei pe economia națională cu 3,7%, iar în anul 2015, media câștigului salarial net din industrie a fost mai mică cu 1,7% față de media națională.¹⁹

În anul 2015, pe primul loc în ierarhia salariilor din ramurile și subramurile industriale s-a situat extracția petrolului brut și a gazelor naturale, cu 1.124 euro câștig mediu net lunar, care depășea de 2,68 ori câștigul mediu pe economie, după ce în anul 2000 această subramură se situa pe poziția a treia cu 199 euro/lună și respectiv de 1,86 ori mai mare în raport cu media națională (Tabel 32).

Tabel 32: Ierarhia ramurilor și subramurilor industriei din punct de vedere al câștigul salarial mediu net lunar (euro, % în media pe total economie)

	2000			2015		
	Subramura	euro	%	Subramura	euro	%
1	Fabricarea produselor din tutun	225	210,3	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	1.124	268,7
2	Extracția cărbunelui superior și inferior	206	192,1	Activități de servicii anexe extractiei	956	228,6
3	Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	199	186,0	Fabricarea produselor din tutun	943	225,5
4	PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	191	178,5	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	937	224,0
5	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	186	173,4	INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	777	185,8
6	INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	184	172,0	PROD, ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ, TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ, AER CONDIȚIONAT	692	165,5

¹⁹ Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, Raluca Dimitriu, Tiberiu Țiclea – *The impact of legislative reforms on industrial relations in Romania*, International Labour Office, Industrial and Employment Relations Department; ILO DWT and Country Office for Central and Eastern Europe, 2013, ISBN 978-92-2-127598-5 și ISBN 978-92-2-127599-2;

- continuare tabel 32 -

	2000			2015		
	Subramura	euro	%	Subramura	euro	%
7	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	180	167,8	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	636	152,0
8	Activități de servicii anexe extracției	163	151,9	Extracția cărbunelui superior și inferior	622	148,7
9	Extracția minereurilor metalifere	151	141,1	Extracția minereurilor metalifere	545	130,4
10	Industria metalurgică	147	137,4	Fabricarea altor mijloace de transport	545	130,2
11	Fabricarea altor mijloace de transport	143	133,6	Industria metalurgică	526	125,7
12	Fabricarea băuturilor	136	127,1	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	514	122,9
13	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	132	123,4	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	510	121,9
14	Alte activități extractive	132	122,9	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	504	120,5
15	Fabricarea substantelor și a produselor chimice	132	122,9	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	484	115,7
16	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	119	110,7	Fabricarea băuturilor	472	112,7
17	Captarea, tratarea și distribuția apei	114	106,1	Captarea, tratarea și distribuția apei	425	101,7
18	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	113	105,1	TOTAL ECONOMIE	418	100,0
19	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	112	104,7	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	417	99,8
20	INDUSTRIE – total	111	103,7	Fabricarea echipamentelor electrice	414	99,1
21	Tipărire și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	111	103,7	INDUSTRIE – total	411	98,3
22	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	109	101,9	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	409	97,9
23	Fabricarea echipamentelor electrice	108	100,5	Colectarea și epurarea apelor uzate	408	97,5
24	TOTAL ECONOMIE	107	100,0	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	406	97,0
25	Colectarea și epurarea apelor uzate	106	98,6	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	403	96,4
26	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	104	97,2	Tipărire și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	398	95,2

- continuare tabel 32 -

	2000			2015		
	Subramura	euro	%	Subramura	euro	%
27	DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	102	95,3	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	384	91,8
28	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	100	93,0	INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	383	91,7
29	INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	99	92,1	DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	354	84,7
30	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	95	88,8	Alte activități extractive	336	80,3
31	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile, decontaminare	84	78,0	Fabricarea produselor textile	327	78,2
32	Alte activități industriale n.c.a.	78	72,4	Alte activități industriale n.c.a.	323	77,1
33	Industria alimentară	77	72,0	Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile; Activități și servicii de decontaminare	291	69,5
34	Fabricarea produselor textile	77	71,5	Fabricarea de mobila	289	69,0
35	Fabricarea de mobilă	76	71,0	Industria alimentara	281	67,2
36	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	75	69,6	Tabacirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnasamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	278	66,5
37	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	69	64,5	Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	276	66,1
38	Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinarie, harnasamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	67	62,1	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	265	63,3

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS și BNR, București, 2016.

Pe ultimele locuri în ierarhia din punct de vedere al salariilor se situau, în anul 2015, industria alimentară (281 euro și 67,2% din media națională), tăbăcirea și finisarea pieilor (278 euro și 66,5%), prelucrarea lemnului (276 euro și 66,1%) și fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (265 euro și 63,3%).

Pe total economie, industrie și industrie prelucrătoare, câștigurile salariale medii nete din sectorul public le depășesc pe cele din sectorul privat (**Anexa 24**).

În anul 2015, salariile din sectorul privat sunt mai mari decât cele din sectorul public pentru industria extractivă și, respectiv, extracția petrolului și a gazelor naturale, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie, prelucrarea țiclei, fabricarea produselor și a substanțelor chimice etc.

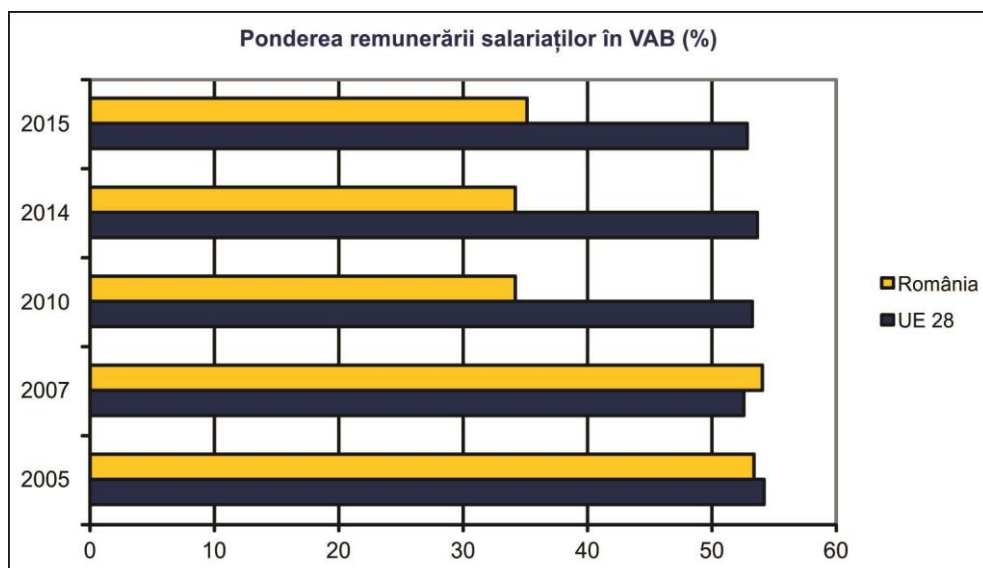
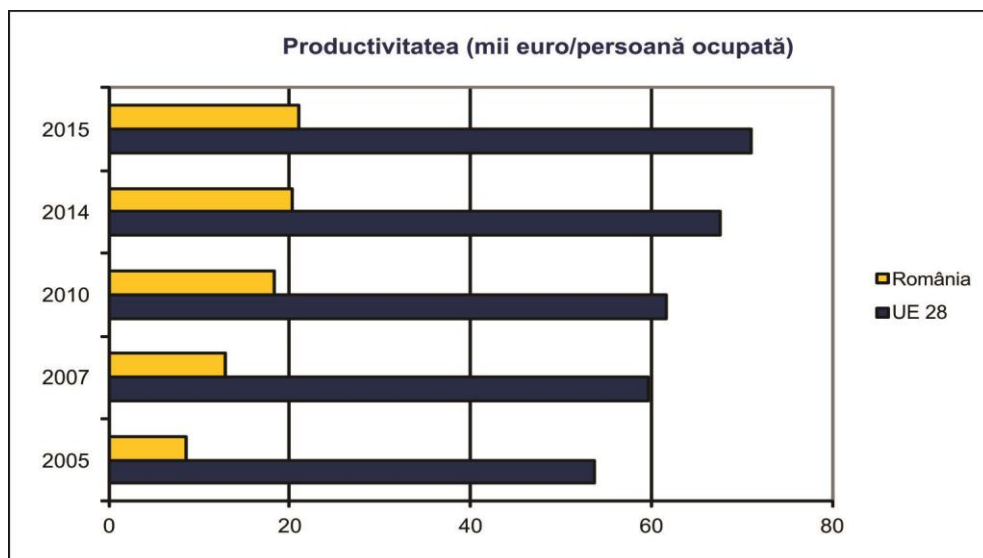
În condițiile reducerii volumului ocupării industriale **productivitatea muncii, exprimată prin valoarea adăugată brută medie pe o persoană ocupată**, a crescut mai rapid în România, comparativ cu media din cele 28 țări membre UE (**Tabel 33**).

Tabel 33: Valoarea adăugată brută, productivitatea muncii și remunerarea salariaților în industrie

		Valoare adăugată brută (mld. euro)	Persoane ocupate (mii persoane)	Productivitatea (mii euro/ persoană ocupată)	Remunerarea salariaților (mld. euro)	Ponderea remunerării salariaților în Vab (%)
Uniunea Europeană 28	2005	2.086,8	38.818,4	53,8	1.130,1	54,2
	2007	2.326,2	38.960,6	59,7	1.224,1	52,6
	2010	2.204,1	35.702,5	61,7	1.175,3	53,3
	2014	2.386,8	35.318,9	67,6	1.282,8	53,7
	2015	2.521,1	35.503,4	71,0	1.332,7	52,9
România	2005	20,0	2.328,6	8,6	10,7	53,5
	2007	29,0	2.247,2	12,9	15,7	54,1
	2010	35,4	1.931,6	18,3	12,1	34,2
	2014	37,4	1.833,4	20,4	12,8	34,2
	2015	37,2	1.762,9	21,1	13,1	35,2
Ponderea României în UE 28 (%)	2005	0,96	6,00	15,98	0,95	
	2007	1,25	5,77	21,61	1,28	
	2010	1,61	5,41	29,69	1,03	
	2014	1,57	5,19	30,19	1,00	
	2015	1,48	4,97	29,72	0,98	

Sursa: *Calculare proprii pe baza datelor Eurostat.*

Grafic 7: Productivitatea și ponderea remunerării salariaților în valoarea adăugată brută din industrie

Sursa: *Calcul propriu pe baza datelor Eurostat.*

Comparativ cu anul 2005, în anul 2010, productivitatea pe o persoană ocupată în industrie a crescut în România de la 8,6 mii euro la 12,9 mii euro în anul 2010 și 21,1 mii euro în anul 2015; România realiza

16% din nivelul mediu al productivității muncii din statele membre în anul 2005 și 29,7% în anul 2015.

Se remarcă, de asemenea, faptul că în timp ce în România **ponderea remunerării salariaților în valoarea adăugată brută scade** de la 53,5% în 2005, la 34,2% în anul 2014 și 35,2% în anul 2015, în țările membre UE 28 proporția era de 54,2% în anul 2005 și 52,9% în anul 2015.

Raportul dintre unele componente ale valorii adăugate brute (VAB) în România, în special cel dintre remunerarea salariaților și excedentul brut de exploatare, are o evoluție care ar fi trebuit să favorizeze investițiile pentru modernizarea producției industriale, întrucât proporția excedentului brut de exploatare este foarte mare.

În anul 2013, de pildă, pe total economie, remunerarea salariaților deținea 36% din VAB, iar excedentului brut de exploatare (EBE) îi reveneau 64%; pe ramuri și grupe de produse industriale, EBE deținea în VAB 92,8% la prelucrarea țicleiului (remunerarea salariaților acoperea numai 6,9% din VAB); în industria alimentară proporțiile celor 2 indicatori au fost de 86,6% și respectiv 12,9%; pentru produsele din lemn cifrele au fost 71% și 28,3%; în cazul energiei electrice, termice, gaze, abur și aer condiționat ponderile erau de 70% și 27,9 % etc. (**Tabel 34**).

Tabel 34: Ponderea excedentului brut de exploatare și a remunerării salariaților în valoarea adăugată brută, în anul 2013 (%)

	Remune- rarea salariaților	Excedent brut de exploatare
Produse ale industriei extractive	68,1	27,1
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	53,9	45,9
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	12,9	86,6
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	28,3	71,0
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țicleiului	6,9	92,8
Produse ale industriei chimice	36,7	62,3
Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	42,2	56,2
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	32,0	67,0

- continuare tabel 34 -

	Remune- rarea salariaților	Excedent brut de exploatare
Prelucrarea metalelor primare, produselor metalurgice (exclusiv mașini, utilaje și instalații)	42,0	57,4
Calculatoare, produse electronice și optice	37,9	61,8
Echipamente electrice	33,0	66,6
Mașini, utilaje și echipamente nca	44,8	54,2
Mijloace de transport	57,3	42,0
Mobilier, alte bunuri industriale, servicii de reparare, întreținere, instalare a mașinilor și echipamentelor	43,1	56,7
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	27,9	70,0
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și servicii de decontaminare	46,7	52,5
Total grupe de produse	34,1	65,0
Total economie	36,0	64,5

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2012-2013, INS, București, 2016.*

În anul 2003, pe total economie, excedentul brut de exploatare deținea în VAB 57,9%, iar remunerarea salariaților 42,2%; cele mai mari ponderi ale EBE se consemnau în industria alimentară (71,8% EBE), comparativ cu 27,2% remunerarea salariaților (**Tabel 35**).

Tabel 35: Ponderea excedentului brut de exploatare și a remunerării salariaților în valoarea adăugată brută, în anul 2003 (%)

	Remune- rarea salariaților	Excedent brut de exploatare
Textile, confecții	76,2	22,9
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	27,2	71,8
Produse din lemn, mobilă și alte produse industriale	52,9	46,8
Chimie și fibre sintetice	82,4	15,9
Cauciuc și materiale plastice	34,5	65,2
Metalurige și siderurgie	90,5	8,9
Mijloace de transport	53,3	46,2
Construcții de mașini	71,4	30,9
Produse electrice și electronice	56,6	42,8
Energie electrică, termică, apă, gaze	49,1	50,4
Total economie	42,2	57,9

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, INS, București, 2006.*

Exprimată ca **valoare adăugată brută la 1 euro cost salarial**, productivitatea muncii era superioară în industria prelucrătoare din România comparativ cu media celor 28 țări membre, cu 6% în anul 2005, cu 25,5% în anul 2010 și 20,0% în anul 2013.

Cele mai mari depășiri ale productivității medii UE28 erau realizate de România în anul 2010 în ramura fabricarea altor produse minerale nemetalice (2,1 ori), prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn (1,73 ori în anul 2010 și 1,7 ori în anul 2013) fabricarea echipamentelor electrice (1,44 ori în 2010 și în anul 2013), fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (1,35 ori în 2010) etc. (**Anexa 25**).

Competitivitatea aparentă mai înaltă din România este determinată în principal de salariile mici, care au fost uneori principalul punct de atracție pentru investitorii străini, și mai puțin de investiții pentru creșterea nivelului tehnic și tehnologic al infrastructurii industriale.

Pe total industrie prelucrătoare, proporțiile deținute de România în totalul valorii adăugate brute realizate de țările membre, cresc de la 0,5% în anul 2005 la 0,8% în anul 2010 și 0,9% în anul 2013.

În anul 2013, România contribuia cu 1,4% la VAB din cele 28 state membre pentru producția de autovehicule (față de numai 0,43% în anul 2005), cu 5,2% la VAB creat în grupa articolelor de îmbrăcăminte, cu 2,18% la producția de încălțăminte, 2,1% și respectiv 1,60% pentru VAB din prelucrarea lemnului și producția de mobilă etc. (**Anexa 25**).

4. Industria și politicile industriale în viziune europeană

4.1. Cadrul prezent și viitor al dezvoltării industriale în Europa

În ultimele trei decenii, în Europa, economiile dezvoltate, dar și cele emergente evoluează sub impactul promovării tot mai accelerate și bulversante a noilor tehnologii din domeniul informației și comunicațiilor, dar și a celor din sfera noilor surse de energie și noilor materiale.

Între altele, acestea antrenează o transformare profundă atât în ce privește arhitectura și structura conceptual – constructivă, instituțional-funcțională, organizatorică și dimensională a fostelor companii și platforme industriale, cât și în sfera mecanismelor și politicilor comerciale.

Concomitent, intensificarea presiunilor asupra resurselor supuse epuizării, schimbările climatice și protejarea mediului, prezența și acutizarea migrației, inclusiv a migrației creierelor, a cadrelor tehnico-inginerești, îmbătrânirea demografică etc., necesită noi viziuni economice capabile să edifice o economie inteligentă, durabilă, favorabilă menținerii forței de muncă tinere și bine pregătite, ca suport pentru diminuarea decalajelor de productivitate, evitării dezvoltării altora noi și menținerii coeziunii economice și sociale naționale și europene.

Schimbarea rapidă a peisajului industrial european și național se realizează în prezent în condițiile în care se manifestă o lipsă de încredere, o incertitudine a piețelor, existența unor probleme de finanțare și apariția penuriei de competențe, fapte care solicită un parteneriat activ și constructiv între Uniunea Europeană și Statele Membre.

Generic, noua revoluție industrială (NRI) invocată teoretic tot mai frecvent în discursurile academice și în cele politice, dar care în practică își face simțită prezența și impactul, se referă la: utilizarea energiilor din

surse regenerabile, noi metode de producție, folosirea de materiale inovatoare și de sisteme de comunicații inteligente.

Ca urmare, prioritățile Strategiei Europa 2020 sunt, în mod logic, legate de creșterea economică inteligentă, durabilă, eficientă și competitivă, favorabilă incluziunii sociale.

În aplicarea Strategiei Europa 2020, Comisia Europeană a propus 5 obiective cu ținte pentru rata de ocupare, nivelul investițiilor în cercetare-dezvoltare, 20/20/20 pentru schimbările climatice și energie, evitarea părăsirii timpurii a școlii și reducerea numărului cetățenilor amenințați de sărăcie.

Progresele în realizarea obiectivelor sunt susținute prin inițiative care se referă la: valorificarea potențialului TIC; tineretul în mișcare; inovarea; o politică industrială integrată pentru era globalizării; ocuparea prin noi competențe; lupta împotriva sărăciei prin coeziune socială și teritorială și eficiența utilizării resurselor.

Se afirmă că Europa are nevoie de industrie, fiind vorba de o politică industrială integrată pentru era globalizării. Această nevoie este motivată și de argumentul că, unul din patru locuri de muncă din sectorul privat din UE este în industria prelucrătoare și cel puțin încă unul din patru în servicii conexe, care depind de industrie ca furnizor sau client.

Cu alte cuvinte, 50% din locurile de muncă din sectorul privat sunt dependente de industrie, iar 80% din sectorul privat de cercetare susține, ca motor de inovare, dezvoltarea industrială și oferă soluții pentru competitivitatea industrială.

Industria are rolul cel mai important în noul model de dezvoltare al UE, în sănătatea și viabilitatea economiei Uniunii. Ultima criză a pus pe prim plan importanța esențială a lanțurilor valorice competitive și diversificate de prelucrare industrială, pentru care tehnologiile de informare și comunicare și competențele reprezintă un suport al competitivității internaționale.

Întrucât concurența pentru resurse energetice și materii prime precare este din ce în ce mai puternică, se cere o industrie bazată pe un conținut scăzut de carbon și utilizarea eficientă a resurselor, susținută prin noi politici orizontale și verticale.

Avem în vedere politici cu impact asupra costurilor, prețurilor și competitivității prin inovare și standardizare sectorială. La fel de necesară este și examinarea efectelor pe care le pot avea politicile din energie, transporturi, cele de mediu, sociale, de concurență și de protecția consumatorilor asupra competitivității.

Se face apel la abordări diferențiate, cu aplicare sectorială și strategii de tranziție pentru diferite sectoare. Pentru promovarea excelenței industriale și coordonarea cu politicile la nivel european (sectoarele naționale sau industrii cu interacțiuni reduse cu alte sectoare sau cu restul lumii devin mai puțin relevante) prin considerarea întregului lanț valoric de producție și de aprovizionare, de la accesul la materii prime până la serviciile postvânzare și reciclarea materialelor.

Îmbunătățirea condițiilor cadru în care operează industria impune în primul rând, o reglementare inteligentă la toate nivelele de intervenție guvernamentală, pentru toate domeniile politice susceptibile să afecteze competitivitatea industrială.

Pentru un asemenea cadru al politicilor este necesar ca acestea să fie supuse unei analize profunde de impact asupra competitivității (piața internă, accesul la finanțare pe piețele financiare, schimbările climatice), impact pentru investiții, costuri, prețuri, inovare, satisfacția consumatorilor, elaborarea de foi de parcurs publice pentru asigurarea transparenței, solicitarea și cunoașterea opiniei întreprinderilor și a părților interesate în pregătirea de inițiative legislative și în elaborarea de politici etc.

La fel de necesară este și evaluare ex-post a efectelor legislației asupra competitivității; evaluările sistematice trebuie să devină parte integrantă a **reglementărilor inteligente**, pentru a asigura politici reactive bazate pe probe și transparență, în scopul identificării de oportunități pentru îmbunătățirea calității și simplificarea administrării legislației.

Pe lângă consolidarea pieței unice, prin respectarea drepturilor de proprietate industrială, **prin politica de concurență nediscriminatorie și echitabilă pentru toate Statele Membre** și prin standardizare este necesară o nouă politică de inovare industrială.

Comisia Europeană propune concentrarea investițiilor și inovării pe șase priorități: tehnologii avansate de producție; tehnologii generice

esențiale; produse ecologice; politici pentru dezvoltarea durabilă a industriei și politici pentru materii prime durabile vehicule ecologice și rețele inteligente, afirmându-se că nu se vor stimula noi investiții dacă există îndoieli privind comercializarea.

Inovarea este, alături de condițiile de piață mai avantajoase, accesul la capital și la capitalul uman și la competențe, unul din pilonii politicii industriale consolidate.

Factorul determinant al inovării este cercetarea-dezvoltarea, concretizată în avantaje industriale. Pistele de inovare pentru cea de a treia revoluție industrială sunt noile tehnologii energetice, informatice și de producție (materiale inteligente, imprimare tridimensională, rețele inteligente, bioplastice, industrii creative, tehnologii și dispozitive medicale), iar liniile de acțiune prioritară vizează:

- tehnologii avansate pentru producție ecologică – componenta esențială a NRI (imprimarea tridimensională, recuperarea materialelor și economisirea energiei). Pentru aceasta s-a propus constituirea unui grup operativ pentru coordonarea politicilor naționale în domeniul tehnologiilor avansate (orientare, coordonare, difuzare, comercializare, parteneriate, cererea și oferta de tehnologii inovatoare, achiziții publice inovatoare, parteneriate pentru emisii scăzute de carbon, colaborarea transfrontalieră pentru promovarea și utilizarea tehnologiilor avansate);
- tehnologii generice esențiale (microelectronică, nanoelectronică, materiale avansate, biotehnologia industrială, fotonica, nanotehnologia și sistemele avansate de fabricație);
- produse ecologice (bioplastice, lubrifianți biodegradabili, biosolvenți, furaje chimice, biocombustibili, biorafinării);
- sustenabilitate în industrie, construcții și materii prime durabile (proiectare ecologică, reciclarea deșeurilor și economie cu circuit închis, minerit urban pentru deșeuri);
- vehicule și ambarcațiuni ecologice și rețeaua transeuropeană de transport (interoperabilitate, conectivitate, infrastructuri pentru carburanți alternativi, reîncărcare, realimentare);
- rețele inteligente (integrarea energiei din surse regenerabile în rețelele electrice, sisteme de contorizare inteligentă, interope-

rabilitatea rețelelor inteligente la nivel transfrontalier prin standarde compatibile).

În contextul inovării capătă o importanță deosebită sprijinirea proiectelor pilot, demonstrative pentru elaborarea de tehnologii comerciale, crearea unei piețe pentru bunuri și servicii inovatoare, stoparea creșterii decalajului în ce privește performanța națională în cercetare-dezvoltare-inovare între țările membre, utilizarea TIC pentru competitivitatea industrială, optimizare a utilizării resurselor și inovare, **evitarea continuării exodului specialiștilor TIC și creșterea numărului de absolvenți în științe, tehnologie, inginerie și matematică și pentru industriile cu dezvoltare rapidă** (sectorul de protecția mediului și cel energetic).

Sunt numai câteva dintre direcțiile de acțiune pentru noua politică de inovare.

Un alt set de noi piste de acțiune se referă la promovarea modernizării industriale și la dimensiunea sectorială a politicilor.

În principal, este vorba de tranziția spre economia cu emisii scăzute de dioxid de carbon și eficientă în privința utilizării resurselor și energiei, schimbări structurale în sistemele industriale, energetice și de transporturi, de investiții în eficiența emisiilor, energie și utilizarea resurselor și de facilități pentru companiile care întreprind aceste demersuri și nu pur și simplu pentru prelucrare, de nevoie de cercetare-dezvoltare în sectorul privat și în sectorul public și de prevenirea delocalizării industriei în afara UE.

În fine, dimensiunea sectorială presupune abordare focalizată pe sectorul schimbărilor climatice, sănătate și siguranță (bunuri și tehnologii ecologice, industria sănătății, energie și securitate), pe lanțurile valorice importante (chimie, echipamente de transport, industrii agro-alimentare, servicii pentru întreprinderi), pe sectoare mari consumatoare de energie (inovarea privită în sens larg, pentru tehnologie și pentru modele de afaceri și organizare), pe aspectele industriale ale altor politici care influențează menținerea competitivității (ameliorarea mediului de afaceri, modernizarea administrației publice, ameliorarea capacității de inovare, eficiența energetică), schimbările climatice, ener-

gia, îmbătrânirea populației, competențe/cunoștințe, pe interacțiunea și coordonarea politicilor care afectează competitivitatea (asigurarea caracterului competitiv al noilor propuneri de politici).

Asemenea direcții, care reprezintă suportul unei noi politici industriale, solicită o funcționare fără cusur a pieței interne, dar și valorificarea oportunităților oferite de economiile emergente.

Totodată, transpunerea în practică a noilor orientări presupune un acces egal și nediscriminatoriu la finanțare, atât pentru investitorii strategici, cât și pentru IMM-uri. Sunt necesare mai multe fonduri publice, dar și îmbunătățirea accesului pe piața de capital.

Cu alte cuvinte, **se simte nevoia intervenției publice** pentru crearea unui mediu de piață adecvat și pentru a se oferi soluții de remediere a deficiențelor pieței, chiar și atunci când companiile sunt responsabile pentru propriul succes sau eșec pe piață.

Pornind de la aceste coordonate, industria UE ar trebui să-și sporească ponderea în produsul intern brut comunitar de la aproximativ 16% în prezent, la 20% în anul 2020, iar investițiile în echipamente ar urma să crească la 9% din produsul intern brut în anul 2020.

4.2. Noua politica industrială a Comisiei Europene: către o renaștere industrială

Premise. Rolul industriei în Uniunea Europeană depășește cu mult cadrul industriei prelucrătoare, pornind de la sectorul energetic și de materii prime până la serviciile de business (logistice), serviciile de consum (cele post-vânzare pentru bunuri de folosință îndelungată) sau turism. Industria furnizează 75% din exporturile UE (balanța comercială cu produse manufacturate înregistrează un excedent comercial de 365 miliarde euro), ceea ce subliniază că importanța ei este mult mai mare decât cea relevată de ponderea sa în PIB (15,5% în 2015). Circa 80% din cheltuielile pentru CD ale sectorului privat sunt furnizate de industrie.

Un sfert din locurile de muncă – din sectorul privat, cu înaltă calificare, se găsesc, de regulă, în industrie. Crearea unui loc de muncă în industrie atrage crearea altor 0,5-2 locuri de muncă în alte sectoare. Cu toate acestea, în perioada post-criză industria prelucrătoare din UE a

pierdut 3,5 milioane locuri de muncă, iar performanțele în termeni de competitivitate industrială au înregistrat o deteriorare în raport cu principalii competitori.

Recunoscând importanța și rolul vital al industriei în relansarea durabilă a creșterii economice și creării de locuri de muncă în perioada postcriză, Comisia Europeană a stabilit o țintă de 20% a contribuției acesteia la crearea PIB pentru anul 2020, trasând noi coordonate ale politicii industriale, cu obiective prioritare și acțiuni de întreprins, astfel:

Priorități-cheie

1. integrarea competitivității industriale în toate celelalte domenii ale politicilor economice, având în vedere contribuția industriei la competitivitatea și performanțele economiei pe ansamblul UE;
2. maximizarea potențialului pieței interne;
3. implementarea instrumentelor de dezvoltare regională pentru susținerea inovării, competențelor și antreprenoriatului;
4. promovarea accesului la resurse în scopul încurajării investițiilor;
5. facilitarea integrării companiilor din UE în lanțurile globale ale valorii adăugate.

Acțiuni care vizează modernizarea bazei industriale: industria prelucrătoare, construcții, materii prime, turism, industrii creative și serviciile de business aferente:

- asigurarea unui cadru legislativ stabil, simplificat și predictibil pentru mediul de afaceri;
- realizarea pieței interne pentru servicii;
- integrarea piețelor de capital;
- accesul la energie și materii prime la prețuri accesibile, în concordanță cu condițiile de pe piețele internaționale;
- punerea la dispoziție și implementarea instrumentelor europene de finanțare, bazate pe o combinație optimă a programelor COSME, HORIZON 2020, Fonduri Structurale și fonduri naționale pentru inovare, investiții și reindustrializare;

- restabilirea condițiilor normale pentru creditarea economiei reale, în care scop Banca Europeană de Investiții va juca un rol strategic prin urmărirea finanțării, cu precădere, a inovării și proiectelor industriale. De asemenea, UE va urmări crearea condițiilor pentru dezvoltarea surselor alternative de finanțare, inclusiv prin eliminarea blocajelor determinate de fragmentare piețelor financiare;
- susținerea integrării progresive a companiilor din UE, în special a IMM, pe lanțurile internaționale ale valorii adăugate, prin creșterea competitivității acestora.

Detalierea unor obiective și acțiuni se prezintă în **Caseta 2**.

Caseta 2: Acțiuni pentru renașterea industrială la nivelul Uniunii Europene	
Obiective	Acțiuni
Susținerea competitivității industriale	Comunicatul „ For a European Industrial Renaissance ” adoptat în 22 ianuarie 2014 vizează susținerea competitivității industriale iar Comisia Europeană invită Consiliul European și Parlamentul să întreprindă acțiuni în vederea reindustrializării Europei și să stimuleze creșterea și competitivitatea.
Reglementări și inițiative de politici	Comisia urmărește maximizarea eficienței managementului reglementărilor și legislației privind sectoarele industriale, inclusiv promovarea integrării priorităților UE în politicile naționale de reglementare. DG Internal Market pregătește o foaie de parcurs pentru competitivitatea industrială, însoțită de politici adecvate, inclusiv aspectele privind competitivitatea în procesul Semestrului European. Comisia monitorizează progresele țărilor UE în direcția ameliorării competitivității prin „ EU Competitiveness Report ” și rapoartele țărilor membre privind competitivitatea.
Funcționalitatea pieței interne	Pentru susținerea funcționalității pieței interne, Comisia: - dezvoltă infrastructura necesară; - îmbunătățește administrația publică și simplifică mediul de afaceri; - acționează pentru liberalizarea și integrarea pieței interne a energiei;

	- promovează supravegherea pieței și siguranța produselor; - stabilește standarde pentru accelerarea inovării și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală; - asigură ca serviciile eferente pieței interne să contribuie la competitivitatea industrială.
Accesul la resurse	
Energie și materii prime	Accesul la inputuri de maximă importanță, în special energie și materii prime, la prețuri accesibile care să reflecte costurile internaționale, reprezintă un factor-cheie pentru încurajarea investițiilor în industria UE. Principalul factor al menținerii unor declalaje de preț în defavoarea UE (față de SUA, un preț de circa 2 ori mai mare la energia electrică și de 3-4 ori la gazul natural) îl reprezintă nivelul ridicat al impozitelor și taxelor, inclusiv al accizelor. Comisia acționează pentru ca elaborarea și implementarea instrumentelor de politici economice, atât la nivelul UE, cât și la cel național, să nu conducă la distorsionarea prețurilor și la generarea unor prețuri relative disproporționat de mari ale input-urilor. În scopul asigurării accesului la inputuri de maximă importanță, Comisia a adoptat, pe lângă Comunicatul din 22 ianuarie 2014, un pachet de măsuri privind climatul și energia până în anul 2030.
Forță de muncă înalt calificată	Pentru dezvoltarea resurselor de capital uman, inițiativele UE vizează: - facilitarea mobilității de învățare (Erasmus+ stagii de practică și schimburi în învățământul superior); - potențialul de creare de locuri de muncă și dezvoltarea competențelor aferente economiei verzi și TIC; - facilitarea schimbărilor industriale la nivel regional în scopul susținerii regiunilor din UE pentru modernizarea industrială.
Finanțare	O pondere crescândă din fonduri UE la dispoziția țărilor membre, regiunilor și sectorului industrial pentru stimularea investițiilor în inovare (programul COSME, fondurile ESIF, Horizon 2020); Îmbunătățirea accesului la finanțare pentru IMM, care asigură circa 2/3 din locurile de muncă pe ansamblul UE; Dezvoltarea capacității de finanțare a sectorului public prin diversificarea și preluarea unor riscuri prin garanții UE, funcționalitatea rețelei pan-europene a pieței de capital de risc și utilizarea unor surse alternative de finanțare.

Promovarea investițiilor în inovare	Au fost identificate șase domenii strategice transversale pentru inovare, în care sunt încurajate investițiile: manufacturing/prelucrare avansat, tehnologii generice (<i>Key Enabling Technologies- KETs</i>), transport și vehicule „curate”, produse bazate pe biotehnologie, construcții și materii prime, rețele inteligente; Promovarea clusterelor („ecosisteme inovative”) și servicii-suport pentru IMM în materie de inovare; Încurajarea comercializării de produse și servicii inovative prin măsuri pe latura cererii, cum ar fi achizițiile publice în inovare.
Dezvoltarea de tehnologii-cheie	Susținerea dezvoltării de tehnologii-cheie care să configureze viitorul industriei UE, inclusiv proiecte europene de mare anvergură în domenii ca baterii pentru transport, materiale inteligente, biotehnologii de înaltă performanță a industriei.
Accesul pe piețele internaționale	Susținerea companiilor care operează în afara granițelor, ajutând astfel firmele europene să se integreze în lanțurile globale ale valorii adăugate, ceea ce se conjugă cu eforturile de internaționalizare a acestora și de promovare a accesului pe piețele mondiale. Aceasta se poate face prin instrumente ca Acorduri de Liber Schimb, Misiuni economice și Strategii de acces pe piețe, cu respectarea acordurilor din cadrul OMC. În cadrul viitoarelor negocieri comerciale, o atenție specială va fi acordată îmbunătățirii accesului companiilor din UE la materiile prime existente în diferite zone ale globului, inclusiv prin susținerea de către misiunile diplomatice.
Susținerea sectoarelor strategice	Monitorizarea sectorială: promovarea condițiilor adecvate pentru încurajarea competitivității și întreprinderea unor revizuii periodice bazate pe consultarea tuturor factorilor interesați și a rezultatelor din verificări și ale evaluărilor costurilor cumulative. Spațiu: asigurarea marketabilității serviciilor oferite de sectoare strategice-cheie în care investițiile generează efecte „spill-over”, cum sunt navigația satelitară globală (Galileo) și monitorizarea planetei (Copernicus).

Sursa: Prelucrări informații documente europene, DG Internal Market.

4.3. Experiențe vizând susținerea dezvoltării industriei

Italia

- **Cassa Depositi e Prestiti (CDP) societate pe acțiuni sub control public**

Capital social: 3,5 miliarde euro

Acționari: 80,1% Ministero del Tesoro; 18,4% Grup de fundații de origine bancară; 1,5% acțiuni proprii.

165 ani de istorie: Înființată în 1850 de regele Vittorio Emanuele II, finanțată de stat și entități publice.

În 2003 CDP este transformată în societate pe acțiuni, iar în 2009 obiectul de activitate este extins la finanțarea directă a proiectelor de interes public, finanțarea exporturilor, locuințelor sociale și sprijinirea IMM.

În 2015 Parlamentul Italiei și Uniunea Europeană atribuie CDP statutul de Institut Național de Promovare (**Istituto Nazionale di Promozione**). Acest statut permite CDP:

- să reprezinte unicul canal de acces la resursele Planului Junker pentru Italia;
- să îndeplinească rolul de consultant financiar al Administrației Publice pentru o utilizare mai bună a fondurilor naționale și europene;
- să stimuleze crearea de noi activități pentru susținerea creșterii economice pornind de la proiectare, colaborând la identificarea resurselor și co-investind propriile mijloace, implicând și investitorii privați.

Misiune și obiect de activitate: promovarea dezvoltării sistemului economic și industrial din Italia și finanțarea prin economiile poștale cu garanția statului și emisiunea de obligațiuni, contribuind astfel la:

- finanțarea investițiilor publice, susținerea cooperării internaționale și dezvoltarea infrastructurii țării;
- susținerea firmelor italiene pe întreg parcursul ciclului lor de viață, favorizând lansarea de start-up-uri și inovarea, investind în companiile de importanță națională;

- susținerea exporturilor și a internaționalizării, a competitivității sistemului productiv național și a factorilor de creștere ai economiei naționale;
- dezvoltarea pieței imobiliare italiene, ca principal operator de locuințe sociale la prețuri accesibile, precum și reabilitarea domeniilor de interes strategic pentru țară.

Lichiditate, Elemente de activ la 31.12.2015:

Total resurse: 323 miliarde euro, din care 252 miliarde euro din economiile poștale.

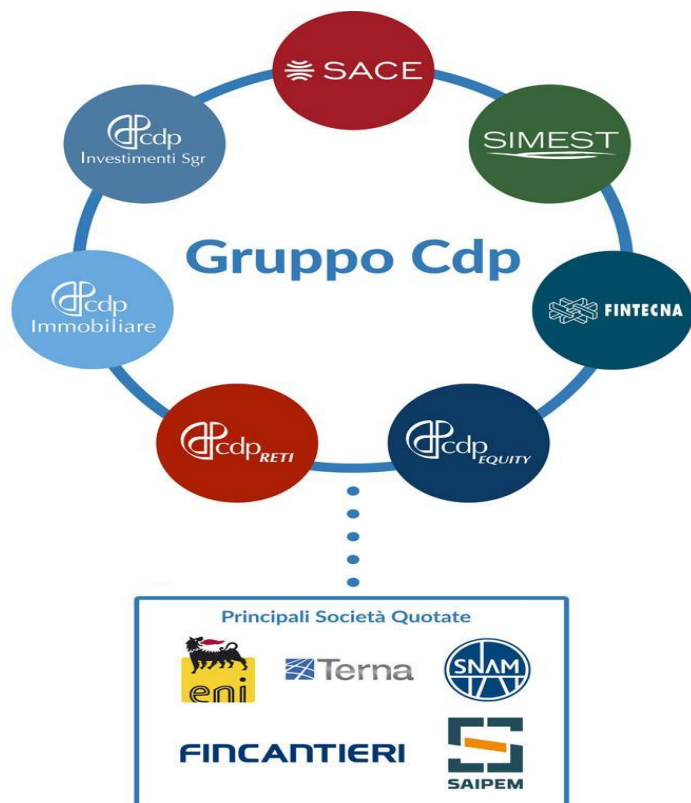
Economiile poștale provin din vânzarea de librete de economii garantate de stat (purtătoare de dobânzi) prin cele circa 13.000 oficii poștale de pe întreg teritoriul Italiei, peste 20 milioane italieni investind în aceste instrumente de economisire.

În 2015, Grupul CDP a mobilizat și gestionat resurse financiare în valoare de peste 30 miliarde euro, utilizate pentru susținerea activității și internaționalizării firmelor italiene (circa 22 miliarde euro), a unor entități publice și dezvoltarea teritorială (6 miliarde euro) și a infrastructurilor (2 miliarde euro).

Prin **Planul Industrial 2016-2020**, CDP pune la dispoziția Italiei 160 miliarde euro, la care se adaugă încă 105 miliarde euro fonduri interne și externe, publice și private, mobilizate/activate la nivelul sistemului, destinate dezvoltării a patru domenii strategice:

- servicii de interes economic general pentru Guvernare și Administrație Publică (susținerea investițiilor publice și cooperare internațională);
- infrastructură și susținerea protecției mediului și eficienței energetice (inclusiv prin PPP și accesul pe piețele de capital);
- firme (sprijin pe tot parcursul ciclului de viață și stimularea exporturilor), cărora le sunt destinate circa $\frac{3}{4}$ din resursele financiare alocate;
- sectorul imobiliar (locuințe sociale și turism).

Schema 1: Grupul Cassa Depositi e Prestiti – sistem unic de promovare a exporturilor și internaționalizării (prin entități controlate)

SACE – Misiune și obiect de activitate:

- servicii de asigurare a riscurilor de neplată și monetizarea creditelor proprii;
- accesul la finanțare pentru investiții în inovare;
- finanțări și garanții pentru internaționalizarea firmelor italiene, inclusiv IMM;
- protecția investițiilor italiene în străinătate împotriva riscurilor politice;
- obținerea de garanții pentru participarea firmelor italiene la licitații internaționale;

- acordarea către clienții externi a unor extensii de plată până la 12 luni;
- consultanță pentru export (hartă și profil risc de țară pentru 189 țări, previziuni de export).

SACE, cu un patrimoniu net de 4,7 miliarde euro și peste 80 miliarde euro operațiuni de asigurare în 189 țări, susține competitivitatea a 25.000 firme în Italia și străinătate, transformând riscurile în oportunități de dezvoltare. Ca instrument pentru susținerea exporturilor și internaționalizării, utilizează Fondul Sviluppo Export, Trade Finance.

Simest – Misiune și obiect de activitate:

- susținerea firmelor italiene pentru internaționalizare prin participarea cu până la 49% la capitalul social al societăților constituite de acestea în străinătate, prin investiție directă în țările UE sau prin Fondul unic de Capital de Risc și Fondul pentru creștere sustenabilă, inclusiv în țările extra-UE ;
- susținerea creditelor la exporturile de bunuri de investiții produse în Italia;
- instrumente financiare pentru susținerea IMM exportatoare;
- finanțarea participării la târguri și expoziții internaționale extra-UE;
- subvenționarea finanțării studiilor de fezabilitate și programelor de asistență tehnică.

Simest a mobilizat și gestionat în 2015 resurse financiare în valoare de 5,4 miliarde euro (față de 2,6 miliarde euro în 2014) din care 5,3 miliarde euro pentru susținerea exporturilor și internaționalizării a circa 1300 firme italiene în peste 100 țări. Doar în 2015, Simest a participat cu 107 milioane euro la capitalul social al societăților constituite de firmele italiene în străinătate.

Cdp Equity Spa este un investitor pe termen lung care participă, ca acționar minoritar, în companii italiene de interes național, cu perspective de dezvoltare, adecvate realizării de valoare adăugată relevantă pentru investitori.

Cdp Equity dispune de un **capital** subscris și vărsat de **4,4 miliarde euro**. Principalul acționar este Grupul Cdp (80%), celălalt acționar (20%) fiind Banca d'Italia (banca centrală).

Cdp Immobiliare susține dezvoltarea teritorială și activează în trei domenii de activitate:

- achiziționarea, gestionarea și comercializarea de portofolii imobiliare;
- realizarea de mari proiecte de reabilitare, inclusiv în parteneriat prin constituirea de societăți participante sau consorții;
- dezvoltarea de servicii tehnice și de gestiune a patrimoniului imobiliar, atât pentru susținerea propriei activități, cât și ca furnizor pentru alți operatori imobiliari.

Cdp Investimenti Sgr este o societate de gestiune controlată de Cdp (70% din capital, la care mai participă ACRI – Associazione di Fondazioni, Casse di Risparmio Spa (15% din capital) și Asociația Bancară Italiană (15%). Misiunea Cdp Investimenti Sgr este susținerea, prin gestiunea a două fonduri de investiții (circa 3 miliarde euro), valorificarea patrimoniului public imobiliar și a locuințelor sociale.

Cdp Reti Spa este un vehicul de investiții constituit în 2012 al cărui acționar principal este Cdp, la care mai participă **State Grid Europe Limited** (SGEL-China) și unii investitori instituționali italieni. Principala misiune a Cdp Reti Spa este gestiunea investițiilor din portofoliul SNAM (circa 29%) prin monitorizarea și întreținerea adecvată a rețelei de transport, distribuție și stocare a gazului natural și transportului energiei electrice.

Tabel 36: Componentele sistemului public de susținere a internaționalizării (2015) din Italia

Servicii de promovare		
Entitățile sistemului	Număr de utilizatori	Fonduri cheltuite (mil. euro)
Ministerul Dezvoltării Economice	152	30
Regiuni	-	106
ICE	39.784	110

Servicii de promovare		
Entitățile sistemului	Număr de utilizatori	Fonduri cheltuite (mil. euro)
Camere de comerț	43.033	40
Servicii financiare		
	Număr de firme asistate	Noi angajamente de asigurare (mil. euro)
SACE	24.443	9.750
	Număr de firme asistate	Capitaluri proprii/ Valoare operațiuni asistate (mil. euro)
Simest	27	1.389/3.075
Simest	269	509/5.281

Sursa: Prelucrat după *Il sostegno pubblico all'internalizzazione delle imprese*, ICE, 2016, p. 307.

Istituto per il Commercio con l'Estero (ICE)

Misiune și obiect activitate: promovarea internaționalizării firmelor italiene și a imaginii produselor italiene în lume (inițiative ca *Made in Italy*, *Sistema Italia*) prin:

- servicii de primă orientare (informații generale, informații de piață și oportunități de export, statistici, vitrine virtuale) cu titlu gratuit;
- servicii personalizate (studii de piață, căutare clienți, întâlniri de afaceri, consultanță/asistență pe piață, organizarea de evenimente promoționale) cu plată (sume moderate).

ICE are birouri atât în Italia, la nivelul fiecărei regiuni, cât și în străinătate (79 birouri în 64 țări), operând în colaborare cu rețeaua diplomatică și cu reprezentanțele externe ale Camerelor de Comerț italiene. Pentru realizarea obiectivelor sale, printr-un proces permanent de dialog și colaborare, ICE implică alte structuri instituționale (regiuni, provincii, ministere, universități) și antreprenoriale (Confindustria, Unioncamere, rețele de firme, asociații profesionale).

În anul 2015, structura de personal ICE număra peste 500 salariați în Italia și circa 400 salariați în birourile din străinătate, la aceștia din urmă adăugându-se și angajați de pe plan local.

Alte experiențe și instituții

Tabel 37: Resurse umane și financiare ale agențiilor naționale din unele țări UE și extra-UE de promovare a internaționalizării firmelor, în anul 2013

Agencia (țara)	Număr salariați*	Fonduri cheltuite (mil. euro)
US Commercial Service (SUA)	1700	230
JETRO (Japonia)	1600	240
KOTRA (Coreea de Sud)	1100	250
UKTI (Regatul Unit)	1600	440
UBIFRANCE (Franța)	1400	360
ICEX (Spania)	600	100
ICE (Italia)	900	110

Notă: * – în rețeaua internă și externă

Sursa: Prelucrat după Graficul 2 din *Piano della Performance 2015-2017*, ITA, p. 19.

4.4. Concluzii privind susținerea dezvoltării economiei industriale în România

În ecuația dezvoltării economice a unei țări sunt implicați în principiu trei actori importanți: guvernul, administrațiile locale și mediul de afaceri, respectiv companiile.

În contextul globalizării economice și financiare fiecare componentă a acestei triade este necesar să-și aducă contribuția pe bază de consens, coordonare, concentrare și coerență, la fixarea unor obiective specifice, la construirea capacității și a suportului îndeplinirii acestora, la urmărirea progreselor de parcurs și la eventualele schimbări impuse de circumstanțele mediului economic local, regional și global.

4.4.1. Politici și intervenții guvernamentale

Ultima recesiune economico-financiară globală a creat o presiune enormă pentru toate guvernele statelor lumii, în preocuparea de a găsi soluții destinate conservării, repornirii și/sau accelerării creșterii economice.

Multe acțiuni au vizat sprijinirea sectorului financiar-bancar, dar și a producției industriale și a exporturilor, fapt ce a accentuat concurența între guverne și companii.

Punctele de pornire în motivarea generală a intervențiilor, prin politici industriale ale oricărei administrații centrale, le reprezintă utilizarea resurselor locale/naționale, a infrastructurilor și a forței de muncă; între altele se invocă și faptul că sănătatea industriei este construită pe inovare – competitivitate/productivitate și comerț, iar politicile și măsurile promovate nu pot să aducă atingere regulilor de concurență.

Politicile economice și industriale bune se bazează pe fapte și respectiv, pe analize comparative de date și informații, pe evaluări ale posibilelor evoluții viitoare ale unor fapte.

Evaluarea ex-ante și ex-post a avantajelor comparative vizează resursele naturale naționale, dotările, numărul și calitatea forței de muncă, infrastructurile de transport, energia și posibilitățile de finanțare a sistemelor industriale.

Pe măsură ce forța de muncă nu mai reprezintă un avantaj, nici ca număr și nici nu mai este așa de ieftină, cum a fost în ultimii 20-25 de ani, fapt care inevitabil se resimte și se va resimți prin contagiune și în România (cu cât vor continua să plece persoane active tinere, cu atât va crește prețul și costul forței de muncă rezidente, independent de calitatea competențelor acesteia), va crește nevoia de capital și de dezvoltarea industriilor bazate pe acesta și pe cercetare – dezvoltare – inovare, pentru care România nu beneficiază de avantaj.²⁰

²⁰ În anul 1990, dintr-o populație a României de 23,2 mil. locuitori, 40,2% erau persoane în vârstă de până la 24 ani; în anul 2013, la o populație de 19,98 mil. persoane, grupa de vârstă sub 24 ani deținea doar 27,2%; în același interval, ponderea populației în vârstă de 65 ani și peste a crescut de la 10,4% la 16,4%. În aceste condiții, dacă în anul 1990 la o persoană în vârstă de 65 ani și peste reveneau 3,9 persoane în vârstă de sub 24 ani, în anul 2013 raportul era de 1,7:1. În intervalul 1992-2014, din cele **103 municipii din România**, 88 au cunoscut reduceri de populație, 6 cu procente cuprinse între 15 și 20%, 14 cu 10-15%, 42 cu 5-10% și 26 cu 0,1-5%.

În **aceeași stare de depopulare regăsim și 139 de orașe**: 11 cu procente cuprinse între 20 și 45%, 13 cu 15-20%, 30 cu 10-15%, în 39 cu 5-10% și în 46 cu 0,1-5%.

Fenomenul de descompunere demografică și socio-economică a fost declanșat și întreținut de descompunerea sistemului industrial. Din cele 1.955 de comune cu reduceri importante ale populației, 23 au prezentat diminuări cuprinse între 60 și 70%; 60 între 50 și 60%, 87 între 40 și 50%, 149 de 30-50%, 420 între 20 și 30%, 620 între 10 și 20% iar 592 între 0,1 și 10%.

Pentru România, problema migrației și descompunerii economice poate fi pusă în evidență și pe datele din recensămintele populației. Ultimele trei recensăminte (1992, 2002 și 2011) arată că pe lângă reducerea numărului populației

Politicile publice, economice și industriale promovate de guvern este necesar să fie conforme cu tendințele și realitățile practice din domeniul cererii de pe piețele naționale, regionale și globale.

În ce privește piețele naționale, este drept că cererea de bunuri industriale a unei populații în vârstă pare a fi diferită de cea a unei populații tinere și mai ales de oferta actuală, venită din partea importurilor de produse industriale.

În raport cu cererea pieței se cer construite lanțuri valorice de inovare, aprovizionare, prelucrare și desfacere locale, regionale și globale, România se poate orienta mai ales spre piața națională și piețele regionale, dar nu singură, ci prin cooperare cu vecinii.

Sunt necesare acțiuni și măsuri, inclusiv sub forma unor **scheme de ajutor de stat** pentru sprijinirea și finanțarea prin sistemul bancar, și bănci de export-import a exporturilor în țările în curs de dezvoltare; tot astfel, se pot acorda **facilități pentru dezvoltarea de cunoștințe tehnice (microelectronică, robotică, nano și bio tehnologii etc.)**, dar și **pentru pătrunderea pe noi piețe** (studiul piețelor, anticiparea nevoilor acestora și a cererii potențiale, **activarea diplomației comerciale, care nu se poate limita la eforturi sporadice destinate numai atragerii investitorilor străini**, fiind necesară culegerea unor informații de piață pentru producătorii români, inclusiv IMM, care nu pot face singure acest lucru).

Productivitatea prin cercetare și inovare, dar și competitivitatea, prezintă un interes major nu numai pentru companii, ci și pentru guvern (îndeosebi cercetările destinate noilor tehnologii, noilor materiale etc.).²¹

ocupate din industrie (cu peste 2,5 mil. persoane), asistăm la o dramatică și periculoasă deteriorare a structurii pe grupe de vârste a acestora: grupa de vârstă 15-24 ani și-a redus proporțiile în totalul populației ocupate de la 23,2% în anul 1992, la 8,6% în anul 2011, iar numărul populației ocupate în vârstă de 25-34 ani s-a diminuat de la 30,4% la 24,5%; a crescut proporția celor în vârstă de peste 34 ani, de la 46,5% în 1992, la 66,9% în 2011. Situația este mult mai gravă în industria extractivă, în care populația de peste 34 ani deținea, în anul 2011, 83,3% din total ocupare, iar în sectorul energie, dacă în 1992 49,4% aveau până la 34 ani, în anul 2011 proporția acestora s-a redus la 17,6%.

²¹ Descompunerea industrială din România a fost urmată de procese similare pentru întreg sistemul de cercetare-dezvoltare și proiectare tehnologică. Zeci de asemenea institute au rămas fără obiect, cu finanțare de avarie sau fără finanțare, fiind desființate sau devenind simple etichete. Numărul total de cercetători s-a redus de la 38,6 mii în 1993, la 18 mii în anul 2014; cercetătorii din sectorul mediului de afaceri și-au redus numărul de la 27,4 mii în 1993, la 5,2 mii în 2014.

Este extrem de important cât din cheltuielile pentru știință sunt destinate cercetării propriu-zise și cât se alocă pentru dezvoltarea comercială a unor tehnologii și produse noi, inteligente.

Promovarea unor măsuri de suport prin granturi pentru CDI, prin scutiri de taxe pentru produsele care economisesc energia etc. pot fi acțiuni care nu contravin regulilor de concurență.

Acțiunile guvernului se pot concentra pe două zone esențiale pentru viitorul companiilor: aprovizionarea sigură și la prețuri corecte cu energie și accesul la forță de muncă calificată.

Viitorul imediat se va confrunta cu **provocarea capitalului uman**; nevoia de lucrători de înaltă calificare și deficitul de forță de muncă din specialități tehnice și analitice se fac resimțite inclusiv în domeniile cheie ale industriei prezente (autovehicule și aerospațiale); accesul la talente reprezintă un vector esențial al dezvoltării viitoare.

România, prin politicile ultimilor 27 de ani, a oferit gratuit altora atât capitalul uman, cât și capitalul fix din industrie, afirmând zi de zi că nu dispune de capital și că dorește investitori din afară.

Din păcate, asemenea erori fundamentale par a continua și în prezent.

Menținerea capitalului uman, inclusiv prin burse co-finanțate de guvern, pentru angajarea timpurie, încă din perioada studiilor este un imperativ și acesta este sensul considerării educației și formării profesionale ca prioritate națională.

În concluzie, **guvernul are în sarcină 4 piloni ai intervenției prin politici publice destinate dezvoltării economice, inclusiv a economiei și politicii industriale:**

- **stabilirea direcției dezvoltării, a hărților și regulilor de bază ale acesteia; este vorba de priorități și reglementări generale de afaceri, reglementări pentru capitalul uman – formare, utilizarea forței de muncă, pentru piața de capital etc.;**

Din punct de vedere al bugetului alocat cercetării, România se situează pe ultimul loc în Europa cu numai 0,4% din PIB. Având în vedere lipsa de reurse proprii pentru cercetarea din întreprinderi, din care peste 90% sunt IMM și circa 200 mii nu au nici un angajat, este greu de crezut că acestea vor putea susține cercetarea și inovarea din resurse proprii.

Sectorul guvernamental de cercetare și alocarea de resurse pentru dezvoltarea cercetării și inovării tehnologice rămân în sarcina autorităților publice, al căror sprijin financiar nu aduce aneapărat atingere regulilor de concurență.

- construirea și activarea unor facilitatori (educare – formare, sprijinirea cercetării – dezvoltării și inovării, construirea de infrastructuri – drumuri, autostrăzi, porturi, rețele de transport pentru energie etc.);
- coordonarea intervențiilor (sprijinirea coerentă cu direcțiile de dezvoltare a investițiilor la nivel național, regional, local și sectorial, emiterea de reglementări pentru achiziții, protecția mediului, a consumatorilor, a resurselor naturale etc.);
- actor principal pentru supraviețuirea, subvenționarea și restructurarea activă – creativă a mediului de afaceri și a companiilor.

Pentru toate aceste axe de politici, planificarea, monitorizare, controlul și execuția sunt mai importante decât alegerea posibilităților.

4.4.2. Implicarea administrațiilor locale

În teritoriu există o întreagă rețea de instituții care îndeplinesc rolul de guvern local și care, pe de o parte au funcții de administrare și operaționalizare a reglementărilor și politicilor guvernamentale, iar pe de altă parte, este necesar să-și elaboreze programe, măsuri, acțiuni și strategii proprii de dezvoltare în conformitate cu principiul subsidiarității și cu nevoile reale percepute direct.

Implicarea acestora vizează, în general, cei patru piloni ai intervenției și susținerii publice: direcția de dezvoltare, identificarea posibilelor lanțuri valorice pentru prelucrarea resurselor locale, sprijin pentru clustere și parcuri industriale, constituirea și funcționarea unor poli locali de dezvoltare și a rețelei de facilitatori pentru dezvoltarea mediului de afaceri și a infrastructurilor teritoriale, coordonarea locală și coerența intervențiilor participanților, asigurarea utilităților pentru populație și companii, promovarea și dezvoltarea unor proiecte cu finanțare europeană, cooperarea intra-regională și regională a actorilor locali, identificarea bunelor practici etc.

4.4.3. Mediul de afaceri și companii

Actorul fundamental pentru dezvoltarea economică generală, pentru industrie, construcții, agricultură și servicii, îl reprezintă companiile și, respectiv, organizațiile și asociațiile acestora.

Caracteristica esențială a companiilor prezente și mai ales viitoare, de succes o reprezintă inteligența. Nu se poate discuta despre produse inteligente și dezvoltare inteligentă fără companii inteligente.

Cuvintele-cheie pentru o abordare totală a factorilor de performanță pentru companiile prezente, dar mai ales viitoare sunt: inteligență, agilitate, anticipație, flexibilitate, modularitate, rapiditate / viteză, eco-funcționalitate, viabilitate, rezistență, măiestrie, talent, calitate, inovare și personalizarea produsului/serviciului.

Despre fiecare din aceste cuvinte se poate scrie câte un tratat de argumente. Esențial este ca fiecare companie să-și stabilească amprenta optimă pentru produsele fabricate sau serviciile oferite; să-și cunoască și selecteze cei mai buni parteneri cu care poate colabora în rețea; să-și dezvolte, să-și motiveze și să păstreze talentele; să-și constituie propria bază de date și informații pentru decizii.

Viitorul și speranța de viață a companiilor depinde tot mai mult de acțiuni și concepte referitoare la rețelizare, colaborare, segmentare/fragmentare, integrare verticală (a controlului și a funcțiilor și nu neapărat a proprietății), reciclare și economie circulară, productivitatea resurselor consumate și cercetare/inovare.

Fiecare companie dorește să crească; în prezent cine dorește să crească ar trebui să gândească la prezența cu produse/servicii, dar cu locație în Asia; conform unor opinii, se pare că în Europa mai este puțin loc de ocupat și de creștere.

Pentru cercetare-dezvoltare, inclusiv companiile foarte mici vor trebui să investească cel puțin 0,1-0,5% din cifra de afaceri în cercetare; acest lucru se poate realiza prin asociere pentru constituirea unui fond național de cercetare-dezvoltare-inovare.

Companiile și asociațiile acestora nu pot crește fără strategie proprie și fără planuri riguroase de dezvoltare, de acțiune și de afaceri, care să confere sustenabilitate produselor, serviciilor și bugetelor proprii.

Alte măsuri concrete pentru dezvoltarea industriei din România sunt prezentate în **Anexele 26 și 27**.

ANEXE

Anexa 1: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute pe ramuri ale economiei (mld. euro curenți)

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total economie națională	Producție brută	76,22	60,86	78,63	151,21	234,92	267,65	230,57	246,80	266,87	268,62	288,73
	Consum intermediar	47,50	33,45	42,18	80,77	124,55	143,14	124,14	133,50	149,87	151,02	162,42
	Valoare adăugată brută	28,72	27,42	36,45	70,44	110,38	124,51	106,43	113,30	117,00	117,60	126,31
Agricultură, silvicultură, pescuit	Producție brută	11,14	9,62	8,53	13,70	15,86	19,90	15,92	15,29	17,22	13,38	16,46
	Consum intermediar	4,32	4,37	4,14	6,99	8,68	10,63	8,30	8,14	8,64	7,13	8,72
	Valoare adăugată brută	6,82	5,25	4,39	6,70	7,18	9,27	7,62	7,10	8,58	6,25	7,75
Industrie total	Producție brută	45,38	27,81	32,78	59,32	87,88	93,34	81,47	84,38	95,15	93,54	102,39
	Consum intermediar	32,72	19,05	22,20	39,53	57,57	61,88	53,77	50,70	59,10	62,12	67,65
	Valoare adăugată brută	12,67	8,75	10,58	19,80	30,31	31,47	27,70	33,68	36,04	31,42	34,74
Construcții	Producție brută	4,59	4,21	4,56	11,42	24,28	31,81	27,17	31,51	30,90	30,86	28,03
	Consum intermediar	2,92	2,42	2,61	6,21	12,91	16,98	14,71	20,12	20,30	19,54	17,93
	Valoare adăugată brută	1,68	1,79	1,95	5,21	11,36	14,83	12,46	11,39	10,60	11,32	10,10
Comerț	Producție brută	2,23	3,12	6,17	12,87	21,15	24,88	18,58	24,10	25,05	31,20	28,48
	Consum intermediar	0,71	1,03	2,17	5,10	8,26	10,07	7,50	17,26	19,04	19,50	20,36
	Valoare adăugată brută	1,52	2,09	4,00	7,76	12,89	14,81	11,08	6,84	6,01	11,70	8,13
Hoteluri și restaurante	Producție brută	2,50	1,41	1,60	3,12	5,36	5,57	4,80	3,36	3,60	3,46	4,75
	Consum intermediar	2,08	0,76	0,75	1,72	3,01	3,20	2,80	2,13	2,16	1,69	2,29
	Valoare adăugată brută	0,42	0,65	0,85	1,40	2,34	2,37	2,00	1,23	1,44	1,77	2,46
Transport, depozitare și comunicații	Producție brută	3,39	3,82	7,13	14,23	22,51	24,36	24,86	29,96	30,37	32,14	36,42
	Consum intermediar	1,59	1,99	3,32	6,14	9,47	10,38	11,06	15,18	16,90	16,36	18,89
	Valoare adăugată brută	1,80	1,83	3,81	8,10	13,04	13,98	13,80	14,78	13,47	15,78	17,52

- continuare Anexa 1 -

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Alte servicii	Producție brută	6,99	10,88	17,86	36,55	57,88	67,79	57,77	58,20	64,59	64,04	72,19
	Consum intermediar	3,17	3,82	7,00	15,08	24,64	30,01	26,00	19,92	23,73	24,68	26,58
	Valoare adăugată brută	3,82	7,05	10,87	21,47	33,24	37,78	31,77	38,28	40,86	39,36	45,61

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții și date BNR privind cursul de schimb mediu anual lei/euro.

Anexa 2: Indicii producției brute, consumurilor intermediare și valorii adăugate brute pe ramuri ale economiei (1990 = 100,0)

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total economie nationala	Producție brută	100,00	91,53	94,49	131,92	154,72	168,18	159,94	160,90	167,01	167,18	172,86
	Consum intermediar	100,00	91,52	101,70	149,54	182,78	200,69	192,66	197,87	210,93	210,72	216,62
	Valoare adăugată brută	100,00	92,36	86,94	114,21	131,61	141,48	133,28	130,88	131,40	131,93	137,34
Agricultura, silvicultura, pescuit*	Producție brută	100,00	100,36	85,63	110,09	96,71	115,66	112,08	99,52	107,88	83,61	106,69
	Consum intermediar	100,00	112,06	117,30	171,44	151,02	179,26	174,06	145,51	150,89	122,37	149,66
	Valoare adăugată brută	100,00	93,37	66,23	81,58	71,45	86,24	83,39	78,81	89,76	66,34	88,70
Industrie extractivă	Producție brută	100,00	82,94	65,01	70,84	72,98	58,75	61,51	68,15	83,00	66,16	53,52
	Consum intermediar	100,00	99,34	77,63	91,96	95,21	75,02	78,10	83,33	133,33	105,06	95,50
	Valoare adăugată brută	100,00	64,46	50,34	48,91	49,85	41,67	44,05	51,90	42,77	34,98	24,59
Industrie prelucrătoare	Producție brută	100,00	79,93	84,11	119,71	138,72	143,57	135,68	137,71	142,53	141,53	151,44
	Consum intermediar	100,00	81,84	88,49	129,58	151,01	157,35	147,12	148,15	158,96	162,14	172,84
	Valoare adăugată brută	100,00	75,89	74,94	100,86	115,58	118,35	113,97	117,28	114,58	108,74	117,33
Energie electrică, termică, gaze, apă	Producție brută	100,00	95,40	75,30	80,70	84,50	96,60	110,40	93,20	109,23	108,14	96,24
	Consum intermediar	100,00	77,90	65,30	72,00	75,50	87,40	99,50	83,20	95,10	98,05	84,91
	Valoare adăugată brută	100,00	420,30	281,00	275,60	286,00	311,50	361,60	316,40	387,59	356,58	342,32
Construcții	Producție brută	100,00	137,19	122,37	197,95	329,69	415,41	378,44	424,99	383,77	373,79	357,34
	Consum intermediar	100,00	144,66	137,85	225,70	378,59	476,64	438,99	555,32	531,44	513,37	468,71
	Valoare adăugată brută	100,00	128,98	104,93	165,40	273,30	344,90	310,76	296,77	240,09	237,40	247,85

- continuare Anexa 2 -

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Comerț	Producție brută	100,00	85,40	115,86	184,53	251,94	287,72	248,30	292,00	310,10	390,11	344,86
	Consum intermediar	100,00	111,50	184,16	314,28	432,39	508,92	435,63	551,51	571,36	648,50	649,15
	Valoare adăugată brută	100,00	76,92	93,73	152,83	207,95	232,70	201,98	225,21	254,04	418,40	281,58
Hoteluri și restaurante	Producție brută	100,00	59,57	51,66	73,41	95,41	102,38	95,11	64,86	68,95	68,67	85,91
	Consum intermediar	100,00	62,31	56,74	90,18	122,14	133,14	124,62	92,71	91,78	85,27	109,15
	Valoare adăugată brută	100,00	59,22	49,38	62,40	76,99	80,84	74,29	44,20	52,55	57,65	70,56
Transport, depozitare și comunicații	Producție brută	100,00	88,39	95,75	145,73	167,43	177,48	169,67	156,27	153,77	159,00	170,45
	Consum intermediar	100,00	82,87	95,02	157,39	181,51	194,40	194,20	185,27	197,87	191,93	210,55
	Valoare adăugată brută	100,00	92,18	94,80	136,98	156,79	164,95	151,75	135,51	120,60	136,40	141,99

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții.

Nota: * 1990-2008, fără pescuit.

Anexa 3: Companii active în sectorul fabricarea autovehiculelor de transport rutier în anul 2012

Companii multinaționale	Cifra de afaceri (mil. euro)	Număr de salariați (pers.)
Takata Petri Romania	346,92	4.168
Leoni Wiring Systems Arad	127,46	3.618
EKR Elektrokontakt Romania	71,54	819
Nexans România	1,47	9
Yazaki Component Technology	123,81	862
Coindu România	39,41	827
Delphi Packard Romania	382,22	9.129
Coficab Eastern Europe	273,40	381
Ert Group Automotive	0,54	2
Jurgen Armaturen	1,07	42
Huff Romania	21,02	25
Continental Automotive Products	318,83	3.942
Kromberg & Schubert Romania	93,10	2.056
Hella Lightining Romania	162,32	1.023
Conti Tech Romania	154,65	1.556
Dura Automotive Romania	31,83	614
DPR Draxlmaier	17,72	467
Mahle Componente de Motor	38,68	317
MGI Coutier Romania	22,59	281
TRW Automotive Safety Systems	198,91	2.648
Plastique Forme Romania	2,48	36
Iorom Industry	0,00	1
Leman Industrie	9,81	182
UCM Resita	27,62	2.264
Sews Romania	200,73	7.653
Lisa Draxlmaier	57,88	3.408
Thyssenkrupp Bilstein Compa	27,96	432
Kuhnke Production Romania	40,31	571
Faurecia Seating Talmaciu	33,10	720
Brandl Ro	26,51	587
SNR Rulmenti	16,91	496
Takata Petri Sibiu	96,97	2.178
Kromberg & Schubert Sibiu	55,33	2.064
Continental Automotive Systems	342,52	1.762
Star Transmission Cugir	27,94	751
Autoflex (Bosal)	0,96	16
DRM Draxlmaier Sisteme Electrice	38,57	4.547
Schlemmer Romania	8,72	55
Eckerle Romania	32,46	747

- continuare Anexa 3 -

Companii multinaționale	Cifra de afaceri (mil. euro)	Număr de salariați (pers.)
Trelleborg Romania	32,29	205
Leoni Wiring Systems BN	171,23	3.142
Parat Romania	1,08	107
Autoliv Romania	425,21	3.713
Ina Schaeffler Brasov	320,43	3.498
Stabilus Romania	31,19	412
DTR Draxlmaier Sisteme Tehnice	13,93	685
Victoria (Michelin)	477,29	2.666
Yazaki Romania	166,79	3.898
Honeywell Garrett	35,98	646
Lisa Draxlmaier Autopart Romania	57,88	3.408
Johnson Controls Romania	290,72	3.359
Lear Corporation Romania	61,50	1.760
Valeo Cablaje	53,15	99
Euro Auto Plastic Systems	93,97	628
Borla Romcat	4,03	115
Ronera Rubber	6,58	214
Automotive Complete Systems	3,81	742
Inergy Automotive System	33,89	139
Koyo Romania	55,77	1.378
Cord Romania	80,70	490
Pirelli Tyres Romania	341,47	2.100
Total componente	6.233,16	94.660
Automobile Dacia	2.859,55	13.640
Ford Romania	556,36	3.745
Total autovehicole	3.415,91	17.385
TOTAL	9.649,07	112.045
Companii românești	Cifra de afaceri (mil. euro)	Număr de salariați (pers.)
Raal	43,07	494
Rombat	67,11	641
Turdeana	5,16	230
UAMT	18,87	370
Superplast International	0,89	42
Gerom International	2,92	162
Compa	113,13	1.804
Altur	25,17	668
Pulsor	0,83	38
Fermit	4,01	201

- continuare Anexa 3 -

Companii românești	Cifra de afaceri (mil. euro)	Număr de salariați (pers.)
Romradiatoare	4,22	206
Asam	11,68	188
Comefin	9,04	273
Subansamable Auto Pitești	9,55	234
Musa Pitești 96	1,65	70
Presate Dacia	4,50	323
Romautopart	0,65	13
Policolor	31,01	236
Elba Romania	27,75	793
Interpart Automotive	3,75	99
Bega Tehnomet	5,11	142
G P& Company	1,46	87
Neferprod Impex	3,68	87
Spumotim	9,01	266
Total	404,23	7.667

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza informațiilor de bilanț Ministerul Finanțelor Publice, 2013.*

Anexa 4: Indicii producției industriale (1990 = 100,0)

Activitatea (diviziuni CAEN Rev.1)	1995	2000	2005	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014
Total	65,4	58,1	72,7	82,1	82,8	89,7	94,7	98,8	106,5	112,9
Industrie extractivă	83	65,1	65,7	67,1	66,8	81,1	56,7	92,1	94,2	95,0
Extracția și prepararea cărbunelui	102,1	69,0	70,8	76,1	75,0	...	...	...	...	...
Extracția hidrocarburilor și servicii anexe	77,8	68,2	66	64,4	62,4	...	...	...	...	...
Extracția și prepararea minereurilor metalifere	74,9	52,7	42,4	6,4	1,5	...	...	...	...	...
Alte activități extractive	52,9	38,8	54,5	80,1	90,8	...	...			
Industrie prelucrătoare	62,7	57,9	76,4	87,7	88,3	98,5	104,0	108,7	118,7	127,6
Alimentară și băuturi*	52,9	52,5	73,4	92,8	98,8	92,1	96,3	96,4	103,2	107,7
Produse din tutun	83,7	99,6	108,3	124,7	157,5	123,8	162,1	177,2	162,5	192,8
Produse textile	55,2	35,0	47,3	43,3	33,6	37,0	36,9	41,7	46,1	47,1
Articole de îmbrăcăminte	89,0	137,6	137,3	98,1	96,5	72,7	71,6	72,3	78,0	78,2
Pielărie și încălțăminte	71,4	80,8	78,3	77,7	79,5	53,2	51,9	51,8	53,8	56,6
Prelucrarea lemnului și a produselor din lemn (exclusiv mobilă)	50,4	49,5	73,2	92,7	92,6	119,4	134,7	145,2	163,0	158,6
Celuloză, hârtie și produse din hârtie	62,6	56,5	70,2	82,8	74,0	71,7	74,9	82,8	92,8	117,8
Prelucrarea țițeiului, cocsificarea cărbunelui și tratarea combustibililor nucleari	70,9	54,6	74,7	69,6	66,6	55,1	54,6	51,9	54,7	61,6
Substanțe și produse chimice	49,3	32,4	44,5	55,1	55,5	49,7	54,1	51,2	55,3	56,5
Produse din cauciuc și mase plastice	39,1	24,4	40,6	46,7	47,3	72,7	76,9	86,4	92,2	97,1
Fabricarea materialelor de construcții și alte produse din minerale nemetalice	52,3	45,6	54,6	69,8	74,3	59,7	67,2	69,3	77,1	80,6
Metalurgie	58,9	47,7	61,5	64,3	54,5	43,7	46,9	43,8	40,4	42,1
Construcții metalice și produse din metal	58,3	31,9	31,1	38,3	37,4	42,3	41,7	43,9	45,5	46,1
Mașini și echipamente (exclusiv echipamente electrice și optice)	62,4	36,1	40,9	42,0	43,4	...	...	...	...	...
Mașini și aparate electrice	102,5	120,6	183,8	192,5	161,1	97,4	109,6	112,0	134,4	152,9
Echipamente pentru radio, televiziune și comunicații	182,2	92,1	75,1	80,4	86,3	...	...	...	...	...
Aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice și ceasornicărie	73,5	71,9	86,5	83,6	89,1	...	...	...	...	...
Mijloace de transport rutier	61,3	86,6	173,8	250,2	256,5	354,8	387,3	410,5	467,3	485,0
Mijloace de transport neincluse la cele rutiere	42,4	57,8	62,0	84,5	88,9	43,7	39,8	50,4	59,0	70,1
Mobilier și alte activități industriale neclasificate în altă parte	113,0	141,1	194,9	240,3	220,0	...	...	...	...	...
Energie electrică și termică, gaze și apă	79,2	58,5	53,2	55,0	58,4	59,4	63,2	63,1	62,3	59,3

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor INS.

Nota: *- fără băuturi începând cu 2010.

**Anexa 5: Indicii reali ai producției industriei extractive
(%, 2005=100,0)**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	106,1	113,2	117,8	105,5	117,6	122,4	119,6	120,6	121,5	121,8
Bulgaria	106,0	116,2	117,0	95,6	97,6	103,2	102,9	102,7	104,6	107,6
Rep. Cehă	108,3	119,9	117,7	101,7	110,4	116,9	115,9	115,8	121,5	127,2
Danemarca	103,3	100,7	99,1	84,4	86,0	87,5	87,7	88,0	88,8	89,9
Germania	105,3	111,4	112,1	93,6	104,2	111,5	110,6	110,5	112,0	113,6
Estonia	109,9	117,0	110,9	84,4	104,2	124,9	126,3	131,5	136,6	133,5
Grecia	100,9	103,2	98,8	89,3	83,8	79,0	77,3	74,8	73,3	74,1
Spania	103,7	106,1	98,6	82,6	83,3	81,6	76,2	74,8	75,9	78,4
Franta	100,9	102,1	99,0	85,8	89,6	91,9	89,7	89,0	88,2	89,8
Croatia	104,2	109,3	110,7	100,4	99,0	97,8	92,4	90,7	91,8	94,3
Italia	103,1	105,7	102,3	83,2	89,0	89,3	84,0	81,4	80,5	81,9
Letonia	106,5	107,6	104,2	85,3	97,9	106,8	113,4	112,3	111,2	115,2
Lituania	105,5	107,0	112,3	96,8	102,9	109,5	113,5	117,3	117,3	122,9
Ungaria	109,9	118,6	118,6	97,6	107,9	113,9	111,9	113,1	121,8	130,7
Olanda	102,0	106,3	106,9	98,8	106,5	105,8	105,1	105,8	102,7	99,3
Austria	107,0	113,2	115,9	102,2	109,4	116,2	116,1	117,0	117,9	120,5
Polonia	112,1	122,7	126,0	121,1	134,6	143,6	145,5	148,9	154,0	161,4
Portugalia	103,0	103,4	99,2	90,6	92,2	91,0	85,7	86,4	87,8	89,5
România	109,2	120,5	123,7	116,9	123,3	132,6	135,8	146,4	155,2	159,6
Slovenia	105,7	113,3	116,0	95,9	102,8	104,1	103,0	102,0	104,2	110,1
Slovacia	115,7	135,3	155,1	130,9	141,6	149,0	160,9	167,0	181,3	194,1
Finlanda	110,1	115,2	116,4	95,5	100,9	102,6	100,4	97,3	95,6	94,8
Suedia	103,1	106,6	103,8	85,2	93,2	95,7	93,7	89,3	87,6	90,6
Regatul Unit	100,6	100,9	98,2	89,8	92,7	92,1	89,6	89,0	90,4	91,6

Sursa: Prelucrări proprii date Eurostat.

**Anexa 6: Indicii reali ai producției industriei prelucrătoare
(%, 2005=100,0)**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	106,9	114,7	120,3	104,8	118,2	124,9	122,3	123,2	126,7	127,3
Bulgaria	108,7	119,1	119,9	93,1	96,7	101,7	101,7	102,2	106,1	110,6
Rep. Cehă	109,5	123,1	121,2	102,7	113,0	121,5	120,7	121,6	129,7	137,5
Danemarca	105,3	105,9	105,1	86,9	89,5	93,7	95,6	98,0	101,1	103,6
Germania	105,8	112,3	113,5	93,9	105,2	114,1	112,8	112,7	114,9	116,2
Estonia	110,5	117,1	111,9	83,4	102,7	125,9	128,0	132,9	139,4	138,7
Grecia	102,0	104,2	99,3	88,3	83,8	76,2	73,6	72,7	74,1	75,4
Spania	103,9	106,6	98,3	81,5	82,0	80,7	74,7	73,6	75,2	78,3
Franta	101,0	102,4	98,8	84,4	88,0	91,3	88,6	87,7	87,5	89,0
Croatia	103,9	110,0	111,1	99,4	97,3	97,2	92,0	88,3	91,1	94,5
Italia	103,3	106,2	102,8	82,9	88,9	89,5	83,7	81,3	80,9	82,4
Letonia	106,3	106,6	103,0	82,1	95,7	106,9	116,8	116,9	116,6	121,5
Lituania	106,6	108,3	115,1	97,8	105,2	115,8	121,6	127,2	128,2	135,6
Ungaria	110,9	120,2	119,4	97,5	109,1	115,6	113,7	115,4	125,4	135,3
Olanda	103,6	109,7	108,1	98,8	105,7	109,2	108,5	107,3	108,5	109,1
Austria	107,0	113,7	116,0	100,6	108,1	114,8	114,6	115,8	117,1	119,7
Polonia	114,3	126,8	130,7	126,3	142,0	153,0	155,3	159,2	166,5	176,1
Portugalia	102,9	104,4	100,3	90,0	92,0	90,9	89,1	90,2	91,6	93,2
România	112,5	126,2	130,0	121,6	128,9	139,2	142,3	155,3	166,9	172,8
Slovenia	106,2	115,2	118,2	96,2	103,4	104,6	102,1	100,5	104,9	111,2
Slovacia	120,9	146,7	171,0	139,1	152,7	163,4	182,0	190,8	211,1	227,0
Finlanda	108,6	115,0	117,3	93,3	98,0	101,0	99,1	95,4	94,0	93,2
Suedia	104,8	108,3	104,7	84,3	92,1	94,8	90,3	86,4	84,3	87,0
Regatul Unit	102,2	102,8	99,9	90,6	94,7	96,8	95,4	94,4	97,2	97,2

Sursa: Prelucrări proprii date Eurostat.

**Anexa 7: Indicii reali ai producției de energie electrică,
termică, gaze și apă (% , 2005=100,0)**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	99,4	102,3	100,1	107,5	110,0	100,8	97,9	99,4	86,0	83,6
Bulgaria	98,8	117,5	120,2	112,5	110,0	118,8	118,2	119,4	116,6	115,8
Rep. Cehă	103,1	104,7	100,0	96,1	100,5	99,0	98,4	97,0	94,1	91,6
Danemarca	113,2	98,1	89,5	88,3	96,4	90,6	85,8	98,8	94,8	89,2
Germania	101,4	97,8	96,3	91,6	95,6	90,6	93,4	93,7	89,5	95,3
Estonia	96,2	111,5	98,7	86,7	114,3	111,4	108,0	113,7	108,3	94,2
Grecia	98,3	101,7	98,9	94,7	86,0	89,4	91,1	84,8	73,2	73,6
Spania	100,7	102,7	103,8	96,0	98,7	95,1	95,2	91,4	89,2	89,4
Franta	99,6	98,9	101,1	97,3	103,6	97,9	99,4	100,9	95,2	97,6
Croatia	102,0	102,7	106,6	109,0	116,0	107,9	105,8	116,8	110,8	104,5
Italia	102,1	101,8	102,5	93,3	95,6	93,6	90,9	86,9	82,2	84,0
Letonia	106,8	111,4	106,9	99,2	107,4	108,5	105,4	100,4	95,7	95,7
Lituania	100,2	101,7	100,4	94,8	95,1	82,3	78,5	72,9	67,8	66,5
Ungaria	100,5	104,1	109,2	96,5	97,4	95,8	92,6	88,2	84,0	89,2
Olanda	97,4	95,4	98,8	98,7	104,7	91,5	91,3	91,3	87,1	94,7
Austria	107,9	109,4	120,4	116,3	122,2	124,7	143,6	136,7	120,5	114,9
Polonia	100,3	102,5	101,9	96,8	97,4	98,9	100,4	99,3	96,3	94,0
Portugalia	106,9	98,5	91,4	95,7	96,2	95,0	73,2	73,4	76,4	79,0
România	92,4	96,3	96,6	103,5	111,9	117,0	118,9	117,2	111,7	113,2
Slovenia	99,1	88,0	89,8	83,9	85,5	89,7	99,1	103,0	88,4	90,6
Slovacia	97,2	92,7	97,7	97,4	99,5	96,7	87,9	85,4	81,7	84,2
Finlanda	116,1	114,5	105,2	104,7	116,6	106,2	101,3	102,4	97,7	98,3
Suedia	91,0	94,0	95,5	86,9	94,3	95,2	105,0	96,9	98,0	102,9
Regatul Unit	99,7	100,4	102,2	99,8	104,0	97,6	96,8	96,6	90,7	91,2

Sursa: Prelucrări proprii date Eurostat.

Anexa 8: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute în industrie (mild. euro curenți)

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrie total	Producție brută	45,38	27,81	32,78	59,32	87,88	93,34	81,47	84,37	95,16	97,19	102,98
	Consum intermediar	32,72	19,05	22,20	39,53	57,57	61,88	53,77	50,83	59,10	64,98	68,05
	Valoare adăugată brută	12,67	8,75	10,58	19,80	30,31	31,47	27,70	33,55	36,03	32,21	34,94
Industrie extractivă	Producție brută	2,18	1,75	1,89	2,93	4,71	3,73	3,71	4,21	5,22	3,89	3,26
	Consum intermediar	1,16	0,99	1,04	1,89	3,02	2,32	2,31	2,15	3,54	2,00	1,76
	Valoare adăugată brută	1,01	0,76	0,84	1,05	1,70	1,41	1,40	2,06	1,68	1,89	1,50
Industrie prelucrătoare	Producție brută	39,18	22,63	26,07	47,46	70,99	76,08	63,08	67,30	74,50	78,08	84,97
	Consum intermediar	27,70	15,62	17,54	30,56	44,93	48,66	39,67	40,42	45,84	51,58	55,70
	Valoare adăugată brută	11,48	7,01	8,53	16,90	26,05	27,42	23,41	26,88	28,63	26,50	29,27
Energie electrică, termică, gaze și apă	Producție brută	4,03	3,43	4,82	8,93	12,18	13,54	14,68	12,87	15,44	15,22	14,75
	Consum intermediar	3,86	2,44	3,62	7,08	9,62	10,90	11,79	8,26	9,72	11,40	10,59
	Valoare adăugată brută	0,17	0,99	1,20	1,85	2,56	2,64	2,89	4,61	5,72	3,82	4,17

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții și date BNR privind cursul de schimb mediu anual lei/euro.

Anexa 9: Evoluția producției brute, a consumurilor intermediare și a valorii adăugate brute în industria prelucrătoare (mild. euro)

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Industrie prelucrătoare	Producție brută	39,2	22,6	26,1	47,5	71,0	76,1	63,1	67,3	74,50	78,08	84,97
	Consum intermediar	27,7	15,6	17,5	30,6	44,9	48,7	39,7	40,4	45,84	51,58	55,70
	Valoare adăugată brută	11,5	7,0	8,5	16,9	26,1	27,4	23,4	26,9	28,63	26,50	29,27
Industrie alimentară, băuturi, tutun	Producție brută	7,6	6,0	8,0	12,7	18,4	19,9	16,8	16,8	17,71	17,98	20,03
	Consum intermediar	5,8	4,2	5,4	7,9	11,5	12,5	10,5	9,9	10,59	10,97	12,64
	Valoare adăugată brută	1,9	1,8	2,6	4,8	6,9	7,4	6,3	6,9	7,12	7,00	7,39
Textile, îmbrăcăminte, pielărie, încălțăminte	Producție brută	5,0	2,2	2,5	4,4	5,8	5,6	4,5	4,6	5,43	6,05	6,48
	Consum intermediar	2,9	1,4	1,5	2,6	3,4	3,3	2,6	2,0	2,27	3,16	3,35
	Valoare adăugată brută	2,1	0,8	1,0	1,8	2,4	2,3	1,8	2,6	3,16	2,90	3,13
Lemn, mobilă	Producție brută	1,7	1,3	1,9	3,6	5,4	6,2	5,6	6,5	6,37	6,75	7,70
	Consum intermediar	1,0	0,7	1,1	2,1	3,1	3,8	3,6	3,1	3,43	4,42	4,96
	Valoare adăugată brută	0,7	0,6	0,9	1,5	2,3	2,4	2,1	3,4	2,94	2,33	2,74
Prelucrarea țițeiului, cocsificarea cărbunelui etc.	Producție brută	2,9	1,8	2,2	3,9	3,7	5,0	3,3	2,8	4,35	5,19	7,37
	Consum intermediar	3,0	1,6	1,8	2,9	2,8	3,8	2,5	2,5	3,50	4,60	5,11
	Valoare adăugată brută	-0,1	0,3	0,4	1,0	0,9	1,3	0,8	0,4	0,86	0,59	2,26
Substanțe și produse chimice	Producție brută	2,7	2,0	1,9	2,6	3,8	3,6	2,6	2,7	2,87	2,97	2,61
	Consum intermediar	2,2	1,4	1,4	1,9	2,8	2,8	2,0	2,3	2,35	2,00	1,83
	Valoare adăugată brută	0,5	0,5	0,5	0,7	1,1	0,8	0,6	0,4	0,52	0,96	0,78

Ramura	Indicator	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Metalurgie, construcții metalice și produse din metal	Producție brută	5,4	4,0	4,0	8,3	13,6	10,4	6,3	8,9	9,97	9,86	9,13
	Consum intermediar	4,1	2,9	2,9	6,0	9,3	7,6	4,4	6,1	7,21	6,83	6,27
	Valoare adăugată brută	1,3	1,1	1,1	2,3	4,3	2,8	1,9	2,8	2,76	3,04	2,86
Mașini și echipamente (fără electrice și optice)	Producție brută	4,8	1,6	1,2	2,2	3,3	2,5	2,2	2,6	2,98	3,10	3,18
	Consum intermediar	2,9	1,0	0,7	1,4	2,0	1,5	1,4	1,5	2,05	1,94	2,06
	Valoare adăugată brută	1,9	0,6	0,5	0,9	1,3	1,0	0,9	1,1	0,93	1,16	1,12
Mijloace de transport	Producție brută	2,1	1,2	1,4	3,9	6,7	7,8	8,9	8,9	10,29	10,57	12,63
	Consum intermediar	1,5	0,8	1,0	2,3	3,8	4,4	5,1	4,9	5,60	8,10	9,80
	Valoare adăugată brută	0,6	0,4	0,4	1,7	2,9	3,4	3,9	4,0	4,68	2,47	2,83
Echipamente electrice, calculatoare, produse electronice și optice	Producție brută	2,6	1,2	1,2	2,6	4,8	5,0	4,6	5,7	2,60	1,76	2,34
	Consum intermediar	1,5	0,7	0,7	1,5	2,8	2,8	2,6	2,4	0,95	1,16	1,20
	Valoare adăugată brută	1,1	0,5	0,5	1,1	2,1	2,2	2,0	3,3	1,65	0,59	1,14
Alte subramuri	Producție brută	4,3	1,3	1,7	3,2	5,4	10,0	8,3	7,7	11,93	13,85	13,50
	Consum intermediar	2,7	0,9	1,1	2,1	3,5	6,2	5,1	5,7	7,89	8,4	8,48
	Valoare adăugată brută	1,6	0,5	0,6	1,1	1,9	3,9	3,2	2,0	4,01	5,46	5,02

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse editii și date BNR privind cursul de schimb mediu anual lei/euro

Anexa 10: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 1991
(%, prețuri curente)

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei extractive (cărbune, cocs, țiței, produse petroliere, gaze naturale, minereuri feroase și neferoase, minereuri pentru construcții și alte minereuri)	80,6	14,1	2,2	3,6	-0,5	100,0	66,5	19,5	0,8	4,2	9,0
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	78,5	5,1	6,7	10,9	-1,1	100,0	44,5	39,1	0,0	8,0	8,4
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	80,0	5,4	10,4	7,4	-3,2	100,0	35,4	60,2	0,0	1,5	2,9
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	79,8	3,5	2,5	14,3	0,0	100,0	56,3	18,2	0,4	18,1	6,9
Produse ale industriei chimice	80,8	13,6	2,0	3,5	0,0	100,0	88,1	1,4	0,0	12,9	-2,3
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	88,4	3,1	2,1	6,3	0,0	100,0	85,7	5,5	0,0	5,4	3,4

- continuare Anexa 10 -

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei metalurgice și siderurgice	85,4	4,7	0,9	8,9	0,0	100,0	89,5	0,0	0,0	15,2	-4,7
Construcții de mașini, mașini și aparate de uz casnic, produse electrice și electronice	77,6	10,5	2,4	9,5	0,0	100,0	59,6	7,5	14,7	8,8	9,4
Mijloace de transport	89,6	5,1	2,6	2,7	0,0	100,0	42,9	9,2	14,2	15,7	17,9
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	98,2	6,1	5,4	0,3	-10,0	100,0	95,7	4,3	0,0	0,0	0,0

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 1991-1992, CNS, București, 1995.*

Anexa 11: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2002
(%, prețuri curente)

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei extractive (cărbune, cocs, țiței, produse petroliere, gaze naturale, minereuri feroase și ne-feroase, mine-reuri pentru construcții și alte mine-reuri)	48,7	24,7	11,1	16,5	-1,1	100,0	68,2	20,7	0,0	11,5	-0,4
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	36,4	44,3	2,9	16,4	0,0	100,0	28,8	13,9	0,0	57,1	0,2
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	67,8	7,8	8,9	15,5	0,0	100,0	40,3	58,1	0,0	1,5	0,1
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	66,7	18,5	3,3	11,4	0,0	100,0	45,5	19,1	3,3	31,6	0,5
Produse ale industriei chimice	48,8	39,6	4,1	7,8	-0,3	100,0	75,6	3,0	0,0	20,3	1,1
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	56,7	26,5	3,5	13,3	0,0	100,0	80,0	6,5	0,0	12,2	1,3

- continuare Anexa 11 -

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei metalurgice și siderurgice	60,6	27,6	2,5	9,4	0,0	100,0	57,3	0,7	0,0	41,6	0,4
Construcții de mașini, mașini și aparate de uz casnic, produse electrice și electronice	40,2	49,7	3,1	7,2	-0,1	100,0	31,1	11,2	32,4	25,1	0,2
Mijloace de transport	54,2	31,3	4,2	10,6	-0,2	100,0	15,2	18,1	42,1	24,4	0,1
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	94,6	0,6	4,8	0,0	0,0	100,0	81,4	16,9	0,0	1,7	0,0

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2002-2003, INS, București, 2006.

Anexa 12: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2005
(%, prețuri curente)

	Resurse					Total	Utilizări				
	Productia de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei extractive	34,5	52,6	4,3	10,6	-2,0	100,0	98,2	0,1	0,0	1,2	0,5
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	40,4	39,1	4,4	16,1	0,0	100,0	27,7	19,5	0,0	52,6	0,2
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	62,3	7,9	10,3	19,5	0,0	100,0	38,4	60,1	0,0	1,4	0,1
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	66,3	19,2	4,0	10,5	0,0	100,0	68,0	13,0	0,0	18,9	0,2
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	48,7	7,8	21,0	23,6	-1,0	100,0	18,5	56,3	0,0	26,7	-1,5
Produse ale industriei chimice	35,8	44,8	6,7	13,3	-0,6	100,0	63,0	18,4	0,0	18,3	0,3
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	54,9	28,7	4,0	12,5	-0,1	100,0	76,9	10,5	0,0	12,0	0,6

- continuare Anexa 12 -

	Resurse					Total	Utilizări				
	Productia de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	60,1	31,6	2,7	5,7	0,0	100,0	58,2	3,6	4,1	34,9	-0,8
Industria de mașini și echipamente, inclusiv electrice	33,5	55,7	3,5	8,1	-0,8	100,0	28,4	12,0	34,9	26,6	-1,9
Mijloace de transport	47,1	36,1	4,6	12,6	-0,4	100,0	11,1	26,3	42,4	21,1	-0,9
Alte activități industriale	56,2	19,1	3,1	21,5	0,0	100,0	14,7	38,5	10,2	36,2	0,3
Energie electrica, gaz, abur și aer condiționat	94,6	1,2	4,2	0,0	0,0	100,0	75,5	22,8	0,0	1,7	0,0

Sursa: Conturi naționale, 2005-2006, INS, București, 2009.

**Anexa 13: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2010
(%, prețuri curente)**

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei extractive	46,7	13,6	2,3	37,5	-0,1	100,0	87,3	6,2	0,8	2,8	2,9
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	43,4	37,3	3,1	16,3	0,0	100,0	24,5	32,2	0,0	42,0	1,3
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	57,8	8,8	9,7	23,7	0,0	100,0	25,4	69,9	0,0	4,4	0,3
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	66,2	19,9	4,3	9,5	0,0	100,0	68,6	10,1	0,0	22,3	-1,1
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	23,5	32,6	19,4	24,5	0,0	100,0	57,9	34,5	0,0	13,9	-6,3
Produse ale industriei chimice	35,3	48,6	4,4	11,6	0,0	100,0	67,0	12,2	0,0	19,8	1,1
Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	13,0	47,4	3,3	36,3	0,0	100,0	7,6	80,3	0,0	12,8	-0,7
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	49,3	26,7	3,6	20,4	0,0	100,0	77,3	7,1	0,0	16,1	-0,5

	Resurse					Total	Utilizări				
	Producția de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs		Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	54,6	32,2	2,8	10,4	0,0	100,0	68,1	2,2	0,8	26,8	2,2
Calculatoare, produse electronice și optice	30,4	54,4	4,0	11,2	0,0	100,0	33,8	8,7	18,0	37,9	1,7
Echipamente electrice	32,6	52,3	2,4	12,8	-0,1	100,0	37,6	6,6	2,8	55,4	-2,4
Mașini, utilaje și echipamente nca	29,4	54,1	3,5	12,9	0,0	100,0	1,9	7,0	62,0	30,4	-1,2
Mijloace de transport	62,3	21,3	3,3	13,1	0,0	100,0	27,8	15,4	18,9	38,0	-0,1
Mobilier, alte bunuri industriale, servicii de reparare, întreținere, instalare a mașinilor și echipamentelor	71,3	12,5	3,8	12,3	0,0	100,0	44,1	16,2	13,6	23,7	2,4
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	96,6	0,2	3,7	0,0	-0,6	100,0	76,4	22,5	0,0	1,1	0,0
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și servicii de decontaminare	94,5	2,8	2,7	0,0	0,0	100,0	52,2	39,7	0,0	7,5	0,6

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2009-2010, INS, București, 2013.

**Anexa 14: Echilibrul resurse – utilizări pe produs în anul 2013
(%, prețuri curente)**

	Resurse						Utilizari				
	Productia de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs	Total	Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variatia stocurilor
Produse ale industriei extractive	32,1	38,5	2,2	27,2	0,0	100,0	92,4	3,3	2,7	3,2	- 1,6
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	34,6	48,0	3,6	13,8	0,0	100,0	66,6	14,4	0,0	18,5	0,4
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	68,6	12,2	3,3	15,9	0,0	100,0	15,3	78,3	0,0	5,5	0,9
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	79,7	7,8	3,6	8,9	0,0	100,0	57,6	2,6	0,0	39,9	- 0,1
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	51,6	10,9	19,4	18,1	0,0	100,0	59,8	28,3	0,0	12,5	- 0,6
Produse ale industriei chimice	29,0	50,4	3,0	17,6	0,0	100,0	65,1	13,8	0,0	20,4	0,8
Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	9,9	45,9	6,3	37,9	0,0	100,0	25,3	56,2	0,0	16,3	2,2
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	49,3	32,5	3,3	14,9	0,0	100,0	58,8	9,2	0,0	30,8	1,2

	Resurse						Utilizari				
	Productia de bunuri și servicii	Import	Impozite pe produs	Marje comerciale și de transport	Subvenții pe produs	Total	Consum intermediar	Consum final	Formare brută de capital fix	Export	Variația stocurilor
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	52,8	34,6	2,4	10,2	0,0	100,0	71,7	2,2	0,4	25,9	- 0,3
Calculatoare, produse electronice și optice	26,3	57,2	1,9	14,6	0,0	100,0	34,2	10,2	28,7	27,0	- 0,1
Echipamente electrice	36,2	50,5	2,0	11,3	- 0,1	100,0	32,1	7,7	4,9	55,3	0,0
Mașini, utilaje și echipamente nca	29,6	53,6	3,6	13,1	0,0	100,0	2,0	3,1	56,4	38,2	0,2
Mijloace de transport	64,6	23,7	4,3	7,4	0,0	100,0	20,8	11,5	20,9	46,6	0,1
Mobilier	69,3	13,0	3,7	14,0	0,0	100,0	27,9	9,7	8,9	53,9	- 0,4
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	97,9	0,1	3,4	0,0	- 1,5	100,0	81,8	17,4	0,0	0,7	0,1
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și servicii de decontaminare	91,3	5,6	2,3	0,9	0,0	100,0	45,5	29,2	0,0	24,9	0,3

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2013, INS, București, 2016.

Anexa 15: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 1991 (%)

	Productia de bunuri și servicii	Import	Export	Consum intermediar	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs și de import
Produse ale industriei extractive (cărbune, cocs, țiței, produse petroliere, gaze naturale, minereuri feroase și neferoase, mine- reuri pentru construcții și alte minereuri)	21,3	43,2	15,7	28,1	4,7	7,5	5,2	8,6
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	6,1	4,6	8,8	5,6	7,7	2,2	6,7	5,6
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	9,8	7,6	2,7	6,9	5,7	8,2	4,7	24,7
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	3,2	1,6	10,3	3,6	4,0	1,6	3,8	0,0
Produse ale industriei chimice	3,2	6,2	7,2	5,5	1,9	1,2	1,4	0,0
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	4,2	1,7	3,6	6,5	3,8	2,9	4,1	0,0
Produse ale industriei metalurgice și siderurgice	4,9	3,2	12,4	8,2	2,4	2,6	2,5	0,0
Construcții de mașini, mașini și aparate de uz casnic, produse electrice și electronice	9,2	14,5	14,9	11,4	10,1	4,4	9,5	0,1
Mijloace de transport	3,0	2,0	7,5	2,3	3,0	1,3	2,7	0,0
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	6,9	5,0	0,0	10,8	2,4	4,1	2,4	44,4
Total grupe de produse industriale	71,9	89,7	83,1	88,9	45,6	36,0	42,9	83,4

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 1991-1992, CNS, București, 1995.*

Anexa 16: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2002 (%)

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Produse ale industriei extractive (cărbune, cocs, țiței, produse petroliere, gaze naturale, minereuri feroase și neferoase, minereuri pentru construcții și alte minereuri)	5,0	12,9	3,6	5,1	2,5	20,0	38,1	11,9	6,4
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	3,4	5,0	3,1	5,3	1,4	4,8	0,0	19,8	29,6
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	9,2	10,2	7,4	4,2	9,8	21,3	0,0	5,0	1,1
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	3,6	4,5	3,5	3,6	3,4	3,1	0,0	4,7	9,3
Produse ale industriei chimice	1,6	4,6	0,7	1,4	0,2	2,3	3,7	6,1	3,6
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	2,3	6,0	1,9	2,3	1,7	2,5	0,5	5,1	2,7
Produse ale industriei metalurgice și siderurgice	2,7	4,7	1,1	2,1	0,4	1,9	0,0	5,7	10,1
Construcții de mașini, mașini și aparate de uz casnic, produse electrice și electronice	4,3	6,3	4,0	5,9	2,6	5,9	4,3	25,4	14,9
Mijloace de transport	2,0	1,0	1,7	2,4	1,2	2,7	3,0	5,4	4,9
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	7,4	11,8	3,8	4,3	3,3	6,6	0,0	0,2	0,7
Total grupe de produse industriale	41,5	67,0	31,0	36,6	26,4	71,1	49,6	89,4	83,4

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2002-2003, INS, București, 2006.*

Anexa 17: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2005 (%)

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Produse ale industriei extractive	1,9	10,3	1,5	2,9	0,4	3,7	29,6	13,0	0,4
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	2,9	3,7	2,6	5,3	0,3	4,9	0,0	12,3	21,6
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	8,4	9,7	6,8	4,5	8,6	21,3	0,0	4,7	1,1
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	2,2	4,2	2,0	1,9	2,0	2,0	0,0	2,8	3,6
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	2,6	1,8	1,4	1,4	1,4	17,0	14,4	1,8	8,1
Produse ale industriei chimice	1,7	5,7	1,0	1,6	0,5	4,9	7,5	9,5	5,1
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	2,4	6,4	1,8	2,1	1,6	2,7	1,0	5,6	3,0
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	4,1	7,5	2,1	3,2	1,2	2,8	0,0	9,6	13,8
Industria de mașini și echipamente, inclusiv electrice	3,2	5,0	2,8	4,1	1,8	5,1	20,2	23,1	14,4
Mijloace de transport	2,6	1,1	2,4	2,3	2,4	3,9	5,5	8,8	6,7
Alte activități industriale	1,2	0,6	1,1	1,7	0,7	1,0	0,0	1,8	4,4
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	5,9	8,8	2,6	3,3	2,1	4,0	0,0	0,3	0,6
Total grupe de produse	39,2	65,0	28,1	34,2	22,9	73,4	78,2	93,1	82,8

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2005-2006, INS, București, 2009.*

Anexa 18: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2010 (%)

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Produse ale industriei extractive	1,7	5,9	1,9	2,6	1,2	1,4	1,8	2,4	0,6
Produse textile, articole de îmbrăcăminte și produse din piele	1,9	2,0	2,4	3,0	1,9	2,3	0,0	7,8	10,2
Produse ale industriei alimentare, băuturi și produse din tutun	6,9	5,5	6,2	2,8	8,5	19,9	0,0	5,0	2,9
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	1,6	3,1	1,7	1,0	2,2	1,9	0,0	2,3	3,1
Produse de cocserie și produse obținute prin prelucrarea țițeiului	1,2	5,2	0,4	0,4	0,3	16,7	0,0	7,7	3,8
Produse ale industriei chimice	1,1	3,9	0,4	0,6	0,2	2,4	0,0	7,3	3,5
Produse farmaceutice de baza și preparate farmaceutice	0,2	0,3	0,1	0,2	0,0	1,1	0,0	4,3	1,4
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse minerale nemetalice	2,3	6,5	1,1	1,5	0,8	2,9	0,0	5,9	4,1
Produse ale industriei metalurgice și ale industriei construcției metalice și produselor din metal (fără mașini, utilaje și echipamente)	3,6	8,3	2,6	2,8	2,4	3,3	0,0	10,3	9,9
Calculatoare, produse electronice și optice	1,2	2,4	1,8	0,5	2,8	2,8	0,0	10,3	8,3
Echipamente electrice	1,1	2,4	1,2	1,0	1,3	1,5	2,4	8,7	10,7
Mașini, utilaje și echipamente nca	1,0	0,1	1,0	1,0	0,9	2,2	0,0	9,2	6,0
Mijloace de transport	3,6	3,0	3,6	2,7	4,2	3,3	0,0	5,9	12,3
Mobilier, alte bunuri industriale, servicii de reparare, întreținere, instalare a mașinilor și echipamentelor	1,7	1,9	2,0	2,0	1,9	1,6	0,0	1,4	3,2

- continuare Anexa 18 -

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	5,3	7,6	4,2	3,1	4,5	3,5	14,4	0,1	0,3
Distributia apei, salu- britate, gestionarea deseurilor și servicii de decontaminare	1,4	1,5	1,6	1,4	1,7	0,7	0,0	0,2	0,6
Total grupe de produse	36,0	59,5	31,9	26,9	34,6	67,3	18,6	88,9	80,9

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2009-2010, INS, București, 2013.

Anexa 19: Ponderea unor grupe de produse industriale în principalii indicatori macroeconomici, 2013 (%)

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Produse ale industriei extractive	1,1	1,1	1,2	2,2	0,5	1,3	0,0	7,0	0,6
Produse textile, articole de îm- brăcăminte și produse din piele	2,2	2,0	2,5	3,7	1,8	2,0	0,0	5,4	6,4
Produse ale industriei ali- mentare, băuturi și produse din tutun	6,9	7,7	5,8	2,1	7,8	19,3	0,0	6,3	3,7
Produse din lemn, hârtie, servicii de tipărire	1,8	2,1	1,3	1,0	1,5	1,6	0,0	2,0	3,4
Produse de cocserie și pro- duse obținute prin prelucra- rea țițeiului	2,5	3,1	1,8	0,3	2,6	16,2	0,0	3,0	3,6
Produse ale industriei chimice	0,9	1,1	0,6	0,6	0,6	1,6	0,0	7,7	3,2
Produse farma- ceutice de bază și preparate farmaceutice	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	2,2	0,0	4,8	1,8
Produse din cauciuc, mase plastice și alte produse mine- rale nemetalice	2,3	2,7	1,7	1,5	1,8	2,4	0,0	5,5	4,9
Prelucrarea me- talelor primare, produselor meta- lurgice (exclusiv mașini, utilaje și instalații)	3,1	3,8	2,2	2,6	2,0	2,5	0,0	9,8	7,5

	Producția de bunuri și servicii	Consum intermediar	Valoarea adăugată brută	Remunerarea salariaților	Excedent brut de exploatare	Impozite legate de producție	Subvenții pe produs	Import	Export
Calculatoare, produse elec- tronice și optice	0,8	0,7	0,9	0,9	0,9	1,0	0,0	7,7	4,2
Echipamente electrice	1,3	1,5	1,0	0,9	1,0	1,2	5,4	7,7	8,3
Mașini, utilaje și echipamente nca	1,1	1,3	0,9	1,1	0,7	2,2	0,0	9,3	6,6
Mijloace de transport	4,4	6,0	2,2	3,5	1,4	4,4	4,5	7,6	14,8
Mobilier, alte bunuri indus- triale, servicii de reparare, întreținere, instalare a mașinilor și echipamentelor	1,8	1,8	1,9	2,2	1,6	1,5	0,0	2,0	3,7
Energie electrică, gaz, abur și aer condiționat	5,1	6,5	3,3	2,5	3,6	3,0	32,0	0,0	0,2
Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și servicii de decontaminare	1,2	1,4	1,1	1,4	0,9	0,5	0,0	0,2	1,5
Total grupe de produse	36,8	43,1	28,6	27,1	28,8	62,7	42,0	86,1	74,5

Sursa: *Prelucrări proprii pe baza datelor din Conturi naționale, 2012-2013, INS, București, 2016.*

Anexa 20: Soldul operațiunilor comerciale cu produse industriale cu statele membre UE, în perioada 2000-2014

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Total UE	Total	104.078,7	82.616,9	-21.461,8	305.001,1	229.259,0	-75.742,1
	Total grupe produse industriale	97.144,4	79.441,9	-17.702,5	282.956,9	225.255,7	-57.701,2
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	202,0	90,4	-111,5	1.257,3	1.515,5	258,2
	Produse alimentare, băuturi și tutun	2.215,0	468,4	-1.746,6	10.606,2	6.828,9	-3.777,3
	Produse minerale	1.699,3	2.828,0	1.128,7	8.871,4	7.729,9	-1.141,5
	Produse chimice	9.602,6	1.447,3	-8.155,3	32.584,1	10.644,1	-21.940,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	7.241,1	2.467,6	-4.773,5	23.219,0	14.722,5	-8.496,4
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	1.009,1	2.497,3	1.488,2	2.564,4	4.858,8	2.294,3
	Hârtie și articole din aceasta	2.748,1	426,6	-2.321,5	6.524,0	1.697,6	-4.826,5
	Textile și articole din textile	17.309,1	24.435,5	7.126,4	22.682,4	26.563,4	3.881,0
	Încălțăminte, palarii, umbrele și articole similare	1.785,6	8.169,9	6.384,3	3.609,5	10.275,1	6.665,6
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramica, sticlă și din alte materiale similare	2.016,2	1.005,1	-1.011,1	4.734,3	1.663,6	-3.070,7
	Metale comune și articole din acestea	8.941,7	7.802,0	-1.139,7	33.237,4	22.888,9	-10.348,5
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	26.683,9	16.465,6	-10.218,3	88.317,2	67.007,2	-21.310,0
	Mijloace și materiale de transport	11.250,4	5.576,9	-5.673,5	33.100,0	33.908,0	808,0
	Instrumente și aparate optice	2.133,7	522,6	-1.611,1	5.875,5	3.281,5	-2.594,0
	Marfuri și produse diverse	2.306,6	5.238,8	2.932,2	5.774,0	11.670,8	5.896,7

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Austria	Total	5.890,4	3.570,0	-2.320,4	17.924,5	7.529,7	-10.394,8
	Total grupe produse industriale	5.527,7	3.511,6	-2.016,0	17.055,5	7.284,3	-9.771,2
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	7,2	1,3	-5,8	12,0	35,9	23,9
	Produse alimentare, băuturi și tutun	381,8	50,9	-330,8	513,3	161,0	-352,3
	Produse minerale	108,3	29,6	-78,6	568,1	53,0	-515,1
	Produse chimice	357,8	51,6	-306,3	2.182,2	208,1	-1.974,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	878,2	164,4	-713,8	1.237,4	359,5	-877,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	143,2	164,7	21,5	274,1	580,6	306,5
	Hârtie și articole din aceasta	248,1	19,9	-228,2	696,8	30,5	-666,3
	Textile și articole din textile	333,0	414,5	81,6	804,4	505,2	-299,1
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	14,4	210,5	196,0	81,9	819,6	737,7
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	93,7	40,2	-53,5	177,1	46,6	-130,5
	Metale comune și articole din acestea	483,9	215,3	-268,7	1.679,5	754,6	-924,9
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	1.943,8	1.465,7	-478,1	6.346,3	2.197,0	-4.149,3
	Mijloace și materiale de transport	383,1	272,5	-110,6	1.817,0	725,7	-1.091,3
	Instrumente și aparate optice	70,0	7,2	-62,7	346,1	81,0	-265,1
	Mărfuri și produse diverse	81,2	403,3	322,0	319,3	726,0	406,7

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Belgia	Total	2.602,0	2.075,8	-526,2	8.654,2	5.791,1	-2.863,1
	Total grupe produse industriale	2.473,8	1.997,1	-476,7	8.172,1	5.166,5	-3.005,6
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	3,1	0,1	-3,0	19,1	1,2	-17,9
	Produse alimentare, băuturi și tutun	55,6	27,0	-28,7	344,0	42,5	-301,5
	Produse minerale	40,0	11,3	-28,7	156,1	36,2	-119,9
	Produse chimice	465,9	51,9	-414,0	1.936,4	184,2	-1.752,2
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	269,8	113,0	-156,8	881,1	394,1	-487,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	9,3	59,6	50,3	40,6	91,0	50,4
	Hârtie și articole din aceasta	60,9	6,8	-54,2	104,8	42,3	-62,5
	Textile și articole din textile	483,8	774,7	290,9	783,1	556,0	-227,1
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,4	10,1	9,7	66,4	18,8	-47,6
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	63,2	33,6	-29,6	100,8	49,0	-51,8
	Metale comune și articole din acestea	231,6	187,3	-44,3	907,0	432,9	-474,1
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	360,1	429,8	69,8	1.669,8	1.647,3	-22,4
	Mijloace și materiale de transport	355,3	112,1	-243,3	855,9	1.168,3	312,4
	Instrumente și aparate optice	28,4	4,7	-23,7	169,8	35,2	-134,6
	Mărfuri și produse diverse	46,5	175,2	128,7	137,2	467,4	330,2

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Bulgaria	Total	0,0	0,0	0,0	10.409,4	11.626,3	1.216,9
	Total grupe produse industriale	0,0	0,0	0,0	8.587,7	10.617,3	2.029,5
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,0	0,0	163,1	179,5	16,4
	Produse alimentare, băuturi și tutun	0,0	0,0	0,0	914,7	1.011,8	97,1
	Produse minerale	0,0	0,0	0,0	559,7	2.789,3	2.229,6
	Produse chimice	0,0	0,0	0,0	905,5	1.245,6	340,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	0,0	0,0	0,0	601,4	834,6	233,2
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,0	0,0	0,0	79,1	165,6	86,6
	Hârtie și articole din aceasta	0,0	0,0	0,0	155,2	218,5	63,2
	Textile și articole din textile	0,0	0,0	0,0	303,8	310,1	6,3
	Încălțăminte, palarii, umbrele și articole similare	0,0	0,0	0,0	27,3	44,6	17,4
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,0	0,0	0,0	541,3	181,2	-360,2
	Metale comune și articole din acestea	0,0	0,0	0,0	1.881,3	2.010,6	129,3
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	0,0	0,0	0,0	1.536,3	1.030,6	-505,8
	Mijloace și materiale de transport	0,0	0,0	0,0	741,4	401,2	-340,2
	Instrumente și aparate optice	0,0	0,0	0,0	40,1	46,7	6,6
	Mărfuri și produse diverse	0,0	0,0	0,0	137,5	147,4	9,9

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Cehia	Total	2.323,5	642,6	-1.680,9	10.498,7	5.719,7	-4.779,0
	Total grupe produse industriale	2.267,7	634,2	-1.633,5	10.082,6	5.606,5	-4.476,0
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,7	0,0	-0,6	14,1	14,7	0,6
	Produse alimentare, băuturi și tutun	38,8	8,7	-30,2	421,3	158,6	-262,7
	Produse minerale	14,2	11,4	-2,8	75,9	44,4	-31,5
	Produse chimice	198,5	13,3	-185,2	670,3	178,0	-492,3
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	157,0	63,2	-93,9	979,3	450,3	-529,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	74,0	9,1	-64,9	92,2	56,0	-36,2
	Hârtie și articole din aceasta	71,0	4,7	-66,4	179,9	55,0	-125,0
	Textile și articole din textile	65,1	41,6	-23,5	507,2	111,3	-396,0
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	4,1	3,2	-0,9	55,5	33,7	-21,8
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	122,0	15,6	-106,4	220,9	36,8	-184,1
	Metale comune și articole din acestea	277,8	139,0	-138,8	1.155,7	850,1	-305,6
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	542,3	228,9	-313,3	3.263,1	2.296,5	-966,6
	Mijloace și materiale de transport	648,4	76,7	-571,7	2.064,2	867,4	-1.196,8
	Instrumente și aparate optice	12,0	0,5	-11,5	181,0	70,2	-110,8
	Mărfuri și produse diverse	41,8	18,2	-23,6	201,9	383,7	181,8

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Cipru	Total	35,0	193,9	159,0	481,1	649,2	168,1
	Total grupe produse industriale	32,9	181,8	148,9	397,2	468,8	71,6
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	1,9	1,9	0,6	6,5	5,9
	Produse alimentare, băuturi și tutun	1,0	0,2	-0,8	13,5	46,4	32,9
	Produse minerale	0,0	53,5	53,5	17,8	119,8	101,9
	Produse chimice	21,6	2,1	-19,4	125,4	31,6	-93,8
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	2,0	0,9	-1,1	11,2	5,7	-5,5
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,0	5,6	5,6	0,8	26,2	25,4
	Hârtie și articole din aceasta	0,9	0,1	-0,8	13,1	0,4	-12,8
	Textile și articole din textile	0,2	0,6	0,4	10,4	13,6	3,2
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,1	0,1	0,1	4,2	0,9	-3,3
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,0	0,2	0,2	1,1	10,8	9,7
	Metale comune și articole din acestea	0,1	5,5	5,4	21,8	29,4	7,7
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	6,2	2,8	-3,4	102,4	54,0	-48,4
	Mijloace și materiale de transport	0,4	106,2	105,8	39,7	67,0	27,3
	Instrumente și aparate optice	0,0	0,0	0,0	17,4	23,9	6,5
	Mărfuri și produse diverse	0,5	2,0	1,5	17,9	32,8	14,9

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Croatia	Total	0,0	0,0	0,0	168,7	246,3	77,6
	Total grupe produse industriale	0,0	0,0	0,0	157,7	181,9	24,2
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Produse alimentare, băuturi și tutun	0,0	0,0	0,0	11,4	15,4	4,0
	Produse minerale	0,0	0,0	0,0	4,3	2,2	-2,1
	Produse chimice	0,0	0,0	0,0	38,7	17,9	-20,7
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	0,0	0,0	0,0	5,9	13,4	7,4
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,0	0,0	0,0	5,0	8,7	3,7
	Hârtie și articole din aceasta	0,0	0,0	0,0	0,7	9,6	9,0
	Textile și articole din textile	0,0	0,0	0,0	11,6	21,9	10,4
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,0	0,0	0,0	0,1	1,7	1,5
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,0	0,0	0,0	8,9	4,0	-4,9
	Metale comune și articole din acestea	0,0	0,0	0,0	8,9	47,3	38,4
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	0,0	0,0	0,0	49,3	16,0	-33,3
	Mijloace și materiale de transport	0,0	0,0	0,0	6,0	15,3	9,2
	Instrumente și aparate optice	0,0	0,0	0,0	1,3	0,2	-1,1
	Mărfuri și produse diverse	0,0	0,0	0,0	5,5	8,2	2,7

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Dane-marca	Total	683,2	271,0	-412,2	2.321,1	1.114,4	-1.206,7
	Total grupe produse industriale	619,3	266,0	-353,4	2.012,4	1.083,3	-929,1
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	4,5	0,0	-4,5	35,8	0,2	-35,6
	Produse alimentare, băuturi și tutun	55,4	4,6	-50,8	115,9	85,4	-30,5
	Produse minerale	0,9	2,2	1,3	4,5	7,0	2,5
	Produse chimice	175,8	0,3	-175,5	538,8	221,6	-317,2
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	19,2	12,7	-6,4	75,1	26,2	-48,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	2,0	18,7	16,7	3,2	8,4	5,1
	Hârtie și articole din aceasta	6,9	0,1	-6,7	8,3	4,1	-4,3
	Textile și articole din textile	12,3	86,8	74,5	33,1	159,2	126,1
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,1	10,2	10,1	12,9	19,9	7,0
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	3,3	11,6	8,4	39,9	17,0	-22,9
	Metale comune și articole din acestea	28,3	31,6	3,3	163,9	180,5	16,5
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	228,5	42,1	-186,5	788,2	254,3	-533,9
	Mijloace și materiale de transport	14,6	14,8	0,2	73,0	50,1	-22,9
	Instrumente și aparate optice	57,7	2,2	-55,6	85,3	3,2	-82,1
	Mărfuri și produse diverse	9,8	27,9	18,2	34,4	46,3	12,0

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Estonia	Total	14,5	14,4	-0,1	97,4	282,0	184,6
	Total grupe produse industriale	13,6	14,2	0,6	79,6	276,6	197,1
	Produse alimentare, băuturi și tutun	0,6	2,9	2,3	2,6	20,7	18,2
	Produse minerale	0,2	0,0	-0,2	3,0	0,4	-2,6
	Produse chimice	0,4	0,0	-0,4	6,2	3,2	-3,0
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	4,1	1,1	-2,9	18,8	9,3	-9,6
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,7	1,0	0,3	1,4	4,1	2,7
	Hârtie și articole din aceasta	0,7	0,0	-0,7	5,1	5,2	0,1
	Textile și articole din textile	0,5	2,2	1,6	0,7	23,1	22,4
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,0	0,1	0,1	0,2	0,4	0,2
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,1	0,0	0,0	0,3	6,4	6,2
	Metale comune și articole din acestea	0,1	2,7	2,6	4,3	23,5	19,2
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	4,3	2,5	-1,8	14,7	133,6	118,9
	Mijloace și materiale de transport	0,0	0,0	0,0	4,9	11,7	6,8
	Instrumente și aparate optice	0,7	0,0	-0,7	2,5	4,5	2,0
	Mărfuri și produse diverse	1,2	1,6	0,5	14,8	30,6	15,7

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Finlanda	Total	635,0	93,9	-541,1	1.323,5	726,3	-597,1
	Total grupe produse industriale	632,9	92,5	-540,4	1.318,5	723,5	-595,1
	Produse alimentare, băuturi și tutun	5,4	2,4	-3,0	13,7	9,4	-4,3
	Produse minerale	0,5	2,9	2,3	1,1	4,4	3,4
	Produse chimice	45,7	0,9	-44,8	39,1	4,2	-34,9
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	23,6	11,8	-11,8	59,7	36,2	-23,5
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	4,2	2,1	-2,1	15,2	52,1	36,8
	Hârtie și articole din aceasta	128,9	0,0	-128,8	211,7	0,3	-211,4
	Textile și articole din textile	5,2	9,8	4,6	5,5	19,0	13,4
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,1	3,1	3,0	0,2	3,1	3,0
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	5,9	1,1	-4,8	6,0	1,2	-4,8
	Metale comune și articole din acestea	89,1	17,3	-71,8	271,5	92,0	-179,5
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	273,7	35,4	-238,3	618,1	423,6	-194,5
	Mijloace și materiale de transport	17,1	2,2	-14,9	31,0	41,4	10,4
	Instrumente și aparate optice	26,0	0,2	-25,8	37,9	24,2	-13,7
	Mărfuri și produse diverse	7,5	3,3	-4,2	7,9	12,4	4,5

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Franța	Total	11.440,7	9.285,4	-2.155,4	24.427,8	23.668,6	-759,2
	Total grupe produse industriale	11.036,8	9.124,0	-1.912,8	23.464,1	22.647,0	-817,1
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	4,2	0,0	-4,2	10,9	12,6	1,8
	Produse alimentare, băuturi și tutun	152,1	9,4	-142,8	467,8	147,5	-320,3
	Produse minerale	88,5	164,2	75,7	173,3	127,6	-45,7
	Produse chimice	1.770,7	135,9	-1.634,8	3.460,9	618,1	-2.842,8
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	706,7	292,2	-414,5	1.771,1	1.427,3	-343,8
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	23,9	172,5	148,6	59,1	398,6	339,5
	Hârtie și articole din aceasta	187,9	81,9	-106,0	277,6	215,9	-61,7
	Textile și articole din textile	1.812,4	2.831,6	1.019,2	1.878,8	3.064,7	1.185,9
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	89,1	501,1	412,0	58,2	636,3	578,1
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	129,8	158,9	29,1	196,8	175,2	-21,5
	Metale comune și articole din acestea	715,0	439,9	-275,1	2.452,1	1.547,6	-904,5
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sune-tul și imaginile	3.275,2	2.496,8	-778,4	7.310,4	5.863,5	-1.447,0
	Mijloace și materiale de transport	1.615,9	555,5	-1.060,4	4.345,6	6.066,0	1.720,4
	Instrumente și aparate optice	284,6	28,2	-256,5	648,2	168,2	-479,9
	Mărfuri și produse diverse	180,8	1.256,1	1.075,4	353,4	2.177,8	1.824,4

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Germania	Total	25.331,9	18.518,7	-6.813,1	73.254,9	58.877,4	-14.377,4
	Total grupe produse industriale	24.615,0	18.170,8	-6.444,2	70.186,7	57.704,8	-12.482,0
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	64,7	14,7	-50,0	174,6	70,5	-104,1
	Produse alimentare, băuturi și tutun	349,3	121,3	-228,1	1.885,8	586,3	-1.299,5
	Produse minerale	125,0	53,6	-71,4	380,9	541,6	160,7
	Produse chimice	2.132,6	193,3	-1.939,3	6.384,5	1.584,8	-4.799,7
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	1.853,1	600,8	-1.252,3	6.814,7	3.059,0	-3.755,7
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	261,8	497,7	235,9	646,8	750,0	103,2
	Hârtie și articole din aceasta	638,3	61,4	-576,9	1.329,0	107,2	-1.221,8
	Textile și articole din textile	3.189,4	6.130,3	2.940,9	4.790,9	5.671,5	880,6
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	34,8	582,6	547,8	327,5	777,4	449,9
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	286,8	262,4	-24,3	585,9	315,1	-270,8
	Metale comune și articole din acestea	1.869,7	1.426,8	-442,9	6.869,2	4.311,3	-2.558,0
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	7.618,7	4.200,3	-3.418,4	25.873,3	23.831,4	-2.042,0
	Mijloace și materiale de transport	4.977,8	2.659,1	-2.318,7	10.906,5	12.152,8	1.246,3
	Instrumente și aparate optice	831,6	269,4	-562,3	2.282,6	1.191,3	-1.091,3
	Mărfuri și produse diverse	381,2	1.097,0	715,8	934,4	2.754,7	1.820,3

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Grecia	Total	2.551,5	2.986,9	435,4	5.239,9	4.724,2	-515,8
	Total grupe produse industriale	2.390,3	2.665,5	275,1	4.653,8	3.950,1	-703,7
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	15,5	12,6	-2,9	38,9	93,9	55,0
	Produse alimentare, băuturi și tutun	112,6	22,4	-90,1	279,4	267,0	-12,4
	Produse minerale	212,3	677,9	465,6	332,3	453,3	121,0
	Produse chimice	251,0	93,4	-157,6	498,5	259,8	-238,7
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	261,2	73,4	-187,8	693,6	299,3	-394,3
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	3,9	208,2	204,3	14,3	243,8	229,6
	Hârtie și articole din aceasta	61,0	35,0	-26,0	130,9	131,4	0,6
	Textile și articole din textile	216,5	142,8	-73,7	343,7	127,8	-215,8
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	5,9	15,6	9,7	51,8	11,4	-40,4
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	27,9	47,5	19,6	49,4	73,5	24,1
	Metale comune și articole din acestea	521,4	803,1	281,7	1.258,2	1.046,5	-211,7
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	640,0	487,2	-152,9	660,8	777,7	116,9
	Mijloace și materiale de transport	3,6	25,7	22,1	147,5	60,2	-87,3
	Instrumente și aparate optice	11,6	2,4	-9,2	36,5	28,4	-8,1
	Mărfuri și produse diverse	46,0	18,4	-27,6	118,3	76,1	-42,2

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Irlanda	Total	866,7	262,3	-604,4	2.255,2	717,3	-1.538,0
	Total grupe produse industriale	832,4	262,0	-570,5	2.228,5	672,3	-1.556,3
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Produse alimentare, băuturi și tutun	29,8	1,0	-28,8	42,6	7,3	-35,3
	Produse minerale	7,1	0,1	-6,9	4,5	27,7	23,2
	Produse chimice	343,2	3,5	-339,7	1.320,1	16,7	-1.303,5
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	7,1	1,5	-5,7	13,4	12,4	-1,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,1	1,7	1,6	0,5	1,5	0,9
	Hârtie și articole din aceasta	11,4	0,2	-11,2	28,6	0,3	-28,3
	Textile și articole din textile	73,6	52,7	-20,9	44,2	79,5	35,4
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,2	4,2	4,0	1,3	2,0	0,7
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,9	0,7	-0,3	0,5	0,3	-0,2
	Metale comune și articole din acestea	5,9	6,8	0,9	26,8	16,6	-10,2
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	333,5	115,5	-218,0	696,1	318,9	-377,2
	Mijloace și materiale de transport	0,2	27,4	27,2	20,6	160,9	140,3
	Instrumente și aparate optice	16,4	0,2	-16,2	26,8	1,0	-25,8
	Mărfuri și produse diverse	3,0	46,5	43,5	2,6	27,2	24,6

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Italia	Total	29.680,0	26.054,8	-3.625,2	47.767,7	43.143,6	-4.624,2
	Total grupe produse industriale	25.895,7	24.557,8	-1.337,9	42.585,9	39.746,1	-2.839,7
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	28,9	10,0	-18,9	96,6	76,4	-20,2
	Produse alimentare, băuturi și tutun	177,6	41,3	-136,3	771,0	2.495,8	1.724,8
	Produse minerale	424,3	897,1	472,8	749,6	168,1	-581,5
	Produse chimice	1.177,0	385,6	-791,4	2.612,3	695,7	-1.916,6
	Materiale plastice, cauciuc și articole din aceasta	1.497,9	441,8	-1.056,1	3.023,8	1.851,0	-1.172,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	157,9	821,2	663,3	275,5	1.256,0	980,5
	Hârtie și articole din aceasta	628,8	145,7	-483,0	957,9	197,5	-760,4
	Textile și articole din textile	8.662,8	8.763,5	100,7	8.216,6	9.946,5	1.729,8
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	1.530,2	6.119,5	4.589,4	1.910,6	6.116,8	4.206,2
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	450,1	171,1	-279,0	678,1	204,2	-473,8
	Metale comune și articole din acestea	2.778,6	2.538,3	-240,3	7.486,0	4.165,0	-3.321,0
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	5.993,6	2.964,8	-3.028,8	11.154,0	7.739,8	-3.414,2
	Mijloace și materiale de transport	989,1	319,9	-669,1	2.722,1	3.009,2	287,1
	Instrumente și aparate optice	394,5	127,1	-267,4	651,0	336,8	-314,1
	Mărfuri și produse diverse	1.004,7	810,9	-193,7	1.280,8	1.487,3	206,5

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Letonia	Total	11,0	18,0	6,9	180,7	168,4	-12,2
	Total grupe produse industriale	11,0	17,5	6,5	174,4	166,5	-7,9
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
	Produse alimentare, băuturi și tutun	1,3	0,4	-0,9	10,0	22,6	12,6
	Produse minerale	0,3	0,0	-0,3	3,4	0,6	-2,8
	Produse chimice	0,0	0,5	0,5	8,2	7,5	-0,7
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	0,1	6,1	6,0	8,3	5,1	-3,2
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,7	0,7	0,0	16,3	4,2	-12,1
	Hârtie și articole din aceasta	0,1	0,1	0,0	2,5	0,3	-2,2
	Textile și articole din textile	0,4	0,8	0,4	10,4	48,3	37,9
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,0	1,2	1,1	1,2	0,6	-0,6
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,1	0,0	-0,1	2,8	1,3	-1,6
	Metale comune și articole din acestea	1,4	1,7	0,3	6,4	9,6	3,2
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	5,6	5,6	0,0	40,6	53,6	12,9
	Mijloace și materiale de transport	0,2	0,2	0,0	1,9	7,2	5,3
	Instrumente și aparate optice	0,3	0,0	-0,3	1,2	0,2	-0,9
	Mărfuri și produse diverse	0,6	0,3	-0,3	61,2	5,4	-55,8

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Lituania	Total	56,0	32,9	-23,2	358,9	295,4	-63,5
	Total grupe produse industriale	55,7	32,6	-23,1	335,6	290,3	-45,3
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,1	0,1	1,3	0,1	-1,2
	Produse alimentare, băuturi și tutun	1,3	0,1	-1,1	18,3	39,0	20,8
	Produse minerale	0,9	0,0	-0,9	8,0	1,8	-6,2
	Produse chimice	11,7	2,5	-9,2	66,5	34,9	-31,6
	Materiale plastice, cauciuc și articole din aceasta	3,9	5,8	1,9	58,1	38,4	-19,7
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,2	0,8	0,6	4,4	24,7	20,3
	Hârtie și articole din aceasta	0,0	0,0	0,0	4,3	0,7	-3,5
	Textile și articole din textile	13,5	10,2	-3,3	12,3	37,5	25,2
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,1	0,3	0,2	0,0	0,7	0,7
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,5	1,2	0,6	10,9	1,4	-9,5
	Metale comune și articole din acestea	0,9	4,8	3,9	25,8	31,2	5,4
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	15,6	5,6	-10,0	67,7	66,5	-1,1
	Mijloace și materiale de transport	3,3	0,2	-3,1	30,6	8,4	-22,3
	Instrumente și aparate optice	1,4	0,0	-1,4	5,5	1,0	-4,4
	Mărfuri și produse diverse	2,4	1,0	-1,4	22,0	3,9	-18,1

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Luxemburg	Total	96,0	31,1	-64,9	554,6	120,3	-434,2
	Total grupe produse industriale	95,9	31,0	-64,9	549,1	116,1	-433,0
	Produse alimentare, băuturi și tutun	0,1	0,7	0,6	4,4	0,7	-3,8
	Produse minerale	0,0	0,4	0,4	1,2	17,7	16,5
	Produse chimice	2,3	6,5	4,3	91,4	1,0	-90,4
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	18,4	0,4	-18,0	69,4	1,4	-67,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,2	2,2	2,0	1,4	12,9	11,5
	Hârtie și articole din aceasta	2,8	0,0	-2,7	29,0	0,9	-28,0
	Textile și articole din textile	6,9	2,0	-4,9	20,0	27,3	7,3
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	-0,2
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	7,3	0,1	-7,2	5,7	0,1	-5,6
	Metale comune și articole din acestea	29,3	2,3	-27,0	146,4	3,4	-143,0
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	18,9	8,0	-10,9	158,0	13,6	-144,4
	Mijloace și materiale de transport	2,6	5,7	3,2	13,1	35,6	22,6
	Instrumente și aparate optice	2,8	0,1	-2,8	4,8	0,4	-4,4
	Mărfuri și produse diverse	4,5	2,7	-1,9	4,1	1,0	-3,1

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Malta	Total	17,8	199,8	182,0	205,0	264,8	59,8
	Total grupe produse industriale	17,8	199,5	181,7	197,1	237,1	40,0
	Produse alimentare, băuturi și tutun	0,0	0,4	0,4	3,6	2,6	-1,1
	Produse minerale	0,0	142,2	142,2	4,2	154,4	150,2
	Produse chimice	0,0	0,2	0,1	146,9	29,3	-117,7
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	0,1	0,7	0,6	1,7	0,7	-0,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	0,0	0,2	0,2	0,0	0,5	0,5
	Hârtie și articole din aceasta	0,0	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1
	Textile și articole din textile	0,2	1,8	1,6	0,5	1,3	0,8
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	2,1	0,0	-2,1	0,2	0,2	0,0
	Articole din piatra, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	0,0	0,1	0,1	2,3	0,2	-2,2
	Metale comune și articole din acestea	0,1	0,4	0,3	0,6	6,4	5,8
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	14,9	1,1	-13,8	24,1	10,8	-13,2
	Mijloace și materiale de transport	0,0	51,9	51,9	8,4	29,3	20,9
	Instrumente și aparate optice	0,1	0,1	-0,1	0,8	0,0	-0,7
	Mărfuri și produse diverse	0,1	0,2	0,1	3,6	1,2	-2,4

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Olanda	Total	3.298,1	3.644,4	346,3	15.051,7	9.156,4	-5.895,4
	Total grupe produse industriale	2.837,0	3.481,4	644,5	13.156,3	7.708,7	-5.447,5
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	35,5	1,7	-33,8	159,9	57,2	-102,8
	Produse alimentare, băuturi și tutun	166,4	70,2	-96,2	715,4	245,5	-469,9
	Produse minerale	24,5	123,6	99,2	141,2	115,9	-25,3
	Produse chimice	563,8	59,2	-504,6	2.586,8	212,7	-2.374,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	247,9	93,8	-154,1	859,1	366,1	-493,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	6,6	40,8	34,2	29,3	75,9	46,6
	Hârtie și articole din aceasta	52,0	11,7	-40,3	130,9	24,2	-106,7
	Textile și articole din textile	275,3	559,2	283,9	416,9	422,7	5,8
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	7,8	333,5	325,7	47,2	306,4	259,2
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	14,2	70,6	56,4	51,9	35,8	-16,1
	Metale comune și articole din acestea	245,2	283,0	37,8	840,3	788,0	-52,3
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	644,6	551,8	-92,8	5.208,5	2.812,4	-2.396,1
	Mijloace și materiale de transport	399,6	725,1	325,5	1.336,4	1.477,5	141,1
	Instrumente și aparate optice	103,4	15,0	-88,4	445,3	113,8	-331,5
	Mărfuri și produse diverse	50,1	542,1	492,0	187,2	654,7	467,5

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Polonia	Total	2.726,9	1.043,8	-1.683,1	16.496,9	7.574,5	-8.922,5
	Total grupe produse industriale	2.578,8	1.035,6	-1.543,3	15.498,8	7.428,7	-8.070,1
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,2	24,9	24,7	47,9	15,2	-32,7
	Produse alimentare, băuturi și tutun	181,3	24,0	-157,3	1.398,0	198,5	-1.199,5
	Produse minerale	307,4	8,6	-298,9	1.899,0	40,5	-1.858,4
	Produse chimice	243,4	46,9	-196,5	1.479,2	357,1	-1.122,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	222,8	146,5	-76,3	1.473,7	849,2	-624,6
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	132,2	38,3	-93,9	385,7	246,2	-139,6
	Hârtie și articole din aceasta	142,9	6,4	-136,6	674,5	62,6	-611,9
	Textile și articole din textile	29,4	92,7	63,2	603,7	588,8	-14,9
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	11,5	4,2	-7,3	146,5	41,6	-104,9
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	179,2	4,7	-174,5	586,7	83,4	-503,3
	Metale comune și articole din acestea	330,9	244,0	-86,8	2.413,7	1.369,9	-1.043,8
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	451,7	272,2	-179,5	2.529,0	1.890,0	-639,0
	Mijloace și materiale de transport	190,5	76,8	-113,7	997,5	1.110,6	113,0
	Instrumente și aparate optice	11,2	22,1	10,9	105,9	354,8	248,8
	Mărfuri și produse diverse	144,2	23,4	-120,9	757,6	220,4	-537,2

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Portu- galia	Total	495,4	233,6	-261,7	1.578,5	1.206,2	-372,2
	Total grupe pro- duse industriale	482,9	169,3	-313,6	1.507,9	847,2	-660,7
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,7	0,0	-0,7	4,9	11,8	6,9
	Produse alimen- tare, băuturi și tutun	3,3	0,0	-3,3	103,8	14,6	-89,2
	Produse minerale	2,5	10,3	7,7	0,5	2,6	2,0
	Produse chimice	13,5	29,9	16,4	33,0	35,6	2,6
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	21,9	19,5	-2,4	98,3	75,4	-22,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	22,3	10,7	-11,6	20,7	12,4	-8,3
	Hârtie și articole din aceasta	3,4	0,4	-3,0	16,4	2,7	-13,7
	Textile și articole din textile	169,6	21,0	-148,5	251,3	52,1	-199,1
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	16,3	3,4	-12,9	20,7	18,8	-1,9
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	3,9	0,6	-3,3	8,0	6,4	-1,6
	Metale comune și articole din acestea	20,6	50,9	30,3	52,1	78,8	26,7
	Mașini, aparate și echipamente elec- trice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	168,7	12,1	-156,6	536,5	223,5	-313,1
	Mijloace și mate- riale de transport	24,5	7,6	-16,9	325,5	188,1	-137,4
	Instrumente și aparate optice	5,6	0,1	-5,6	14,0	8,3	-5,6
	Mărfuri și produse diverse	6,0	2,8	-3,2	22,3	116,1	93,8

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Regatul Unit	Total	5.413,2	6.830,1	1.416,9	9.190,0	11.900,8	2.710,8
	Total grupe produse industriale	5.349,9	6.701,9	1.352,0	9.025,3	11.605,4	2.580,2
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	1,5	0,3	-1,2	4,8	6,1	1,3
	Produse alimentare, băuturi și tutun	175,6	17,7	-157,9	273,2	195,3	-78,0
	Produse minerale	70,8	34,4	-36,4	73,1	66,7	-6,4
	Produse chimice	858,9	25,8	-833,2	1.400,0	578,5	-821,5
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	302,4	139,8	-162,6	493,2	619,1	125,8
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	6,1	58,7	52,6	6,4	142,7	136,3
	Hârtie și articole din aceasta	92,7	9,8	-82,9	143,6	36,3	-107,3
	Textile și articole din textile	1.425,6	3.577,0	2.151,4	1.728,8	3.081,7	1.352,9
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	8,0	162,2	154,2	25,0	138,5	113,5
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	34,8	61,4	26,6	59,7	34,8	-25,0
	Metale comune și articole din acestea	231,4	311,6	80,2	551,6	716,2	164,6
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	1.456,0	1.631,4	175,4	2.779,7	3.569,5	789,8
	Mijloace și materiale de transport	433,7	296,1	-137,6	1.110,8	1.523,5	412,7
	Instrumente și aparate optice	151,3	13,5	-137,7	225,9	65,6	-160,3
	Mărfuri și produse diverse	101,2	362,3	261,2	149,3	830,8	681,6

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Slovenia	Total	1.086,4	336,8	-749,5	7.381,6	4.788,1	-2.593,5
	Total grupe produse industriale	1.048,8	324,6	-724,1	7.081,8	4.637,8	-2.443,9
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,1	0,1	2,6	31,8	29,1
	Produse alimentare, băuturi și tutun	28,1	8,0	-20,1	172,4	114,4	-58,0
	Produse minerale	9,7	3,5	-6,2	64,1	225,1	161,0
	Produse chimice	73,9	11,0	-62,9	336,6	150,5	-186,0
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	96,4	12,5	-83,9	510,5	168,7	-341,9
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	34,6	9,1	-25,6	59,2	69,4	10,2
	Hârtie și articole din aceasta	50,5	1,5	-49,1	347,9	30,2	-317,7
	Textile și articole din textile	17,3	21,0	3,7	184,0	144,4	-39,7
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	4,2	9,6	5,4	361,3	429,5	68,3
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	21,3	1,9	-19,3	73,4	11,4	-62,0
	Metale comune și articole din acestea	328,9	95,0	-234,0	1.412,1	624,7	-787,4
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	204,3	105,3	-98,9	2.615,3	1.706,3	-909,0
	Mijloace și materiale de transport	165,3	34,5	-130,8	750,7	706,6	-44,0
	Instrumente și aparate optice	4,7	0,9	-3,7	76,1	18,3	-57,8
	Mărfuri și produse diverse	9,6	10,7	1,2	115,6	206,4	90,8

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Slovenia	Total	477,1	291,8	-185,3	2.959,4	1.501,1	-1.458,3
	Total grupe produse industriale	469,3	280,1	-189,2	2.907,3	1.458,6	-1.448,7
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	0,0	0,4	0,4	0,1	11,6	11,5
	Produse alimentare, băuturi și tutun	6,2	0,5	-5,7	22,2	22,6	0,4
	Produse minerale	0,3	95,7	95,4	27,6	97,2	69,6
	Produse chimice	150,8	3,4	-147,4	835,0	49,6	-785,4
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	39,7	3,5	-36,2	193,0	141,0	-52,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	4,9	15,8	10,9	41,5	25,6	-15,9
	Hârtie și articole din aceasta	38,2	1,0	-37,2	87,7	9,5	-78,2
	Textile și articole din textile	9,2	29,4	20,2	72,1	42,6	-29,5
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	2,5	10,6	8,1	12,5	22,6	10,2
	Articole din piatra, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	10,5	0,7	-9,8	63,7	3,6	-60,1
	Metale comune și articole din acestea	56,2	89,6	33,4	212,4	278,7	66,3
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sunetul și imaginile	111,0	15,2	-95,8	822,0	335,3	-486,7
	Mijloace și materiale de transport	16,3	6,8	-9,6	417,1	285,3	-131,8
	Instrumente și aparate optice	6,9	2,2	-4,8	38,1	13,7	-24,4
	Mărfuri și produse diverse	16,4	5,3	-11,1	62,3	119,7	57,4

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Spania	Total	3.334,4	2.340,0	-994,4	9.342,9	8.252,0	-1.090,9
	Total grupe produse industriale	3.113,4	2.131,8	-981,7	8.578,4	6.845,2	-1.733,2
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	5,1	4,0	-1,1	25,8	158,4	132,6
	Produse alimentare, băuturi și tutun	88,6	8,5	-80,1	263,8	220,3	-43,5
	Produse minerale	14,9	241,7	226,8	62,6	60,3	-2,3
	Produse chimice	323,0	175,1	-147,9	653,7	336,5	-317,1
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	170,5	99,5	-71,0	412,2	634,9	222,8
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	10,3	232,0	221,8	47,8	190,1	142,3
	Hârtie și articole din aceasta	60,1	5,4	-54,7	130,0	10,8	-119,2
	Textile și articole din textile	346,4	284,5	-61,8	869,1	669,3	-199,9
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	37,6	77,5	39,9	129,5	154,5	25,1
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	336,0	39,5	-296,5	399,0	40,1	-358,9
	Metale comune și articole din acestea	163,7	405,6	242,0	780,1	682,6	-97,5
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduș sunetul și imaginile	878,7	395,3	-483,4	3.194,6	1.524,6	-1.669,9
	Mijloace și materiale de transport	552,7	87,5	-465,2	1.413,8	1.657,5	243,7
	Instrumente și aparate optice	44,1	4,6	-39,5	61,6	63,0	1,4
	Mărfuri și produse diverse	81,8	71,1	-10,8	135,0	442,3	307,3

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Suedia	Total	1.771,2	708,0	-1.063,2	2.805,4	2.600,9	-204,5
	Total grupe produse industriale	1.764,2	702,1	-1.062,0	2.725,9	2.580,7	-145,2
	Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale	26,4	0,0	-26,4	59,4	0,1	-59,3
	Produse alimentare, băuturi și tutun	3,8	1,5	-2,3	34,5	28,2	-6,4
	Produse minerale	6,9	1,9	-4,9	8,1	1,4	-6,7
	Produse chimice	129,0	0,9	-128,0	119,2	15,2	-103,9
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	66,6	25,0	-41,7	126,4	95,5	-31,0
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	3,8	30,2	26,4	29,4	111,8	82,4
	Hârtie și articole din aceasta	108,3	2,8	-105,5	147,7	3,4	-144,3
	Textile și articole din textile	39,0	178,8	139,8	66,7	162,0	95,2
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	0,5	12,9	12,5	1,9	18,9	17,0
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	5,8	16,4	10,6	7,6	16,8	9,2
	Metale comune și articole din acestea	209,4	58,7	-150,6	460,1	316,4	-143,7
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imaginile	750,7	169,1	-581,6	1.073,6	917,5	-156,1
	Mijloace și materiale de transport	364,0	24,7	-339,3	499,6	549,7	50,0
	Instrumente și aparate optice	37,4	7,0	-30,5	52,1	64,0	11,9
	Mărfuri și produse diverse	12,6	172,2	159,6	39,4	279,8	240,4

- continuare Anexa 20 -

		2000 -2006			2007-2014		
		Import	Export	Sold	Import	Export	Sold
Ungaria	Total	3.241,0	2.922,8	-318,2	34.071,2	16.573,8	-17.497,4
	Total grupe produse industriale	2.982,4	2.860,2	-122,3	30.232,4	15.254,9	-14.977,5
	Grasimi și uleiuri animale sau vegetale	3,2	15,3	12,1	374,0	364,6	-9,5
	Produse alimentare, băuturi și tutun	199,4	43,9	-155,4	1.791,8	477,9	-1.313,9
	Produse minerale	237,3	257,6	20,3	3.311,3	1.575,8	-1.735,5
	Produse chimice	272,3	149,0	-123,3	4.263,3	744,3	-3.519,0
	Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta	393,0	148,9	-244,1	2.811,2	1.739,6	-1.071,5
	Produse din lemn, exclusiv mobilier	103,6	99,9	-3,7	383,2	344,0	-39,2
	Hârtie și articole din aceasta	148,2	20,0	-128,3	722,8	286,9	-435,9
	Textile și articole din textile	127,3	414,8	287,5	733,3	500,7	-232,6
	Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	10,6	96,1	85,4	257,5	348,0	90,5
	Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare	196,9	46,5	-150,3	712,6	168,4	-544,2
	Metale comune și articole din acestea	313,6	416,9	103,3	2.104,2	1.952,1	-152,0
	Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile	778,7	856,5	77,8	9.355,1	5.649,2	-3.705,9
	Mijloace și materiale de transport	91,1	95,4	4,3	2.437,7	553,4	-1.884,3
	Instrumente și aparate optice	28,6	9,4	-19,2	303,5	173,3	-130,2
	Mărfuri și produse diverse	78,7	190,1	111,4	671,0	376,7	-294,4

Sursa: Prelucrări proprii date Tempo online, INS.

Anexa 21 (I): Producția fizică a principalelor produse industriale

	UM	Nivel maxim al producției obținute	Anul cu nivel maxim	1990	1996	2000	2006	2008	2011	2013	2014
Energie electrică	mil. Kwh	75.851	1989	64.309	61.350	51.935	62.696	64.956	62.216	58.887,9	65.674,9
Energie termică	mil. Kcal	182.407	1988	168.331	103.986	68.474	48.334	43.847	38.876	32.972,9	28.476,0
Cărbune extras, total	mii tone	66.462	1989	40.847	47.774	30.924	35.404	36.690	37.342	25.922,6	24.670,5
Huilă	mii tone	11.693	1987	5.950	6.965	4.042	2.587	...	...	1.874,7	1.711,8
Lignit	mii tone	53.980	1989	34.220	37.204	26.576	32.754	33.658	35.220	24.047,9	22.958,8
Cărbune brun	mii tone	910	1988	677	605	306	63	...	...	...	...
Cocs metalurgic	mii tone	5.870	1989	3.978	3.153	1.613	1.790	...	0,32	0	0
Țiței extras	mii tone	13.337	1970	7.928	6.626	6.042	4.777	...	...	3.983,7	3.912,2
Petroluri	mii tone	1.289	1960	453	185	266	461	555	502	464,8	509,9
Motorină	mii tone	8.471	1988	6.389	4.197	3.354	4.484	4.679	3.828	4.172,5	5.138,3
Păcură	mii tone	10.231	1980	8.121	2.405	1.433	1.303	48	0,07	400,4	320,7
Uleiuri minerale	mii tone	664	1980	371	217	112	85	...	...	18,7	24,2
Gaze asociate și gaz metan	mil. mc	40.764	1980	28.336	18.162	14.607	12.422	11.586	11.174	11.168,9	11.374,6
Minereuri de fier brute	mii tone	2.482	1989	2.002	860	116	123	...	...		
Fontă	mii tone	9.329	1986	6.335	4.025	3.066	3.946	...	...	...	...
Oțel	mii tone	14.411	1989	9.761	6.083	4.672	6.266	5.039	3.811	3.073,4	3.192,9
Lamine finite pline din oțel	mii tone	9.319	1980	4.727	4.479	3.687	5.696	4.757	4.073	2.935,3	3.170,5
Țevi din oțel	mii tone	1.464	1980	510	591	465	580	885	820	478,5	526,1
Aluminiu	mii tone	417	2000	178	145	417	277	...	...		...
Plumb	mii tone	44	1970	13	14	25	20	...	...		...
Cupru	mii tone	41	1986	28	33	16	22	...	...	...	...
Motoare cu combustie internă	mii buc.	308	2006	163	120	107	308	...	...	...	...
Calculatoare electronice	buc.	512	1989	320	...	...	...	...	...	...	..
Motoare electrice	mii Kwh	19.187	1980	11.086	1.987	1.704	1.502	1.234	700	298,3	308,9

- continuare Anexa 21(I) -

	UM	Nivel maxim al producției obținute	Anul cu nivel maxim	1990	1996	2000	2006	2008	2011	2013	2014
Generatoare electrice	mii KwA	1.111	1980	589	2	108	...	...	...	...	...
Transformatoare electrice	mii KwA	15.939	1980	5.728	1.664	2.068	3.262	...	5.384	2.712,3	...
Receptoare radio-TV	mii buc.	1.404	1980	839	351	32	43	...	...	...	...
Mașini-unelte (strunguri, freze, raboteze etc.)	buc.	12.958	1980	5.554	1.197	654	365	252	71	...	...
Mașini și instalații pentru explorări și foraj	mii tone	166	1986	70	21	9	24	49	...	...	...
Mașini, utilaje și instalații pentru industrii	mii tone	689	1986	405	293	69	68	15	12	..	..

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții și Tempo on line.

Anexa 21 (II): Producția fizică a principalelor produse industriale

	UM	Nivel maxim al producției obținute	Anul cu nivel maxim	1990	1996	2000	2006	2008	2011	2013	2014
Escavatoare, compactoare	buc.	1.612	1980	1.048	139	73	6	...	...	...	...
Tractoare	mii buc.	71	1980	22,6	13,0	5,4	3,3	...	...		...
Locomotive electrice și Diesel	buc.	276	1980	121,0	1,0	2,0	0,0	0,0	2,0	..	..
Vagoane de marfă	buc.	14.060	1987	7.500	38	1.128	2.593	4184,0	842,0	...	...
Vagoane de pasageri	buc.	601	1980	129	23	...	32	...	...	...	...
Autoturisme, autoutilitare, autobuze și troleibuze	mii buc.	213,4	2006	102,9	119,5	77,2	213,4	...	c	c	c
Autocamioane și autobasculante	mii buc.	35,0	1970	8,5	3,1	0,8	0,5	...	0,1	c	c
Nave maritime și fluviale	buc.	144	1996	22	144	41	36	...	...	..	..
Rulmenți	mil. buc.	143	1996	101	97	88	75	78,6	80,5	78,6	85,0
Biciclete	mii buc.	881	2011	136	19	4	137	...	881,0	908,0	584,0
Acid sulfuric și clorhidric	mii tone	2.437	1986	1.454	594	328	147	136,7	187,7	111,2	111,7
Îngrășăminte chimice (100% s.a.)	mii tone	3.097	1985	1.744	1.464	1.054	1.142	1.786,8	1.288,3	742,5	785,4
Fire și fibre chimice	mii tone	303	1986	209	78	30	13	...	...	...	...
Materiale plastice și rășini sintetice	mii tone	834,5	2008	473	322	331	791	834,5	658,0	...	...
Cauciuc sintetic	mii tone	173	1986	102	37	20	2	...	...	...	...
Anvelope	mii buc.	28.013	2011	5.142	3.739	3.226	15.330	18.686,9	28.013,2	28.176,8	29.539,5
Detergenți (100% s.a.)	mii tone	206,7	2011	11,6	6,0	11,0	148,0	163,5	206,7	229,6	230,9
Lacuri și vopsele	mii tone	196	1986	134	44	36	110	154,9	136,0	140,5	142,2
Ciment	mii tone	14.607	1980	9.468	6.956	6.058	8.253	10.659,6	8.087,3	7.450,8	7.621,1
Geamuri (2 mm grosime)	mii mp	77.504	1980	56.649	37.000	30.000	16.000	...	...	...	...
Sticlărie	mii tone	398	1986	307	216	129	126	...	...	...	...

- continuare Anexa 21(II) -

	UM	Nivel maxim al producției obținute	Anul cu nivel maxim	1990	1996	2000	2006	2008	2011	2013	2014
Cherestea	mii mc	5.144,9	2011	2.932	1.924	1.405	3.126	3.509,0	5.144,9	5.835,7	5.909,2
Hârtie și carton	mii tone	822	1980	449	327	359	434	399,6	361,8	398,6	414,5
Fire de bumbac și tip bumbac	mii tone	183	1980	131	62	27	29	15,9	18,1	12,4	12,5
Fire de lână și tip lână	mii tone	75,8	1987	56,3	32,0	19,0	24,0	22,5	29,1	30,7	27,9
Fire de in și cânepă	mii tone	45,5	1980	24,4	7,0	4,0	2,0	1,4	...	0,5	..
Țesături	mil. mp	1.154	1980	841	342	194	154	80,7	44,2	65,4	70,8
Tricotaje	mil. buc.	296	1980	203	110	38	39	29,7	27,6	22,9	23,0
Încălțăminte, din care:	mil. perechi	118	1989	92	47	38	69	53,1	45,9	49,7	51,6
din piele	mil. perechi	59	2006	32	36	27	59	47,5	40,3	43,2	46,3

Sursa: Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României, INS, București, diverse ediții și Tempo on line.

Anexa 21 (III): Producția fizică a principalelor produse industriale

	UM	Nivel maxim al producției obținute	Anul cu nivel maxim	1990	1996	2000	2006	2008	2011	2013	2014
Carne	mii tone	993	1980	947	607	259	322	457,5	579,7	631,8	680,3
Preparate din carne	mii tone	368,2	2008	365	150	127	330	368,2	350,0	325,8	337,7
Lapte de consum	mii hl	5.925	1980	5.223	3.491	1.608	1.665	2.028,9	2.238,9	2.180,6	2.594,3
Uleiuri comestibile	mii tone	392	1987	270	236	253	338	157,8	203,8	192,5	273,7
Zahăr	mii tone	716	1989	538	396	476	605	489,6	384,2	456,3	437,5
Conserve din carne	mii tone	77	1980	48	18	11	28	33,7	25,5	29,9	33,7
Conserve din pește	mii tone	25	1980	18	2	1	10	10,2	9,8	c	c
Conserve de legume și fructe	mii tone	540	1980	240	163	104	71	79,9	70,4	80,4	76,5
Sare	mii tone	5.395	1987	4.262	2.689	2.308	2.621	c	c	c	c
Produse de tutun	mii tone	49	2011	27	25	33	30	45,3	49,0	48,3	56,8
Săpun	mii tone	66	1980	36	10	2	2	4,6	4,3	6,2	8,8

Sursa: *Prelucrări proprii date Anuarul Statistic al României*, INS, București, diverse ediții și Tempo on line.

**Anexa 22 (I): Numărul mediu de salariați pe activități ale industriei,
1990-2007 (mii pers.)**

	1990	2008	2008-1990	(2008-1990)/ 1990 (%)
Total – Industrie	3.846	1.570	-2.276	-59,2
Industrie extractivă	267	81	-186	-69,7
Extracția și prepararea cărbunelui	99	26	-73	-73,7
Extracția hidrocarburilor și servicii anexe	69	39	-30	-43,5
Extracția și prepararea minereurilor metalifere	72	1	-71	-98,6
Alte activități extractive	27	12	-15	-55,6
Industrie prelucrătoare	3.452	1.368	-2.084	-60,4
Alimentară și băuturi	259	185	-74	-28,6
Produse din tutun	6	2	-4	-66,7
Produse textile	414	54	-360	-87,0
Articole de îmbrăcăminte	258	193	-65	-25,2
Pielărie și încălțăminte	127	82	-45	-35,4
Prelucrarea lemnului și a produselor din lemn (exclusiv mobilă)	94	70	-24	-25,5
Celuloză, hârtie și produse din hârtie	43	13	-30	-69,8
Edituri, poligrafie și reproducerea pe suport	26	32	6	23,1
Prelucrarea șteiului, cocsificarea cărbunelui și tratarea combustibililor nucleari	33	11	-22	-66,7
Substanțe și produse chimice	183	45	-138	-75,4
Produse din cauciuc și mase plastice	86	47	-39	-45,3
Fabricarea materialelor de construcții și alte produse din minerale nemetalice	176	56	-120	-68,2
Metalurgie	173	48	-125	-72,3
Construcții metalice și produse din metal	189	98	-91	-48,1
Mașini și echipamente (exclusiv echipamente electrice și optice)	603	87	-516	-85,6
Mijloace ale tehnicii de calcul și de birou	4	4	0	0,0
Mașini și aparate electrice	127	88	-39	-30,7
Echipamente, aparate de radio, televiziune și comunicații	40	11	-29	-72,5
Aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice și ceasornicărie	50	13	-37	-74,0
Mijloace de transport rutier	163	65	-98	-60,1
Mijloace de transport neincluse la cele rutiere	184	60	-124	-67,4
Mobilier și alte activități industriale neclasificate în altă parte	204	92	-112	-54,9

- continuare Anexa 22(I) -

	1990	2008	2008-1990	(2008-1990)/ 1990 (%)
Recuperarea deșeurilor	10	12	2	20,0
Energie electrică și termică, gaze și apă	127	121	-6	-4,7
Producția, transportul și distribuția de energie electrică și termică, gaze și apă caldă	96	83	-13	-13,5
Captarea, tratarea și distribuția apei	31	38	7	22,6

Sursa: Calcule pe baza datelor INS și BNR.

**Anexa 22 (II): Numărul mediu de salariați pe activități ale industriei
în anii 2008-2015 (mii pers., %)**

	2008	2015	Modificare 2015/2008	
			mii pers.	%
Total – Industrie	1606	1335	-270,7	-16,9
Industrie extractivă	81	58	-22,9	-28,4
Extracția cărbunelui superior și inferior	26	17	-9,2	-34,8
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	30	19	-10,9	-36,8
Extracția minereurilor metalifere	3	2	-0,8	-25,8
Alte activități extractive	12	11	-1,1	-8,9
Activități de servicii anexe extracției	10	9	-1,0	-10,1
Industrie prelucrătoare	1342	1122	-219,5	-16,4
Industria alimentară	156	147	-9,3	-6,0
Fabricarea băuturilor	29	19	-10,5	-36,1
Fabricarea produselor din tutun	2	2	0,0	2,4
Fabricarea produselor textile	35	35	-0,5	-1,4
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	211	140	-71,7	-33,9
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	81	62	-18,7	-23,2
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	68	53	-15,5	-22,7
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	13	12	-1,7	-13,0
Tipărirea și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	20	15	-5,5	-26,6
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	10	4	-6,1	-60,4
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	36	24	-11,7	-32,4
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	9	9	0,7	7,5

- continuare Anexa 22(II) -

	2008	2015	Modificare 2015/2008	
			mii pers.	%
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	48	52	4,5	9,4
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	57	39	-17,4	-30,7
Industria metalurgică	50	29	-20,6	-41,4
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	103	75	-27,4	-26,6
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	26	29	3,3	12,6
Fabricarea echipamentelor electrice	39	40	0,9	2,4
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	68	48	-19,4	-28,6
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	115	161	45,5	39,6
Fabricarea altor mijloace de transport	40	31	-9,4	-23,3
Fabricarea de mobilă	80	61	-19,2	-24
Alte activități industriale n.c.a.	13	14	1	8,0
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	33	22	-10,6	-32,7
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	84	55	-28,1	-33,6
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	99	99	-0,1	-0,1
Captarea, tratarea și distribuția apei	38	41	2,9	7,5
Colectarea și epurarea apelor uzate	6	7	1,1	19,1
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile; activități și servicii de decontaminare	55	51	-4,1	-7,5

Sursa: Calcule proprii pe baza datelor INS și BNR.

Anexa 23: Câștigul salarial mediu net lunar (euro)

	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TOTAL	107	206	312	330	341	338	357	382	418
INDUSTRIE	111	202	291	330	347	346	363	387	411
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	184	344	541	578	608	625	666	733	777
Extracția cărbunelui superior și inferior	206	375	556	566	564	574	583	613	622
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	199	385	630	680	753	818	893	1051	1124
Extracția minereurilor metalifere	151	263	427	472	500	485	481	514	545
Alte activități extractive	132	209	298	317	339	307	316	314	336
Activități de servicii anexe extractiei	163	315	513	624	640	652	735	803	956
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	99	180	261	294	312	313	332	355	383
Industria alimentară	77	145	217	225	231	222	231	254	281
Fabricarea băuturilor	136	259	390	405	421	426	448	454	472
Fabricarea produselor din tutun	225	474	648	766	845	835	864	936	943
Fabricarea produselor textile	77	143	209	251	274	273	289	302	327
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	75	136	191	204	214	215	228	250	265
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașă- mentelor și încălțămîn- tei; prepararea și vopsirea blănurilor	67	134	186	212	224	223	239	253	278
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabri- carea articolelor din paie și din alte mate- riale vegetale împletite	69	125	180	193	215	227	228	243	276
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	104	188	267	305	318	320	355	380	406

	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	111	182	256	305	341	334	371	394	398
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	186	398	575	706	706	692	764	849	937
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	132	249	384	405	443	440	452	471	510
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	180	339	523	519	526	526	564	594	636
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	100	176	253	300	324	339	360	372	409
Fabricarea altor produse din minerale nemetale	109	208	313	359	364	356	375	406	417
Industria metalurgică	147	267	383	410	439	449	477	497	526
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	95	195	280	296	314	310	333	352	384
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	132	256	342	381	422	439	464	487	514
Fabricarea echipamentelor electrice	108	198	281	342	360	357	380	390	414
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	113	212	306	337	385	384	416	459	484
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	112	212	312	374	403	415	442	473	504
Fabricarea altor mijloace de transport	143	276	384	433	462	464	501	536	545
Fabricarea de mobilă	76	142	203	215	223	224	235	254	289
Alte activități industriale n.c.a.	78	149	206	229	263	239	272	283	323

- continuare Anexa 23 -

	2000	2005	2007	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	119	233	322	370	366	352	380	387	403
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	191	372	535	634	658	652	660	696	692
DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	102	185	277	298	315	311	323	340	354
Captarea, tratarea și distribuția apei	114	211	330	365	388	382	399	411	425
Colectarea și epurarea apelor uzate	106	201	300	359	353	364	363	394	408
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile; activități și servicii de decontaminare	84	158	233	239	253	248	256	274	291

Sursa: *Calculare proprii pe baza datelor INS și BNR.*

Anexa 24: Câștigul salarial mediu net lunar din industrie pe forme de proprietate (euro)

	2008		2010		2014		2015	
	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată
TOTAL	471	309	380	307	444	358	475	398
INDUSTRIE	518	297	507	304	530	370	531	398
INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	642	604	615	546	676	779	688	847
Extracția cărbunelui superior și inferior	631	351	578	232	620	271	627	309
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	873	758	885	642	985	1066	987	1160
Extracția minereurilor metalifere	449	266	493	313	537	335	560	353
Alte activități extractive	487	290	478	270	545	268	550	297
Activități de servicii anexe extracției	1064	531	1080	572	1128	771	1161	935
INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	444	281	441	290	443	353	455	382
Industria alimentară	209	242	229	225	294	254	307	281
Fabricarea băuturilor	218	361	199	406	291	455	351	472
Fabricarea produselor din tutun	0	712	0	766	0	936	0	943
Fabricarea produselor textile	0	232	0	251	0	302	0	327
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	106	204	173	204	189	250	214	265
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor		204	261	212		253		278
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	284	197	334	192		243	369	276

	2008		2010		2014		2015	
	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	239	286	333	305	281	380	311	406
Tipărire și reproducerea pe suporti a înregistrărilor	586	286	482	283	537	377	579	380
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	182	626		706		849	235	948
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	494	389	517	396	463	472	448	515
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	509	491	512	521	566	598	581	645
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	338	274		300	381	372	373	410
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	150	341	216	359	155	407	193	418
Industria metalurgică	505	418	581	405	1051	489	1060	518
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	434	299	321	294	354	352	395	383
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	403	348	358	382	452	488	441	515
Fabricarea echipamentelor electrice	293	303		342		390		414
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	575	352	397	336	584	457	474	484
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	453	331		374		473		504
Fabricarea altor mijloace de transport	438	424	494	429	517	538	570	543

- continuare Anexa 24 -

	2008		2010		2014		2015	
	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată	propr. publică	propr. privată
Fabricarea de mobilă	413	219	489	215	201	254	228	289
Alte activități industriale n.c.a.	371	226	339	221	372	279	439	316
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	446	311	474	308	395	384	377	410
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	662	606	649	598	678	746	680	718
DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	314	313	312	286	358	320	371	337
Captarea, tratarea și distribuția apei	354	412	355	391	395	475	408	499
Colectarea și epurarea apelor uzate	329	412	354	367	358	483	379	472
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile; activități și servicii de decontaminare	244	289	211	250	253	280	272	297

Sursa: *Calculare proprii pe baza datelor INS și BNR.*

Anexa 25: Poziția unor sectoare industriale din România în raport cu media țărilor din UE 27, în anii 2005-2010 și 2013

		Număr de companii (mii)	Număr de angajați (mii)	Cifra de afaceri (mil. euro)	Valoarea adăugată brută (mil. euro)	Costuri cu angajații (mil. euro)	Vab/1 euro cost salarial	Costuri cu angajații în Vab (%)	Investiții/ persoană ocupată
Total industrie prelucrătoare									
UE 27	2005	2.183,5	34.185,0	6.894.818,9	1.667.642,9	1.055.738,8	1,60	63,3	
	2010	2.130,0	30.000,0	6.410.000,0	1.590.000,0	1.010.000,0	1,57	63,5	
	2013	2.080,0	29.700,0	6.980.000,0	1.630.000,0	1.070.000,0	1,5	65,6	7,4
România	2005	54,6	1.593,2	39.940,7	8.912,1	5.327,0	1,7	59,8	2,7
	2010	48,9	1.282,2	56.036,1	12.778,0	6.488,7	1,97	50,8	
	2013	46,8	1.166,3	65.676,9	13.962,6	7.710,3	1,8	55,2	4,1
% România în UE 27	2005	2,5	4,7	0,58	0,5	0,5	106,3	-	
	2010	2,3	4,3	0,9	0,8	0,6	125,5	-	
	2013	2,25	3,9	0,9	0,9	0,7	120,0	-	55,4
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor									
UE 27	2005	21,0	2.487,6	917.886,2	151.283,8	109.723,0	1,38	72,5	
	2010	20,5	2.178,8	740.587,0	141.063,0	95.269,0	1,48	67,5	
	2013	19,3	2.298,9	867.015,7	158.081,4	110.297,3	1,43	69,8	14,2
România	2005	0,48	106,8	3.324,2	643,4	430,3	1,50	66,9	4,8
	2010	0,4	116,6	7.767,7	1.533,3	899,0	1,71	58,6	
	2013	0,43	137,5	12.485,3	2.247,4	1.341,9	1,67	59,7	6,0
% România în UE 27	2005	2,3	4,3	0,36	0,43	0,39	108,7	-	
	2010	2,0	5,4	1,0	1,1	0,9	115,5	-	
	2013	2,2	6,0	1,44	1,42	1,22	111,3	-	42,3
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice									
UE 27	2005	49,6	1.363,3	394.984,0	86.694,5	55.109,8	1,57	63,6	
	2010	44,1	1.141,1	290.000,0	77.679,0	50.651,0	1,53	65,2	
	2013	41,8	1.117,5	274.703,7	75.260,3	53.582,0	1,40	65,2	7,6
România	2005	1,04	23,3	881,8	254,4	116,4	0,46	45,8	4
	2010	1,0	25,0	2.862,3	407,9	194,0	2,10	47,6	
	2013	0,84	26,5	1.582,6	411,1	248,9	0,60	60,5	4,7
% România în UE 27	2005	2,1	1,7	0,22	0,29	0,21	29,3	-	
	2010	2,3	2,2	1,0	0,5	0,4	137,3	-	
	2013	2,	2,37	0,58	0,55	0,46	43,0	-	61,8
Fabricarea echipamentelor electrice									
UE 27	2005	53,1	1.548,7	310.000,0	81.394,2	60.000,0	1,36	73,7	
	2010	52,0	1.458,5	279.411,0	84.937,0	58.832,0	1,44	69,3	
	2013	49,0	1.450,0	289.507,2	84.608,9	62.900,0	1,35	74,6	5,5
România	2005	0,8	44,0	1.318,9	301,7	168,0	1,80	55,7	2,2
	2010	0,7	36,3	2.418,7	512,6	246,1	2,08	48,0	
	2013	0,6	37,0	2.893,8	546,4	282,1	1,94	51,6	7,6
% România în UE 27	2005	1,5	2,8	0,4	0,37	0,28	132,0	-	
	2010	1,3	2,5	0,9	0,6	0,4	144,4	-	
	2013	1,2	2,6	1,0	0,65	0,45	143,7	-	28,9

		Număr de companii (mii)	Număr de angajați (mii)	Cifra de afaceri (mil. euro)	Valoarea adăugată brută (mil. euro)	Costuri cu angajații (mil. euro)	Vab/1 euro cost salarial	Costuri cu angajații în Vab (%)	Investiții/ persoană ocupată
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n c a									
UE 27	2005	105,7	3.079,6	549.433,1	170.351,7	120.756,4	1,41	709	
	2010	98,1	1.835,6	545.931,2	172.695,7	121.011,1	1,43	70,1	
	2013	92,0	2.920,0	622.000,0	191.000,0	136.000,0	1,40	71,2	5,5
România	2005	1,3	87,5	1.329,2	448,6	366,0	1,23	81,6	1,6
	2010	1,4	51,2	1.948,3	706,2	365,4	1,93	51,7	
	2013	1,27	54,3	2.776,2	892,2	461,2	1,93	51,7	7,2
% România în UE 27	2005	1,2	2,8	0,24	0,26	0,3		-	
	2010	1,4	2,8	0,4	0,4	0,3	135,0	-	
	2013	1,4	1,9	0,45	0,47	0,34		-	130,9
Fabricarea produselor textile									
UE 27	2005	70,0	...	...	...	20.000,0			
	2010	62,0	662,5	80.000,0	22.000,0	15.000,0	1,47	68,2	
	2013	59,3	604,5	75.000,0	21.000,0	15.000,0	1,40	71,4	3,7
România	2005	1,9	50,7	686,8	200,2	130,4	1,54	65,1	2,2
	2010	1,5	28,1	841,6	227,0	125,6	1,81	55,3	
	2013	1,3	29,9	1.120,2	276,5	155,0	1,78	56,1	2,8
% România în UE 27	2005	2,71				0,65		-	
	2010	2,4	4,2	1,1	1,0	0,8	123,1	-	
	2013	2,19	4,95	1,49	1,32	1,03	127,1	-	75,7
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte									
UE 27	2005	...	1.600,0	...	30.000,0	...			
	2010	129,4	1.059,8	73.000,0	19.400,0	13.800,0	1,41	71,1	
	2013	122,9	975,9	68.341,3	18.763,0	13.250,0	1,42	70,6	1,2
România	2005	6,4	316,0	2.217,5	967,1	756,7	1,28	78,2	0,6
	2010	4,5	155,5	1.897,1	822,2	584,5	1,41	71,1	
	2013	4,4	159,1	2.086,3	971,1	682,3	0,70	70,3	0,6
% România în UE 27	2005		19,8		3,2			-	
	2010	3,5	14,7	2,6	4,2	4,2	100,0	-	
	2013	3,58	16,3	3,06	5,18	5,15	49,3	-	50
Tăbăcirea și finisarea pieilor și fabricarea produselor din pielarie, încălțăminte, marochinărie									
UE 27	2005	45,0	550,7	57.845,2	14.660,3	10.082,9	1,45	68,8	
	2010	36,5	414,1	43.471,0	11.730,0	7.283,0	1,61	62,1	
	2013	36,2	434,5	51.378,6	13.386,6	8.202,2	1,63	61,3	2,6
România	2005	2,1	101,2	814,0	315,9	249,0	1,27	78,8	0,8
	2010	1,6	57,8	895,5	325,2	226,6	1,40	69,7	
	2013	1,5	61,6	1.085,7	378,1	292,6	0,77	77,4	0,7
% România în UE 27	2005	4,67	18,3	1,41	2,15	2,47	87,6	-	
	2010	4,4	14,0	2,1	2,8	3,1	87,0	-	
	2013	4,14	14,18	1,74	2,82	0,36	86,0	-	26,9

- continuare Anexa 25 -

		Număr de companii (mii)	Număr de angajați (mii)	Cifra de afaceri (mil. euro)	Valoarea adăugată brută (mil. euro)	Costuri cu angajații (mil. euro)	Vab/1 euro cost salarial	Costuri cu angajații în Vab (%)	Investiții/ persoană ocupată
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn cu excepția mobilei									
UE 27	2005	187,8	1.291,9	137.796,1	36.172,0	23.876,4	1,80	66,0	
	2010	184,0	1.050,0	117.000,0	31.200,0	20.500,0	1,51	65,7	
	2013	171,8	967,1	118.449,8	29.584,8	20.100,0	1,47	68,0	4,9
România	2005	7,4	84,6	1.629,6	318,9	176,4	1,81	55,3	3,2
	2010	5,8	34,6	2.157,2	522,3	200,2	2,61	38,3	
	2013	5,3	58,6	2.968,5	610,3	244,1	2,50	40,0	5,8
% România în UE 27	2005	3,94	6,55	1,18	0,88	0,74	100,6	-	
	2010	3,2	3,3	1,8	1,7	1,0	172,8	-	
	2013	3,08	6,06	2,51	2,06	1,21	170,1	-	118,4
Fabricarea mobilei									
UE 27	2005	130,0	1.284,0		36.362,7	25.079,0	0,69	69,0	
	2010	136,0	1.040,0	95.000,0	30.000,0	22.310,0	1,36	74,4	
	2013	119,9	971,6	91.655,9	28.281,7	20.740,7	0,73	73,3	2,9
România	2005	3,8	96,9	1.345,3	358,1	244,4	0,68	68,2	1,7
	2010	3,7	60,5	1.475,1	388,3	243,6	1,59	62,7	
	2013	3,3	61,2	1.655,6	453,8	284,7	0,63	62,7	1,7
% România în UE 27	2005	2,9	7,55		0,98	0,97	100,0	-	
	2010	2,7	5,8	1,6	1,3	1,1	116,9	-	
	2013	2,75	6,3	1,81	1,60	1,37	86,3	-	58,6
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie									
UE 27	2005	21,3	757,0	185.000,0	45.636,6	27.000,0	1,69	57,0	
	2010	21,0	645,8	170.000,0	41.000,0	24.988,0	1,64	60,9	
	2013	20,1	639,5	178.695,2	41.281,5	25.766,9	1,60	62,4	11,3
România	2005	0,8	17,3	516,4	94,5	56,9	1,66	60,2	3,0
	2010	0,7	12,1	670,8	143,3	66,0	2,17	46,1	
	2013	0,7	12,5	822,0	173,2	78,4	2,21	45,3	7,4
% România în UE 27	2005	3,76	2,29	0,28	0,21	0,21	98,2	-	
	2010	3,3	1,9	0,4	0,3	0,3	132,3	-	
	2013	3,48	1,95	0,46	0,42	0,30	138,1	-	65,5
Fabricarea produselor alimentare									
UE 27	2005								
	2010	264,1	7.173,9	813.589,6	166.871,9	99.604,6	1,68	59,7	
	2013	263,4	4.059,0	940.000,0	174.000,0	105.000,0	1,66	60,3	6,7
România	2005	9,8	174,0	5.329,1	879,0	460,0	1,91	52,3	3,9
	2010	7,9	162,9	7.434,2	1.480,2	747,8	1,98	50,5	
	2013	7,9	163,9	9.050,3	1.401,1	794,1	1,76	56,7	3,0
% România în UE 27	2005							-	
	2010	3,0	0,2	0,9	0,9	0,8	118,1	-	
	2013	3,0	4,04	0,96	0,85	0,76	106,0	-	44,8

- continuare Anexa 25 -

		Număr de companii (mii)	Număr de angajați (mii)	Cifra de afaceri (mil. euro)	Valoarea adăugată brută (mil. euro)	Costuri cu angajații (mil. euro)	Vab/1 euro cost salarial	Costuri cu angajații în Vab (%)	Investiții/ persoană ocupată
Fabricarea produselor chimice									
UE 27	2005	29,1	1.300,0	460.836,2		58.242,0			
	2010	28,6	1.180,0	490.000,0	111.000,0	60.000,0	1,85	54,1	
	2013	28,3			110.000,0	60.000,0	1,83	54,5	17,7
România	2005	1,1	43,6	2.240,0	388,9	212,8	1,83	54,7	6,1
	2010	0,9	30,9	2.337,1	545,7	257,1	2,12	47,1	
	2013	0,86	28,9	2.261,5	566,6	284,5	1,99	50,2	8,6
% România în UE 27	2005	3,8	3,35	0,49		0,36		-	
	2010	3,1	2,62	0,5	0,5	0,4	114,7	-	
	2013	3,04			0,52	0,47	108,7	-	48,6
Fabricarea produselor farmaceutice									
UE 27	2005	4,2	549,8	170.187,6	59.044,0	28.624,5	2,06	48,5	
	2010	4,0	535,3	231.191,3	85.872,1	32.279,5	2,66	37,6	
	2013	4,2	557,7	229.432,4	79.545,0	34.288,2	2,32	43,1	14,3
România	2005	0,13	8,9	377,4	164,7	58,8	2,80	35,7	7,5
	2010	0,1	8,87	704,6	298,0	94,7	3,15	31,8	
	2013	0,14	9,1	777,8	284,8	116,3	2,45	40,9	6,2
% România în UE 27	2005	3,1	1,62	0,22	0,28	0,21	135,9		
	2010	3,2	1,66	0,3	0,3	0,3	118,3		
	2013	3,33	1,63	0,34	0,36	0,34	105,6		43,4
Fabricarea articolelor din cauciuc									
UE 27	2005		333,6						
	2010	8,5	340,0	70.000,0		12.000,0			
	2013	7,6			20.000,0				9,0
România	2005								
	2010	0,3	12,5	1.336,3	327,1	96,2			
	2013	0,28	14,5	1.873,3	466,9	135,0			11,5
% România în UE 27	2005								
	2010	3,5	0,4	1,9		0,8			
	2013	3,7							
Fabricarea altor produse minerale nemetalice									
UE 27	2005	105,7	1.604,9	249.603,9	81.496,8	47.754,1			
	2010	102,3	1.400,0	207.827,4	64.256,4	42.269,7	1,52	65,8	
	2013	95,5	1.231,6	201.205,6	59.166,0	41.030,4			7,9
România	2005	2,6	65,4	1.874,5	589,1	252,3			4,4
	2010	2,6	41,1	2.457,7	881,2	277,0	3,18	31,4	
	2013	2,4	39,1	2.472,2	665,5	285,0			6,4
% România în UE 27	2005	2,46	4,08	0,63	0,72	0,53			
	2010	2,5	2,9	1,2	1,4	0,7	209,3	-	
	2013	2,5	3,2	1,2	1,12	0,69			81,0

- continuare Anexa 25 -

		Număr de companii (mii)	Număr de angajați (mii)	Cifra de afaceri (mil. euro)	Valoarea adăugată brută (mil. euro)	Costuri cu angajații (mil. euro)	Vab/1 euro cost salarial	Costuri cu anga- jații în Vab (%)	Investi- ții/ persoană ocupată
Metalurgie									
UE 27	2005	18,1	1.173,7	448.416,9	102.274,9	52.823,2	1,94	89,1	
	2010	18,0	1.030,0	337.061,3	60.681,7	41.274,3	1,47	68,0	
	2013	17,1	1.000,0	340.000,0	57.000,0	43.000,0	1,33	75,4	11,6
România	2005	0,44	66,9	4.275,5	654,8	378,3	1,73	57,8	5,0
	2010	0,5	37,9	4.027,2	562,1	351,1	1,60	62,5	
	2013	0,41	31,6	3.768,2	496,8	331,4	1,50	66,7	7,3
% România în UE 27	2005	2,43	5,7	0,95	0,64	0,72		-	
	2010	2,5	3,68	1,2	0,9	0,9	108,9	-	
	2013	2,40	3,16	1,1	0,87	0,77		-	62,9
Fabricarea produselor din metal, cu excepția mașinilor și echipamentelor									
UE 27	2005	370,0	3.842,8		152.634,1	104.125,7	1,47	68,2	
	2010	388,2	3.632,3	433.000,0	149.000,0	104.000,0	1,43	69,8	
	2013	373,9	3.568,9	460.202,6	159.513,4	111.543,6	1,43	69,9	4,8
România	2005	5,9	109,9	2.029,2	546,7	388,9	1,41	71,1	2,1
	2010	5,8	83,3	2.899,4	777,6	455,7	1,71	58,6	
	2013	5,6	86,6	3.559,9	957,2	542,9	1,76	56,7	3,8
% România în UE 27	2005	1,59	2,86		0,36	0,37	95,9	-	
	2010	1,5	2,29	0,7	0,5	0,4	119,1	-	
	2013	1,5	2,43	0,77	0,60	0,49	123,1	-	79,2

Sursa: Prelucrări proprii date Eurostat.

Anexa 26: Propuneri vizând susținerea competitivității IMM-urilor

Premisa fundamentală: competitivitatea, definită prin performanțele unei firme de a-și vinde produsele/serviciile pe o anumită piață concurențială, care depind de eficiența utilizării resurselor (capital, muncă, tehnologii) se manifestă în prezent pe o piață devenită globală și, ca atare, trebuie evaluată ca problemă transversală în termeni de internaționalizare.

Obiectiv: crearea unui sistem coerent și funcțional de susținere a competitivității companiilor românești, cu accent pe componenta firmelor cu capital autohton și a IMM, similar cu cele existente în alte state ale Uniunii Europene (Germany Trade&Invest, Business France, Sistema Italia, UK Trade and Investment) sau non-UE (US National Export Initiative).

Direcții strategice:

- diversificarea exporturilor de bunuri și servicii pe piețele UE și extra-UE;
- dezvoltarea lanțului valoric național la un grad de procesare cât mai înalt, cu deosebire unde România dispune de materii prime și resurse energetice;
- inserția cât mai avantajoasă pe lanțurile valorice internaționale conduse de CMN;
- promovarea de produse și servicii cu valoare adăugată cât mai ridicată;
- extinderea pe noi piețe și/sau cu noi produse, în zone cu risc mai ridicat și cu potențial de absorbție a produselor și serviciilor românești
- participarea companiilor românești la licitațiile internaționale (achiziții, lucrări complexe).

Componente principale de sistem ce necesită a fi reformate/structurate:

- Consiliul de Export (armonizare strategii, atribuții de coordonare și monitorizare);
- Structuri teritoriale interne (publice/private);
- Departamentul de Comerț Exterior și Relații Internaționale;
- Structuri patronale (unificate pe ansamblul industriei);
- Structuri asociative profesionale (unificate pe principalele ramuri industriale);
- Camere de Comerț și Industrie (unificate pe ansamblul teritoriului);
- Rețea de reprezentare externă (diplomație economică, birouri externe PPP);
- Structuri pentru suport financiar de stat (finanțare, participare la capital, asigurări, garanții);
- Recapitalizarea CEC și EXIMBANK (inclusiv EximAsig) și redefinirea obiectului de activitate în numele și contul statului;
- Convenții de colaborare interinstituțională cu structuri similare UE și extra-UE.

Revizuirea/armonizarea instrumentelor strategice de implementare și monitorizare (din administrarea MECRMA):

- Strategia Națională pentru Competitivitate 2015-2020;
- Strategia Națională de Export 2014-2020;
- Strategia guvernamentală pentru dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și îmbunătățirea mediului de afaceri din România – Orizont 2020 (HG nr. 859/2014);
- Sistemului de susținere și promovare a exportului cu finanțare de la bugetul de stat (OUG 120/2002);
- Programul de creștere a competitivității produselor industriale;
- Programul de sprijinire a întreprinderilor mici și mijlocii în dezvoltarea exportului.

Având în vedere că toate strategiile de până acum au rămas simple exerciții electorale și politice, propunem ca în viitor toate strategiile și programele să se transforme în planuri (vezi exemplul multiplelor țări, între care menținem Franța și Italia), a căror realizare să fie inclusă în rândul criteriilor de performanță pentru manageri și pentru toți responsabilii și decidenții de la diferite nivele administrative.

Anexa 27: Măsurile/acțiuni posibil de întreprins pentru reindustrializarea României și relansarea capitalului autohton

a) Modificarea cadrului legal astfel încât să faciliteze:

- accesul companiilor industriale românești, în special IMM, la resursele energetice și de materii prime, în condițiile unor prețuri accesibile și stabile, la nivelul competitorilor de pe piața globală (de ex. prin stabilirea unor plafoane maxime ale prețurilor la energie și unele materii prime și/sau încheierea de contracte pe termen lung la furnizarea acestora);
- protejarea și exploatarea rațională a resurselor naturale prin introducerea de interdicții temporare la exporturile de fier vechi și lemn brut;
- implicarea autorităților centrale și locale în asigurarea infrastructurii necesare investitorilor (drumuri, utilități, despăgubiri pentru exproprieri etc.), în special cei cu capital autohton, mai ales în zonele defavorizate;
- analiza modului de aplicare a rezultatelor și respectiv revizuirea legislației privind zonele defavorizate, precum și referitoare la organizarea de parcuri industriale și/sau tehnologice, clustere industriale, centre de excelență, poli de dezvoltare urbană/rurală etc.;
- reglementarea arieratelor și blocajului financiar produs de întârzierile la plata facturilor din partea instituțiilor publice, inclusiv prin introducerea unei scheme de ajutor de stat în acest scop;
- respectarea procedurilor de consultare publică a proiectelor legislative și a obligativității evaluării impactului acestora;
- evaluarea modului în care cadrul de reglementare continuă să își îndeplinească scopul propus, cu accent pe cel aferent IMM.

b) Completarea cadrului instituțional:

- reorganizarea Departamentului de Politici Industriale din cadrul MECRMA, inclusiv pentru elaborarea de strategii/politici de dezvoltare industrială și teritorială;
- reorganizarea Departamentului de Comerț Exterior din cadrul MECRMA și crearea unei structuri unice, după modelele existente în alte țări, responsabile de susținerea exporturilor, competitivității și internaționalizării firmelor românești;
- armonizarea strategiilor guvernamentale, atât între ele, cât și cu proiectele companiilor;
- dezvoltarea unei metodologii comune a evaluărilor de impact;
- realizarea profilului economic pe regiuni de dezvoltare și definirea sectoarelor prioritare;
- elaborarea unei metodologii de evaluare a impactului ramurilor industriale asupra dezvoltării economiei naționale și a fiecărei regiuni de dezvoltare;
- utilizarea tuturor oportunităților permise de reglementările UE privind ajutorul de stat, inclusiv a derogărilor pe baza criteriilor regionale, pentru dezvoltarea industriei locale și atenuarea discrepanțelor teritoriale.

c) Îmbunătățirea cadrului fiscal

- reducerea numărului de taxe, impozite, contribuții bugetare și diminuarea fiscalității pe forța de muncă;
- stabilirea unei cote de TVA care să aibă în vedere inclusiv impactul concurențial în cadrul UE, dar și mai ales raportul cu țările vecine;
- diferențierea cotelor de TVA, în raport cu interesele economice ale României;
- introducerea de stimulente specifice pentru utilizarea de produse și servicii din industria națională, cu accent pe cele inovative, furnizate de IMM cu capital autohton;
- acordarea de stimulente fiscale și nefiscale pentru utilizarea eficientă a energiei și a tehnologiilor nepoluante;
- identificarea alternativelor de încurajare fiscală a microîntreprinderilor și IMM-urilor, similar facilităților financiar-fiscale acordate acestora în țările UE.

d) Ameliorarea mediului de afaceri

- accesul la finanțare, în special pentru IMM, prin reducerea costului finanțării din partea instituțiilor bancare, relaxarea condițiilor de creditare și de acordare de garanții, promovarea cu prioritate a proiectelor care implică noi tehnologii, inclusiv din fondurile europene;
- reducerea sarcinilor administrative prin simplificarea formularelor de impozitare, a cerințelor de raportare, a procedurilor de autorizare și/sau de obținere a autorizațiilor (de construcție, racordarea la energie electrică etc.);
- dezvoltarea și eficientizarea regimului de *minimis* pentru IMM;
- respectarea regulilor competiției pe piață și depistarea/sanționarea drastică a practicilor anticoncurențiale, inclusiv prin prețuri de transfer și prețuri de export intra-grup;
- rezolvarea eficientă și rapidă a cazurilor de insolvență.

e) Asigurarea cadrului financiar

- recapitalizarea CEC și EXIMBANK sau transformarea acestora în bănci de dezvoltare (investiții), pentru susținerea afacerilor companiilor cu capital autohton, în special a IMM-urilor inovative și/sau orientate către exportul de produse și servicii cu valoare adăgată ridicată (credite, garantare, asigurare), inclusiv pentru finanțarea capitalului de lucru, în condițiile preluării în mai mare măsură a riscurilor și ale unor costuri accesibile;
- experiența ultimilor 27 de ani demonstrează că nu ne putem aștepta la finanțarea dezvoltării capitalului și a industriei autohtone prin intermediul actualului sistem bancar, în care capitalul românesc este de circa 5%;
- crearea unei bănci cu capital autohton pentru dezvoltarea economică a României – o acțiune nu numai imperativă, ci și de cel mai elementar bun simț;

- dezvoltarea pieței capitalului de risc și înființarea de fonduri de tip Venture Capital, ori creat un cadru pentru acestea, orientat cu precădere pentru finanțarea procesului de inovare, care prezintă un grad mare de risc;
- implicarea sporită a sistemului bancar în finanțarea (inclusiv prefinanțarea și cofinanțarea) proiectelor europene din fondurile ESI alocate României, cu precădere a celor destinate creșterii competitivității IMM, precum și acoperirea unor riscuri dintr-un fond special la dispoziția autorităților de management al Programelor Operaționale;
- analiza activității fondului de garantare cu capital de stat FNGCIMM, a modului în care își realizează misiunea (îmbunătățirea accesului la finanțare pentru IMM, inclusiv pentru lansarea de noi activități) și întreprinderea de măsuri pentru implicarea sporită a acestuia la sprijinirea inițiativei private (majorarea plafoanelor de garantare a creditelor, relaxarea condițiilor de prudențialitate și a politicii de risc etc.);
- înființarea unui Fond de dezvoltare tehnologică și integrare a lanțurilor de valoare pe teritoriul României, care să finanțeze proiecte comune ce presupun integrarea pe orizontală și verticală de produse tehnologice prin transfer tehnologic, dezvoltarea capacităților de cercetare-dezvoltare pe un lanț de valoare integrat în economia românească; proiectele pot fi finanțate parțial prin ESIF sau planul Junker;
- crearea unui Fond de restructurare financiară și tehnologică a întreprinderilor, care să aibă ca obiective acordarea unui ajutor financiar pentru restructurare pentru IMM ce îndeplinesc o serie de condiții; sursa de finanțare inițială de la Guvern din rezerva de finanțare; după primele rezultate poate fi completată prin atragerea de capital bancar și de la fondurile de distress din străinătate, iar veniturile fondului pot proveni din câștiguri de capital și dobânzi;
- crearea Fondului Național de Dezvoltare Industrială prin contribuțiile voluntare ale populației din România și din alte țări (cetățenii români care lucrează în străinătate); participațiile salariaților, a persoanelor fizice autorizate și ale pensionarilor la acest fond se cuvine să fie scutite de impozitele pe salarii, venituri și pensii.

f) Promovarea inovării și a investițiilor în inovare

- finanțarea dezvoltării și lansării de produse noi, inovatoare;
- stimularea inovării prin acordarea unor servicii personalizate pentru IMM;
- sprijinirea întreprinderilor nou înființate, ce introduc produse sau procese inovatoare;
- stimularea colaborării între IMM-urile inovatoare, întreprinderile mari și universități;
- creșterea co-finanțării pentru realizarea proiectelor de cercetare-dezvoltare din fonduri publice/UE;
- introducerea de scheme multianuale de ajutor stat pentru IMM.

g) Atenuarea deficitului de resurse umane și competențe/calificări

adaptarea programelor de studii universitare la realitățile și nevoile industriei românești, conform strategiilor și politicilor de dezvoltare industrială;

- introducerea în programa universitară a competențelor legate de antreprenoriat, inovare, marketing și management;
- implicarea sectorului privat/antreprenorial în activitățile didactice și academice;
- încheierea de contracte-cadru între universități și structurile patronale/asociațiile profesionale sau agenți economici, pe baza cărora studenții să efectueze stagii de practică, de intern-ship, implicarea în proiecte-pilot adaptate nevoilor reale;
- introducerea unei perioade de stagiu pentru tinerii absolvenți, finanțate de stat;
- instituirea unui sistem de formare profesională inițială și de ucenicie duală;
- stoparea exodului de creiere prin acordarea de facilități (burse) tinerelor talente, oferirea de oportunități de angajare, inclusiv pentru reîntoarcerea în țară;
- valorificarea cunoștințelor dobândite prin subcontractarea unor activități de către parteneri externi (knowhow, management, exigențele pieței externe), pentru a le putea utiliza în lansarea unor activități similare de export în nume și cont propriu.

h) Transparență/informare

- date statistice esențiale pentru capitalul autohton; în acest sens, la INS este necesară o direcție specială;
- întărirea comunicării între instituțiile publice și mediul de afaceri, în special IMM, cu privire la evoluțiile piețelor din UE și de pe plan global;
- facilitarea accesului agenților economici din cercetare-dezvoltare și IMM din industrie la bazele de date specializate internaționale cu acces restricționat, încurajarea participării acestora la dezbateri și activități de diseminare (conferințe internaționale, work-shop-uri etc.) la nivelul UE, prin alocarea unor fonduri în acest sens;
- crearea unui organism care să colecteze propunerile sau observațiile la discutarea proiectelor de Directive UE (sau de modificare a acestora) și transmiterea lor europarlamentarilor români pentru susținere;
- interacțiune stransă între mediul de afaceri și misiunile României în străinătate, inclusiv la UE, în scopul identificării tendințelor și valorificării oportunităților pieței.

Bibliografie selectivă

- "Anuarul Statistic al României", Institutul Național de Statistică, București, diverse ediții.
- "L'avenir de l'industrie", Problemes économiques, Franța, nr. 3137/august 2016.
- "Rezultate și performanțe ale întreprinderilor din industrie și construcții", INS, București, diverse ediții.
- "Sistemul Conturilor Naționale privind echilibrul resurse – utilizări pe produse", INS și BNR, București, diverse ediții.
- "Steel Statistical Yearbook", World Steel Association, Brussels, various editions.
- "Manufacturing the future", Global McKinsey Institute, 2012.
- Alain Chatillon, *"Rapport d'information, fait au nome de la mission commune d'information (1) sur la desindustrialisation des territoires"*, no. 403, Senat, France, 5 april 2011.
- CDP- Gruppo Cassa Depositi e Prestiti, *"Piano Industriale Gruppo CDP 2020"*, Rome, December, 2015.
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Consiliul Regiunilor, *"O politică industrială integrată pentru era globalizării. Atribuirea celui mai important rol competitivității și mobilității"* COM (2010) 614 final.
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Consiliul Regiunilor, *"O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei"*, COM (2012) 582 final.
- Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *"Anticipating and managing restructuring – national background paper Romania"*, 27 National Seminar on Restructuring, International Training Center-International Labour Office, European Commission/DG Employment, Social Affairs and Equal opportunities, 2010.

- Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *"Non-competitive Evolutions of the Foreign Trade in Romania"*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015.
- Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, Raluca Dimitriu, Tiberiu Țiclea, *"The impact of legislative reforms on industrial relations in Romania"*, International Labour Office, Industrial and Employment Relations Department; ILO DWT and Country Office for Central and Eastern Europe, 2013, ISBN 978-92-2-127598-5 și ISBN 978-92-2-127599-2.
- Constantin Ciutacu, Luminița Chivu, *Romania's deindustrialisation. From the "Golden Age" to the "Iron Scrap Age"*, Elsevier Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015.
- Conturi nationale*, INS și BNR, București, diverse ediții.
- European Commission, *"Actions for Industrial Renaissance"*, EC Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Brussels, 2015.
- European Commission, *"Entreprise – A new Industrial revolution"*, The European Union Explained, Brussels, March, 2014.
- European Commission, *"For a European Industrial Renaissance"*, EC Communication, Brussels, March, 2014.
- European Commission, *"Helping Firms Grow"*, European Competitiveness Report 2014, Commission Staff Working Document, SWD(2014)277 final, Luxemburg, 2014.
- European Parliament, *"Draft Report on reindustrialising Europe to promote competitiveness and sustainability"*, June, 2013.
- European Parliament, *"Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market"*, EP Policy Department, April, 2016.
- Eurostat database.
- ICE – Istituto per il Commercio con l'Estero, *"Piano della performance 2015-2017: Obiettivi Strategici"*, Rome, February, 2015.
- Lewney Richard et al., *"The cost competitiveness of European industry in the globalisation era – Empirical evidence on the basis of relative unit labour costs (ULC) at sectoral level"*, Industrial Policy and Economic

- Reform, Papers No. 15, EC Directorate-General for Enterprise and Industry, Brussels, April, 2012.
- Luminița Chivu, Constantin Ciutacu, *"About Industrial Structures Decomposition and Recomposition"*, Elsevier, Procedia Economics and Finance, vol. 8/2014.
- Luminița Chivu, Constantin Ciutacu, Laurențiu Georgescu, *"Consequences of wage gaps in the EU"*, Elsevier Procedia Economics and Finance, vol. 22/2015.
- Ministero dell' Economia e delle Finanze, *"Secondo Rapporto Intermedio: Il Cronoprogramma del Governo e le risposte alle Raccomandazioni"*, Rome, April, 2016.
- Ministero dello Sviluppo Economico, *"Il sostegno pubblico all'internazionalizzazione delle imprese"*, Capitolo 7, Rome, 2016.
- Rodrik Dani, *"Premature Deindustrialization"*, NBER Working Paper 20935, Cambridge, February, 2015.
- SACE – Gruppo Cassa Depositi e Prestiti, *"Corporate presentation"*, Rome, March, 2016.
- Stiglitz Joseph E., *"The state, the market, and development"*, WIDER Working Paper 2016/1, Helsinki, January, 2016.
- Szirmai Adam et al., *"Pathways to Industrialization in the Twenty-First Century – New Challenges and Emerging Paradigms"*, Oxford University Press, WIDER Studies in Development Economics, February, 2013.
- Szirmai Adam, *"Manufacturing and Economic Development"*, UNU-WIDER Working Paper No. 2011/75, Helsinki, November, 2011.
- Tempo online*, baza de date online a INS.

Lucrarea elaborată și tipărită în cadrul
Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”
cu sprijinul Patronatului Investitorilor Autohtoni – PIAROM

Patronatul Investitorilor
Autohtoni
PIAROM

ISBN 973-159-195-8

9 789731 591957